

“Açıklık ve bilgelikle birçok konu hakkında kısaca yazılmış olan bu kitabın, kilisede erkekler ve kadınlar üzerine öneride bulunduğu ilk kitap olacağı beklentisindeyim. Varılan her sonuca katılmadığım yerler olsa bile, tüm bakış açıları uygun biçimde sunulmuş. Siz ve kiliseniz buyurun: Bu kitabı okuyun ve başkaları için birkaç kopyasını bulundurun.”

Mark Dever, Pastör,
Capitol Hill Baptist Kilisesi; Başkan, 9marks.org

“Kevin DeYoung, Tanrı’nın erkekler ve kadınlar için tasarladığı tamamlayıcılık hakkında doğru ayet anlamlandırmalarının yapıldığı, minimum teknik terimin kullanıldığı ve uygun ağırlıkta bir kitap yazmış. Bunu ve çok daha fazlasını yapmış. *Kilisede Erkekler ve Kadınlar* okunabilir, ulaşılabilir ve –kısılgına rağmen– tüm esas metinleri ve yaygın soruları ele alıyor. Kutsal Kitap’ın erkekler ve kadınlar hakkında ve bugün sadakatle nasıl yaşayacağımız hakkında öğrettiklerinin iyiliğine harika bir giriş kitabı.”

Claire Smith, Yeni Antlaşma uzmanı; yazar, *God’s Good Design: What the Bible Really Says about Men and Women*

“Bu, Kutsal Yazılar’ın erkeklerin ve kadınların hem evlilik hem de kilise içerisindeki rollerine ilişkin ne öğrettiğini çalışmak isteyenlere önereceğim ilk kitaptır. Meşgul yaşamlarımızda, okumaya zaman ayırmak zor oluyor ancak bu kitap, bir akşamda okunabilecek kısalıkta genel bir bakış sunuyor. Kitabın boyutu sizi yanıltmasın. Bu kitap klasik DeYoung’a ait ve sağlam ayet anlamlandırması ve Kutsal Kitap’a sadık teolojiyle dolu. Kitaptaki her şey faydalı ama kitabın sadece uygulama kısmını bile kitabın fiyatına değer.”

Thomas Schreiner, Yeni Antlaşma Yorumu

James Buchanan Harrison Öğretim Üyesi,
The Southern Baptist Theological Seminary

“Kevin DeYoung kilisede erkekler ve kadınlar konusyla en ilgili olan Kutsal Yazı metinlerini doğrudan ele alıyor; yalnızca Tanrı’nın metinde ne söylediğini değil, aynı zamanda Tanrı’nın söylediklerinin *neden* iyiliğimiz için olduğunu anlamamıza da her zaman hevesli biçimde yardımcı oluyor. Çetin soruları görmezden gelmediği gibi, Tanrı’nın bir şeyleri yapma şeklinden dolayı özür de dilemiyor veya eğilip bükülüyor. Bu kitapta, Tanrı’nın erkekleri ve kadınları belirli amaçlar doğrultusunda yaratarak ne söylediğinin ve ne yaptığının yalnızca gerçek değil, aynı zamanda iyi olduğunu da kabul etmeye çağırılıyorsunuz.”

Abigail Dodds, yazar, (A) *Typical Woman and Bread of Life*

“Bu kitap hayal kırıklığına uğratmıyor. Tartışma konusunu günümüze taşıyor ve Kutsal Kitap’ın kilise ve ev içerisinde erkekler ve kadınlar hakkında öğrettikleri şeylere yönelik bazı modern itirazları doğrudan ve Kutsal Kitap’a dayanan bir şekilde ele alıyor. Kevin DeYoung’ın net, Kutsal Kitap’a dayalı açıklamaları ve iletişim tarzı bu okumayı keyifli kılıyor. Bu kitabı ne kadar tavsiye etsem az.”

Denny Burk, Kutsal Kitap Çalışmaları Öğretim Üyesi,
Boyce College; yazar, *What is the Meaning of Sex?*

“İsa izleyicilerine, ‘dünyada’ olacağımızı, ama ‘dünyadan’ olmayacağımızı söylemiştir. Bu anlayış Kevin DeYoung’un yazdığı *Kilisede Erkekler ve Kadınlar* kitabının merkezinde yer alıyor. Cinsiyet konularında son karar mercii kültür değil, Tanrı Sözü’dür. Çoğu zaman kültür Kutsal Yazılar’a ilişkin anlayışımızı bozmaya çalışabilir. Kutsal Yazılar’ın doğru bir şekilde yorumlanması, Söz’ün öğrencisinin öncelikle bir metnin ilk okuyucuları için ne anlama geldiğini bilmesini ve oradan da ayetlerin tüm bağlamlarda tüm imanlılar için ne anlama geldiğini anlamasını gerektirir. Kevin DeYoung, bu kısa kitapta, Tanrı’nın cinsiyet konularına bakışını anlamak için okuyucuya Kutsal Yazılar’daki tüm önemli ayetler aracılığıyla yol gösteriyor. Tanrı’nın kilisede erkeklere ve kadınlara koyduğu kısıtlamaların yanı sıra özgürlüğü de gösteren bu kitap, Türkiye bağlamı için tam zamanında yazılmış bir kitaptır.”

Darlene N. Böcek, pastör eşi, öğretmen, tarihçi, yazar

“Hristiyanlar, *Kilisede Erkekler ve Kadınlar* kitabını okumakla, üç nedenden dolayı fayda göreceklerdir. Birincisi, bu önemli bir konudur. Elbette Müjde, Üçlülük ya da Mesih’in Tanrılığı kadar önemli değildir. Hristiyan inancının temel konularında hemfikirsek, kilisedeki roller konusunda aynı fikirde olmayabilir ve birbirimizi Rab’de kardeşler olarak kabul edebiliriz. Ama bu, konunun önemsiz olduğu anlamına gelmez. Tanrı kendi Sözü’nde kiliselerin nasıl düzenlenmesi gerektiğini söylediğine göre, buna dikkat etmek ve itaat etmekle yükümlüyüz. Bu nedenle, tüm Hristiyanlar ve özellikle kilise önderleri buradaki argümanlara ve sonuçlara ciddi bir şekilde dikkat etmelidir. İkinci olarak, DeYoung ile aynı fikirde olmasanız bile, onun çalışması bu tartışmada yer alan konuları anlamınıza yardımcı olacaktır. Mesih’teki kardeşler olarak, birbirimizi iyi dinleyerek Rab’bi ve birbirimizi onurlandırırız. Bir sonuca varmadan önce de mümkün olduğunca çok şey anlamaya çalışmalıyız. Üçüncüsü, kilisedeki erkek ve kadın rolleri konusu bazen büyük bir duygusallıkla ve duygusal argümanlara başvurularak tartışılır. DeYoung bunu yapmıyor. Kutsal Yazılar’la ciddi bir şekilde ilgileniyor ve aynı fikirde olmadığı kişilere karşı saygılıdır. Bu anlamda, *Kilisede Erkekler ve Kadınlar* bizim için mükemmel bir modeldir. Nispeten küçük birkaç nokta dışında, ben DeYoung’ın argümanlarına ve vardığı sonuçlara katılıyorum, ancak siz katılmasanız bile, bu çalışmayı dikkatle okuyarak fayda göreceğinize inanıyorum.”

Joseph Howard, PhD,

Southeastern Baptist Theological Seminary

“Şüphesiz, Kutsal Kitap’ın evlilik içinde ve kilise içinde erkek ve kadın rollerine dair neyi ne kadar öğrettiği, günümüzün hararetli tartışma konularından biridir. Naçizane deneyimimden yola çıkarak bu tartışmalarda özellikle iki unsurun eksik olduğunu düşünüyorum: yapıcı dil ve teolojik titizlik. DeYoung bu kitabında ikisini de sergiliyor. Üstelik kendisi böylesine kapsamlı bir konuyu hem kısa bir şekilde ortaya koyarak okuyucunun gözünü korkutmuyor, hem de uygulamalı bir şekilde ortaya koyarak okuyucuyu teoride kalan kayıtsızlıktan koruyor. Yaşamdaki her şey gibi cinsiyetimizin de bize Tanrı’dan bir emanet olduğunu düşündüğümüzde, bu emanete nasıl sahip çıkmamız gerektiği üzerinde düşünmek isteyen herkes bu kitabı okumalı. Kişisel kanaatlerimiz ne olursa olsun, bu kitaptan öğreneceğimiz çok şey var.”

Samet Şahin, pastör, Bornova Protestan Kilisesi

KEVIN DEYOUNG

KİLİSEDE ERKEKLER VE KADINLAR

*Kısa, Kutsal Kitap'a Dayalı,
Uygulamalı Bir Giriş*

KARANLIKTAN
IŞIĞA YAYINLARI

**KARANLIKTAN
IŞIĞA YAYINLARI**

Davutpaşa Cad. Kazım Dinçol San. Sit.
No: 81/87 Topkapı, İstanbul – Türkiye
info@karanliktanisiga.com
www.karanliktanisiga.com
Tel: (0212) 567 89 93

Kitap: Kilisede Erkekler ve Kadınlar
Özgün Adı: Men and Women in the Church
Yazar: Kevin DeYoung
Çevirmen: Samet Şahin
Çeviri Editörü: Göksel Erdoğan
Düzeltilen: Nurşilan Şahin

ISBN: 978-625-96426-1-1
T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı Sertifika No: 52351

© 2021 by Kevin DeYoung. All rights reserved. Originally published by Crossway.
Translated and printed by permission.

Bu kitabın her türlü yayın hakkı saklıdır ve izin ile kullanılmıştır. Telif hakkı sahiplerinin yazılı izni olmadan bu yayın, makale tarzında yayınlar içinde bulunan kısa alıntılardan hariç herhangi bir biçimde basılıp çoğaltılması yasaktır. Kitabın metnini kullanmak isteyenler, telif hakkı sahiplerinin izni için yayıncıya başvurmalıdır.

Bu kitapta kullanılan tüm Kutsal Kitap ayetleri, aksi belirtilmedikçe, Kutsal Kitap Türkçe Yeni Çeviri'sinden alınmıştır. Eski Antlaşma © 2001, 2009 Kitab-ı Mukaddes Şirketi; Yeni Antlaşma © 1987, 1994, 2001, 2009 Yeni Yaşam Yayınları. Tüm yayın hakları saklıdır ve izin ile kullanılmıştır.

Basım: Anadolu Ofset – Tel: (0212) 567 89 92
Davutpaşa Cad. Kazım Dinçol San. Sit.
No: 81/87 Topkapı-İstanbul
Eylül 2025

Trisha'ya

*“İyi günde, kötü günde” – ve sen her
günü iyi kılıyorsun.*

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ: Ya ... Olsaydı? Nasıl? Nereye Gidiyoruz?13

I. KISIM KUTSAL KİTAP İNCELEMESİ

1 - Başlanacak Çok İyi Bir Yer (Yaratılış 1-3)27

2 - Vaaz Eden Örüntüler

(Eski Antlaşma'ya Genel Bir Bakış).....41

3 - Devrim ve Tekerrür (İsa ve Müjde Kitapları).....51

4 - Başlar ve Saçlar (1. Korintliler 11:2-16; 14:33-35)..... 57

5 - Cennet Menşei Bir Evlilik(Efesliler 5:22-33)..... 75

6 - Meselenin Özü (1. Timoteos 2:8-15)91

7 - Önderler, Hizmetkârlar ve Birlikte Yaşam

(1. Timoteos 3:1-13).....109

II. KISIM SORULAR VE UYGULAMALAR

8 - Yaygın İtirazlar123

9 - Oğlanlar ve Kızlar Olarak Büyümek.....143

10 - Erkekler ve Kadınlar Olarak Mesih'i İzlemek.....159

Ek: Tamamlayıcı Görüşteki Kiliseler Bir Kadının

Pazar Vaazını Vermesine İzin Vermeli Midir?167

Notlar.....185

GİRİŞ

YA ... OLSAYDI? NASIL? NEREYE GİDİYORUZ?

BİR ŞEYLERİN mevcut durumuna o denli alışıyoruz ki, durup bu şeylerin nasıl son derece farklı olabileceğini pek düşünmüyoruz.

Kaiser II. Wilhelm, Prusya'nın kralıydı ve son Alman imparatoruydu. Haziran 1888'den Kasım 1918'e kadar hüküm süren Wilhelm hırslı, dengesiz ve agresif bir hükümdardı ve Avrupa'da izlediği politikaların I. Dünya Savaşı'nın çıkmasında kısmen parmağı vardı.

1889 yılında, daha Wilhelm tahta çıkacak olsa olsa bir yıl olmuşken, Berlin'in Charlottenburg Yarış Pisti'nde özel bir etkinlik gerçekleştiriliyordu: Buffalo Bill'in *Wild West* gösterisi. Bu gösteri Amerika'dan gelmişti ve tüm Avrupa'yı dolaşıyordu. Gösterinin bir noktasında Annie Oakley, 45'lik Colt tabancasıyla bir puronun ucundaki külleri vuracağını anons etti. Sonra, her zaman yaptığı gibi, seyircilerden birinin puroyu tutmaya gönüllü olup olmayacağını sordu. Soru

aslında şaka amaçlıydı. İnsanların gülmeleri ve sonrasında kimse öne çıkmayınca Annie'nin her zamanki gibi puroyu kocasına tutturması gerekiyordu.

Ancak Berlin'deki yarış pistinde bu sefer, Annie bu mizahi anonsunu yaptıktan sonra, soylular bölmesinden bir adam meydana çıktı ve puroyu tutmaya gönüllü oldu. Bu adam Kaiser Wilhelm'di. Birkaç Alman polisi onu durdurmaya çalıştı ama Wilhelm onları kovdu. Kendini beğenmişlik, cesaret ve ahmaklıkla, Wilhelm puroyu tutmakta ısrarcı oldu. Annie Oakley artık geri adım atamazdı, dolayısıyla da her zamanki mesafesine geçti ve ateş etmeye hazırlandı.

Ve sonrasında ne oldu? Bir tarihçiye göre: "Annie geyik derisi kıyafetinin altında çokça terleyerek ve önceki gece viskisini fazla kaçırdığından ötürü pişmanlık duyarak, Colt tabancasını kaldırdı, nişan aldı ve Wilhelm'in purosunun küllerini savurdu."¹ Aynı tarihçi o gün Annie'nin puroyu ıskalaması ve Kaiser'i kafasından vurması durumunda nelerin farklı olabileceği sorusunu da soruyor. Belki de koca bir dünya savaşının önüne geçilmiş olurdu.

Yıllar sonra Annie Oakley Birinci Dünya Savaşı'nın bitiminde Wilhelm'e yazdı ve ikinci bir atış yapıp yapamayacağını sordu. Wilhelm hiçbir zaman cevap vermedi.

Mevcut Durumlar (ve Olmak Üzere Tasarlandıkları Şekil)

Yukarıdaki hikâye *What If? (Ya ... Olsaydı?)* kitabında yer alıyor. Başlığı oldukça yerinde olan bir kitap ve varsayımsal tarihi anlatıyor. Varsayımsal tarihte araştırmacılar neyin

olduğunu ve neden olduğunu analiz etmek yerine, yaşanmamış ama yaşanmış olabilecek şeyleri hayal ederler. Ya Büyük İskender daha uzun süre yaşamış olsaydı? Ya İspanyol Armadası, İngilizleri yenmiş olsaydı? Ya George Washington'un ordusu Long Island Savaşı'nda fena hâlde yenildikten sonra sis bastırmamış ve onların Brooklyn'den kaçmasına olanak tanımamış olsaydı? Ya II. Dünya Savaşı'nın bitiminde Sovyetler Japonya'yı istila etmiş olsaydı? Bir şeylerin mevcut durumuna o denli alışıyoruz ki, bu şeylerin nasıl son derece farklı olabileceğini pek düşünmüyoruz.

Tarih için geçerli olan şey, genel olarak yaşam için de geçerlidir. İnsan yaşamının diğer her yönünü, erkek veya kadın olmaktan daha fazla etkilemiş olan başka bir yön var mıdır? Yaşamım erkek olmaya indirgenemeyecek olsa da, yaşamımla ilgili her şey benim kadın değil, erkek olduğum gerçeğiyle şekillenmektedir. Karımın tüm yaşamı bir erkek değil, kadın olmakla şekillenmektedir. Dokuz çocuğumun her biri (evet, kendi beysbol takımımızı kurmak istedik) inkâr edilemez ve muazzam bir biçimde erkek veya kız çocukları olmalarıyla şekillenmektedir. Ama yine de ne kadar sık biçimde durup bunun bu şekilde olmaması *gerektiğini* düşünüyoruz? Tanrı iki farklı insan türü yaratmak zorunda değildi. Bizi yaratırken, erkeklerin ve kadınların genel olarak farklı biçim ve boyutta olduğu, farklı yerlerde tüylendikleri ve genellikle farklı şekillerde düşünüp hissettikleri bir şekilde yaratmak zorunda değildi. Tanrı insan soyunu birbirinden farklılaşan erkek ve kadın çiftinden farklı bir şekilde türetebilirdi. Adem'i Hav-

va'sız da yeterli olan bir şekilde yaratabilirdi. Ya da Havva'yı Adem'siz bir şekilde de yaratabilirdi. Ama Tanrı bir erkek veya bir kadın ya da bir grup erkek veya bir grup kadın yaratmaya karar vermedi; O bir erkek *ve* bir kadın yarattı. İnsan varoluşunun, yaşamı diğer her şey kadar veya diğer her şeyden daha fazla şekillendiren özelliği –yani biyolojik cinsiyetimiz– Tanrı'nın seçimiydi.

Elbette nihai anlamda dünyanın, Tanrı'nın değişmez isteğine uygun biçimde ve O'nun karakterinin gerekli ifadesi olarak, yaratıldığı şekilde devam etmesi gerekiyordu. Tanrı'nın Adem ve Havva'yı zar atarak yarattığını ileri sürmüyorum. Aslında, bize tam tersini hatırlatıyorum. Bu iki cinsiyetli, muhteşem, güzel, karmaşık insanlık olayı Tanrı'nın fikriydi. “Tanrı insanı kendi suretinde yarattı, onu Tanrı'nın suretinde yarattı. Onları erkek ve dişi olarak yarattı” (Yar. 1:27). Tüm insan soyu ezelden ebede kadar birbirinden farklılaşan ve birbirini tamamlayan iki cinsiyetten oluştu, oluşuyor ve oluşacaktır. İnsanlığın sürekli olarak böyle ikiye ayrılmış (çatallanmış) şekilde düzenlenmesi kazara veya bir anlık hevesle olmamıştır; Tanrı'nın iyi tasarısı sebebiyle böyledir.

Peki neden? Tanrı'nın bizi erkek ve kadın olarak yaratışında mevzu nedir? Açıkça söyleyebiliriz ki, Müjde'den daha azı değildir. Pavlus evliliğinin gizeminin büyük olduğunu söyler ve bu evlilik Mesih'le kilisesine atıfta bulunmaktadır (Ef. 5:32). Yeni Antlaşma terminolojisinde “gizem” (veya sır) saklı olan ve sonrasında açıklanan bir şeye karşılık gelmektedir. Kutsal Kitap Tanrı'nın, Mesih ve kilisesi arasındaki farklılaşan

ve tamamlayıcı birliğin yaşayan bir resmini çizmek amacıyla erkekleri ve kadınları –iki farklı cinsiyeti– yarattığını söylüyor. Efesliler 5 evlilik hakkında olabilir ama biz Tanrı’nın, evliliği birbirinden farklılaşan ve birbirini tamamlayan bir çift arasındaki Müjde’yle şekillenen birlik olarak yaratmasının altındaki niyetlerini anlamadıkça, Efesliler 5’in altında yatan mantıktan bir şey çıkaramayız. Erkekler ve kadınlar arasındaki tüm ayrımları yıkma yönündeki her hareket, (bilererek veya bilmeyerek) kurtarışın inşa bloklarını parçalamaya yönelik bir harekettir.

Erkekler ve kadınlar birbirlerinin yerine geçemezler. Erkek ve kadın –özellikle evlilikte ancak yaşamın diğer her yerinde de– birbirini tamamlar, yani ilahi bir uyum içerisinde işlev göstermelidir. Bu, tüm evrenin düzeniyle de paraleldir. Yaratılışın tamamlayıcı doğasını düşünün: “Başlangıçta Tanrı göğü ve yeri yarattı” (Yar. 1:1). Ve bu yaratılıştaki tek çiftleme değildir. Doruk noktasındaki bir erkek ve bir kadından oluşan çiftte gelmeden önce, ay ve güneş, sabah ve akşam, gündüz ve gece, deniz ve kuru alan, bitkiler ve hayvanlar gibi başka çiftler de görüyoruz. Her çiftlemede, parçalardan biri diğer parçaya ait olur ancak iki parça birbirinin yerine geçmez. Vahiy 21 ve 22. bölümlerde göğün ve yerin birleşmesinin hemen öncesinde Vahiy 19’da Kuzu’nun düğün şöleninin yer alması oldukça anlamlıdır. Tanrı’nın bizi kadın ve erkek olarak yaratmasının evren boyutunda ve kalıcı önemi vardır. Kutsal Kitap’ın olay örgüsü –yaratılış tasarısının kendisi– baştan sona, erkek ve kadının birbirinden farklı ama birbirine uygun

olması yönündeki ayrıma dayanmaktadır.²

Basit Kitap, Basit Hedef

Peki bu kitap ne hakkında? En basit tabirle, bu kitap erkeklerin ve kadınların, genel olarak yaşamda ve özellikle de kilisedeki hizmette Tanrı tarafından tasarlanan tamamlayıcılıkları hakkındadır.³

Şöyle düşünüyor olabilirsiniz: “Bu konu hakkında bir başka kitaba neden ihtiyacımız olsun ki?” Ve doğru; konu üzerinde son yüz yılda bir sürü şey yazılıp çizildi ve bunların bir kısmı oldukça iyidir.⁴ O kitapları okumalısınız. Benim kitabımın en iyisi olduğunu iddia etmiyorum. İddia edebileceğim tek şey, bu kitabın diğerlerinden daha kısa olmasıdır. Kutsal Kitap metinlerinin erkekler ve kadınlarla ilgili söylediklerini kapsamlı bir genel bakışla ele alan kitaplara ihtiyacımız var. Erkeklik ve kadınlıkla ilgili olarak, konuya tarihsel, bilimsel ve felsefi açıdan yaklaşan kitaplara ihtiyacımız var. Özellikle cinsiyet karmaşasının ve zehirli maskülenlik ile seküler feminizmin ortaya çıkardığı zorlukları ele alan kitaplara ihtiyacımız var. Cinsellik ve cinsiyet üzerine söylenebilecek ve söylenmesi gereken çok fazla şey var.

Doğrudan uyarayım ki, her şeyi söylemeye veya çok şeyin ufak bir parçasını dahi söylemeye çalışmıyorum.

Bu kitabı yazarken aklımda oldukça spesifik bir kitle var: Kendi topluluğum ve onun gibi diğer topluluklar. Kilisemizin giriş salonunun köşesinde kuytu bir kitaplığımız var. Çoğu kez orada, ilgili sıradan bir kişinin anlayabileceği ve birkaç

saatte okuyabileceği uzunlukta olan, Kutsal Kitap'ın kilisede erkekler ve kadınlara ilişkin öğretilerini açıklayan bir kitap olmasını istemiştım. Savunmak istediğı şeyi münakaşaya girmeden savunan; bu meseleyle boğuşan pastörlere verebileceğim; ve pastörlerin de kendi ihtiyarlarına, diyakonlarına ve okuyacaklarına güvendikleri kişilere verebilecekleri; ayetleri doğru şekilde anlamlandıran ve minimum teknik terimin kullanıldığı; el broşüründen biraz daha ağır bir kitap istemiştım. Böyle bir kitap yazabilmeyi başarıp başarmadığıma karar verecek olan sizsiniz ama yazmaya teşebbüs ettiğim kitap bu kitaptı.

Kişisel Bir Not ve İlerideki Plan

Yüreğimi bildiğim kadarıyla, bu şikâyet niteliğinde bir kitap değildir. Ya da farklı teşbihlere girecek olursam, size et ve patates vermeyi umuyorum, feci acı bir salsa sosu vermeyi değil. Eğer kilisede kadınlar ve erkekler konusundaki gerekli Kutsal Kitap metinlerini giriş niteliğinde ve kaygıya kapılmadan ele alan bir yolculuğa çıkmak isteyen kişilerdenseniz, açıklığa kavuşturma ve uygulama hedefi güdüyorsanız, bu kitap sizin aradığınız kitap olabilir.

Bunları söylemişken, iki tür kişiye doğrudan hitap etmek isterim. İlk olarak, bekâr kişilerin bu kitabın evlilik hakkında olmadığını bilmelerini isterim. Doğru, Efesliler 5 üzerine yazdığım bölüm evlilik hakkında ve Tanrı vergisi cinsel farklılıkların en net biçimde dışa vurulduğu bağlam evlilik bağlamıdır. Ama yine de herhangi bir kişinin buradan,

evli olmadığınız sürece *gerçekten* erkek veya kadın olmayacağınız sonucunu çıkarmasını hiç mi hiç istemem. Aynı şekilde umarım ki hiç kimse, eğer bekârsak, Kutsal Kitap'ın bizim bir erkek veya bir kadın olmamız hakkında *gerçekten* pek bir şey söylemediği sonucunu çıkarmaz. Göreceğimiz üzere, Tanrı'nın insanı bir çoğulluk olarak –birbirini tamamlayan bir çift, erkek ve kadın olarak– yaratmış olması gerçeğinin, bizim yalnızca evlilik anlayışımızı değil, kendimize ilişkin anlayışımızı da şekillendirmesi gerekmektedir.

İkinci olarak, bu kitapta öne süreceğim gerçeklerin kabul gördüğü ortamlarda incitilmiş olan erkeklere ve kadınlara –şüphesiz ki çoğunlukla kadınlara– bir şey söylemek isterim. Çoğu zaman, Kutsal Kitap gerçeğine inanma ve huzurla güvenmenin önündeki en büyük engeller aklın itirazları değil, yüreğin ve gözlerin itirazlarıdır. Tamamlayıcı yorumlamanın doğru olduğuna ikna olmak bir şeydir; bunun iyi olduğundan emin olmaksızın başka bir şeydir. Her Kutsal Kitap öğretisinde olduğu gibi, erkekler ve kadınlarla ilgili gerçekler yanlış uygulanabilir, yanlış idare edilebilir veya başkalarına kötü davranma mazereti olarak kullanılabilir. Özellikle söz konusu gerçeklerin erkeğin önder ve baş (reis) olduğunu ve kadının da yardımcı ve besleyici olduğunu onayladığı yerlerde, tehlike daha da büyüktür. Kutsal Kitap'ın erkek önderliği modeli *asla* kadınları göz ardı etmek, küçümsemek, onların katkılarını görmezden gelmek veya onları herhangi bir şekilde istismar etmek için bir bahane değildir. Kutsal Kitap'a dayalı tamamlayıcılığın en doğru biçimi, erkekleri kadınları korumakla,

onurlandırmakla, onlara nazik ve düşünceli biçimde konuşmakla ve onlardan öğrenmenin ve onları hem evde hem de kilisede, yaşama ve hizmete dahil etmenin her türlü uygun yolunu bulmakla sorumlu kılmaktadır.

Şunun farkına varmam da önemli ki, ben yaşamımda esasen sağlıklı cinsiyet dinamikleri gördüm. Ebeveynlerim birbirlerini seviyorlar. Kiliselerim tamamlayıcı görüşteki kutsal, zeki, gelişen, güçlü kadınlarla dolu oldu. Çoğu arkadaşlarımla iyi evlilikleri var. Aklımda istismarla ilgili doğru bildiğim veya yirmi yıla yakın pastörlük hizmetim içerisinde evliliklerde günaha ve işlevsizliğe dair gördüğüm ne olursa olsun, içimde hâlâ çoğu kocanın oldukça iyi olmaları gerektiğini ve çoğu tamamlayıcı görüşteki erkeğin genellikle temelde düzgün kişiler olduklarını *hissediyorum*. Mankafa tamamlayıcılarla ilgili bolca hikâyem yok. Ama böyle kişilerin, yani kiliselerimizde kadınlara karşı garip, kırıcı veya sahiden günahlı şeyler söyleyen ve yapan erkeklerin var olduğunu da inkâr etmiyorum. Benim onları görmemem onların gerçek olmadıkları anlamına gelmez ve başka insanların onları görmüş olmaları da onların her an her yerde oldukları anlamına gelmez. Demek istediğim şu ki, hepimiz kendi yaşadıklarımızın esas norm olduğunu ve bizimkilerden farklı olan yaşantılarınsa istisna olduğunu varsaymaya meyilli olduğumuzun bilincinde olmalıyız. Bunun da bizi başkalarını anlamakta hızlı, suçlamaktaysa yavaş kılması gerekiyor.

Peki günümüzde erkekler ve kadınlar konusunda kilisenin yüzleştiği en acil mesele *nedir*?

Bu sorunun bilimsel bir cevabı yoktur. Sizin için büyük mesele bariz biçimde cinsiyet karmaşası, istismar, kontrolden çıkmış feminizm, katı bir tamamlayıcılık, kadınların değeri veya feminizm etkisinde erkek çocuklarının ihmal edilmesi olabilir. Görmekte olduğunuz bu şeylerin kendi kurgunuz olduğunu söylersem, ahmaklık etmiş olurum. Bilebildiğim kadarıyla, tüm yaşamınız boyunca etrafınızda adi erkekler olmuştur. Herkesin neyi kesin olarak bildiği ve neye karşı kesin olarak uyarılması gerektiğine ilişkin değerlendirmemiz anlaşılır şekilde farklı olabilir.

Beni yanlış anlamayın. Kolaya kaçıp entelektüel göreceliliği benimsememizi ve “Bence hepimiz eşit oranda doğru (veya yanlış) söylüyoruz” dememizi savunmuyorum. Neleri en büyük tehlikeler olarak gördüğümüz ve neden böyle gördüğümüz konusunda –her şeyden önce kendimize karşı– dürüst olmamız gerektiğini öne sürüyorum. Kendi eğilimlerimizi fark ederek, ümidim o ki, gördüğümüz tehlikelerin en kötülerini, haklı olarak başka tehlikeler gören kişilere yüklemeyiz.

Savunduğum Nokta

Bu kitabı iki fikir arasında tereddütte kalmış bir şekilde yazmıyorum. Tamamlayıcı görüşe ikna olmuş biriyim. Bazılarının *tamamlayıcı* kelimesinden bıktığının farkındayım ve benim aynı zamanda *geleneksel* veya *tarihsel* kelimelerini kullandığımı da göreceksiniz. Ancak *tamamlayıcılık* kelimesinin her şekliyle önemli bir yanı vardır. Görmüş olduğumuz gibi, Kutsal Kitap’ın öyküsünü “farklı ama uyum içinde” an-

lamını verecek bir kelime kullanmadan aktarmak zordur. Bu doğrultuda *tamamlayıcı* kelimesi –her ne kadar her seferinde telefonumda böyle uzun bir kelimeyi yazmak zor gelse de– iyi bir kelimedir. Herkesin bu kelimeyi kullanması gerektiğine inandığım için yazmıyorum. Ama bir yerden başlamamız gerekiyor ve bu nedenle de size hangi noktadan yola çıktığımı ve bu kitabın hangi noktaya ilerlediğini söyleyeyim.

Tamamlayıcı görüşteki biri olarak, Tanrı'nın erkekler için olan tasarısının önderlik etmek, hizmet etmek ve korumak olduğuna; ve kilisede, kadınlar da bu önderliğin altında, Tanrı'nın yaratılış düzeninin bilgeliği ve güzelliği uyarınca Kutsal Kitap'a sadık ve bağlı kalarak emek vermeleriyle birlikte büyüyüp gelişeceğine inanıyorum. Tamamlayıcı görüş lehine ikna edici bir savunma sunmayı ümit ettiğimi söylememe bile gerek yoktur herhâlde. Yazarlar insanları ikna etmek istemedikleri sürece kitap yazmazlar.

Ancak ikna etmenin yanında, aynı zamanda savunmamın düşünceli olmasını da umuyorum. Rab'bin hizmetkârı “kavgacı olmamalı. Tersine, herkese şefkatle davranmalı, öğretme yeteneği olmalı, haksızlıklara sabırla dayanmalıdır. Kendisine karşı olanları yumuşak huyla yola getirmeli. Gerçeği anlamaları için Tanrı belki onlara bir tövbe yolu açar” (2.Ti. 2:24-25). Hedefim bire birde veya bu kitapla, insanlara bana davranmalarını istediğim şekilde davranmaktır: adaletle, dürüstlük ve saygıyla. Bu kitabı yazarken, bazen esas ilkelerde daha çok da uygulamada benimle tümüyle aynı fikirde olmayan dostlarımın, ailemin ve emektaşlarımın yüzleri aklımdan geçiyor.

Onların görüşlerine katılmayabilirim ve önemli yorumlama noktalarında yanlış olduklarını dahi düşünebilirim ama onları birey olarak yermeyi veya Mesih'i takip etmedeki içtenliklerini küçük görmeyi istemem.

Benim en ağır basan arzum kiliselerin, önderlerin ve meraklı Hristiyanların eline akıllıca ve okunabilir bir eser koymaktır. Topluluklara akıllıca bir yardım sunma umuyla, ilgili Kutsal Yazı metinlerini detaylıca ele aldım ve bu doğrultuda kitabın bazı bölümleri oldukça detaylı ayet anlamlandırmaları ve çat pat Grekçe ve İbranice kelimeler de içeriyor. Atıf yapmanın gerekli olduğu yerler haricinde sayfaları dipnotlara boğmadan, mevcut süregelen tartışmalar konusunda kısa, öz ve haberdar olmaya çalıştım.

Yol haritamız basit. Kitabın 1. kısmında Kutsal Kitap incelemeleriyle yola çıkacağınız ve 2. kısımda sorulara ve uygulama noktalarına geçeceğiz. Yol boyunca umut ediyorum ki benim gibi sizler de Tanrı'nın erkekleri ve kadınları yalnızca O'na tapınmaları, hizmet etmeleri ve itaat etmeleri için yaratmadığına, aynı zamanda onları kendisine erkekler ve kadınlar *olarak* tapınmaları, hizmet etmeleri ve itaat etmeleri için yarattığına ikna olursunuz.

I. KISIM

KUTSAL
KİTAP
İNCELEMESİ

1

BAŞLANACAK ÇOK İYİ BİR YER YARATILIŞ 1-3

“TÜM İYİ TEOLojİLER Yaratılış’la başlar” dendiğini duydum. Bu söz çok da haksız sayılmaz. Yaratılış kitabında, Tanrı’nın olayları nasıl başlattığını görüyoruz. Hikâyenin başı oradadır. Yaratılış’ın ilk iki bölümünde, Tanrı bize yeryüzündeki cennetin muazzam bir resmini, iyi yaşamın bir portresini sunuyor. Durumların nasıl olduğunu, nasıl olması gerektiğini ve tekrardan nasıl olacağını görüyoruz.

Aden’de her şey iyiydi. Doğal dünya çarpıcı güzelliği ve barış dolu iş birliğiyle iyiydi. İnsanın –yerin toprağından yaratılışın tacına giden– yaratılışı iyiydi. Çalışmak iyiydi. Bozuk traktörler, bilgisayar virüsleri, korona virüsleri, dikenler ve çalılar, kaygılandıran son teslim tarihleri, huysuz patronlar, beceriksiz çalışanlar, güç oyunları yoktu; yalnızca Tanrı’nın gülümseyen yüzü altında dürüst el emeği vardı. Ve Tanrı’nın varlığının ikamet ettiği bir tür tapınak olarak, bahçe de iyiydi.

Ancak günaha düşüşten önce, bu yeryüzündeki cennette bile, eğer çözülmezse, iyi olmayacak olan bir şey vardı: er-

keğın (adamın, yani Adem'in) yalnız bırakılması. Yaratılış 2. bölüm, Yaratılış 1:31'de altıncı günün kapanışında her şeyin çok iyi olduğu yönündeki bildirinin öncesinde 1:27'ye odaklanarak bize bunu söylemektedir.

Adem'in yalnız olduğunu ve soyutlanmış hissettiğini bilmiyoruz. Metin hiçbir şekilde psikolojik bir sorun açıklamasında bulunmuyor. Göreceğimiz üzere, Adem'in yalnızlığındaki sorun başka bir şeydi. Ama bir sorundu. Adamın Tanrı'ya yalnızlıktan ötürü şikâyet ettiğine dair hiçbir kayıt görmüyoruz. Bunun yerine, Tanrı'nın kendisi Adem'in durumunun iyi olmadığını söyledi (bkz. Yar. 2:18). Günün güneşi, gecenin ayı, suların balıkları, gökyüzünün kuşları ve yeryüzünün de hayvanları vardı ama adamın yardımcısı yoktu. "RAB Tanrı Adem'e derin bir uyku verdi. Adem uyurken, RAB Tanrı onun kaburga kemiklerinden birini alıp yerini etle kapadı. Adem'den aldığı kaburga kemiğinden bir kadın yaratarak onu Adem'e getirdi" (Yar. 2:21-22). Bu çok iyiydi.

Başından Beri Erkek ve Kadın

Kutsal Kitap bize günaha düşüşten önce dünyanın yaratılışıyla ilgili yalnızca iki bölüm sunuyor. Eğer dürüst olursak, çoğumuz daha fazla bilgi isterdi. Aden Bahçesi tam olarak neredeydi? Nasıl görünüyordu? Nasıl kokuyordu? Günler bildiğimiz yirmi dört saatlik günler miydi? Adem kaç yaşında görünüyordu? Ağaçlar kaç yaşında görünüyordu? Sivrisinekler var mıydı? Ama daha net bilmeyi arzu edebileğimiz tüm şeylerin arasında, Tanrı'nın bize *gerçekten* bazı detaylarla

aktardığı şeylerin ne olduğunu bilmemiz önemlidir. Tanrı bize erkek ve kadın hakkında, onların nasıl aynı, nasıl farklı ve nasıl birbirleri için yaratılmış oldukları hakkında epey anlatmaktadır.

Eğer erkek ve kadın olmanın anlamına ilişkin doğru düşüncelere, hislere ve benimseyişe sahip olacaksak, Tanrı'nın erkeklere ve kadınlara takip etmeleri için keyfi kurallar vermediğini anlamamız gerekiyor. Kilisede erkekler ve kadınlar için hangi “kurallar” olursa olsun, bunlar yalnızca kurallar değildir; bunlar, Tanrı'nın başından beri sahip olduğu tasarısı uyarınca, bizi nasıl birbirinden farklı ve birbirini tamamlayan suret taşıyıcıları olarak yarattığını yansıtmaktadır. Yaratılış'ın ilk bölümlerini ve Tanrı'nın yarattığı dünyadaki doğal düzenin içerisine cinsel farklılığı ve birliği (evlilik içerisinde) nasıl yerleştirdiğini gördüğümüz zaman, Kutsal Kitap'ta bir erkek veya bir kadın olmak konusunda gördüğümüz diğer her şey de daha mantıklı görünür. Tüm iyi teolojiler Yaratılış'la başlar ama onunla bitmez.

Her Şeyin Başlangıcı

Peki Yaratılış'ın açılış bölümlerinin ne kadarı gerçekten erkeklik ve kadınlık hakkında bir şeyler söylüyor? Sözlerimi on beş gözlemle sınırlandıracağım.

İlk olarak, erkeğin ve kadının ikisi de Tanrı'nın benzeyişinde (suretinde) yaratıldı. “Tanrı insanı kendi suretinde yarattı, onu Tanrı'nın suretinde yarattı. Onları erkek ve dişi olarak yarattı” (Yar. 1:27). Erkekler ve kadınlar, yaratılıştaki

diğer her şeyden ayrı olarak, suret taşıyıcılarıdır. Dünyaya, Tanrı'nın bu yer üzerinde hakimiyet sahibi olduğunu beyan etmek için yaratılış içerisine yerleştirilen büstler veya imgeler gibiyiz. Suret taşıyıcıları olarak, yaşam lütfunun ortak mirasçıları olmalarının yanında (1.Pe. 3:7), erkekler ve kadınlar eşit değere ve haysiyete sahiptirler. Havva daha az önemli bir yaratık değildi. Daha alçak bir varlık değildi. Tanrı kendisini maskülen dille (örn. baba, kral veya koca olarak) açıklamış olsa bile, O ne erkektir ne de dişidir. Tanrı'nın vahyine sadık kalmak amacıyla, Tanrı hakkında konuşurken yalnızca O'nun bize vermiş olduğu maskülen tabirlerle konuşmalıyız ancak Tanrı'ya "Baba" demek –her ne kadar beden aldığı anda bir erkek olmuş olsa da– O'nun bir erkek olduğu anlamına gelmez. Dolayısıyla erkeklik, dişilikten daha üst düzey bir varoluş seviyesi değildir. Hem erkekler hem de kadınlar bu dünyada Tanrı'yı temsil etmek üzere yaratılmışlardır.

İkinci olarak, erkek^{1*} hem tekillik hem de çoğulluk içermektedir.¹ İnsanlık tekil olarak *adam* ("kadın" değil, "erkek") olarak adlandırılabilir ama insanlık aynı zamanda erkek ve kadındır. Bir eril "o" vardır (İngilizcede *him*) ve bir de "onlar" vardır (Yar. 1:27). Yaratılış anlatısının cinsel farklılığı ifade ediş şekli o kadar barizdir ki, bunun önemini gözden kaçırabi-

1 * *Çevirmen Notu:* Burada yazar İngilizcedeki *man* kelimesinin tekil anlamıyla erkek veya adam, çoğul anlamıyla insan soyu anlamına gelmesine vurgu yapmaktadır. Türkçede adam veya erkek kelimesi bu şekilde kullanılmadığı için burada yazarın vurgulamaya çalıştığı nokta tam olarak anlaşılmayabilir. Ancak Türkçede bu kullanıma benzer bir kullanımı *ademoğlu* kelimesinde bulabiliriz. Ademoğlu her ne kadar tekil anlamıyla erkek olsa da, çoğul anlamıyla erkekler ve kadınlar olmak üzere tüm insanlık kastedilmektedir.

liriz. Tanrı boy, saç rengi, mizaç veya bahşedilen yeteneklerin farklılığından bahsetmez. En başında vurgulanan tek kimlik ayrımı erkeklik ve kadınlıktır.

Üçüncü olarak, erkeğe ve kadına yaratılış üzerinde ortak hükümdarlık bahşedilmiştir. İkisinin birlikte yeryüzünü doldurması ve onu denetim altına alması gerekmektedir. Tanrı *onları* kutsadı ve Tanrı *onlara* yaşayan bütün canlılara egemen olmalarını söyledi (Yar. 1:28).

Dördüncü olarak, bu ortak hükümdarlık içerisinde, erkeğe ve kadına farklı görevler verildi ve ikisi farklı alanlarda yaratıldı. “RAB Tanrı Aden bahçesine bakması, onu işlemesi için Adem’i oraya koydu” (Yar. 2:15). Adem bahçenin dışında yaratıldı ve bahçeyi geliştirmek ve onu korumakla sorumlu tutuldu; kadın bu koruma altında büyüyüp geliştirecekti. Havva bahçenin içerisinde yaratıldı ve bu da “Bahçe’nin iç dünyasıyla özel bir ilişki”ye işaret etmektedir.² Yaratılış buyruğu –yeryüzünü doldurmak ve denetim altına almak– her iki cinsiyet için de geçerlidir ama bir asimetri söz konusudur. Daha büyük bir biyolojik güçle donatılan erkek özellikle toprağı sürme ve bahçeyi ıslah etme işi için uygundur; kendi içinde yeni yaşam geliştirme yetisini barındıran kadınsa özellikle toprağı doldurma ve bahçenin toplumsal yönleriyle ilgilenme işi için uygundur.

Beşinci olarak, kâhinlik görevini yansıtan bir şekilde bahçenin kutsallığını koruma görevi erkeğe verildi. Tanrı bu buyruğu yalnızca erkeğe verdi: “Bahçede istediğin ağacın meyvesini yiyebilirsin ama iyiyle kötüyü bilme ağacından

yeme. Çünkü ondan yediğin gün kesinlikle ölürsün” (Yar. 2:16-17). Bahçeyi işleyerek ve koruyarak (2:15), erkeğin sorumluluğu Tanrı’nın buyruğunu yeryüzünde tesis etmek ve Tanrı’nın ahlaki sınırlarını korumaktı. Onun bu göreve itaati kutsama, itaatsizliğiyle ölüm anlamına gelecekti.

Altıncı olarak, erkek kadından önce yaratıldı. Pek çok kişinin bildiği üzere, Pavlus kadınların kilisede öğretmelerini yasaklarken bu yaratılış sırasına dayanıyordu. “Kadının öğretmesine, erkeğe egemen olmasına izin vermiyorum; sakın olsun. Çünkü önce Adem, sonra Havva yaratıldı” (1. Ti. 2:12-13). Buradaki ana fikir, sanki Tanrı kendi spor takımındaki topçular arasında kayırma yapıyormuş gibi, “ilki en iyisidir” gibi bir şey değildir. Neticede Tanrı, mavi alakargaları, kunduzları ve semenderleri erkekten önce yaratmıştır. Sıra önemlidir çünkü bu sıra Adem’in yaratılış anlatısındaki kâhin ve koruyucu konumunu, Havva’nın da erkeğin kaburga kemiğinden ve ona destek için yaratılmış olarak onun koruması altındaki konumunu göstermektedir.

Yedinci olarak, kadın adama bir yardımcı olarak verildi. Havva erkekten –eşit değerde– yaratıldı (Yar. 2:22) ve aynı zamanda erkek için –farklı işlevle– yaratıldı (2:20). Erkeğin önderliği –Yaratılış 1:27’de metin, erkeği ve kadını “adam” olarak adlandırarak buna atıfta bulunur^{2**}– 2. bölümde Havva’nın Adem’e “yardımcı” olarak verilmesiyle açıkça ifa-

2 ** *Çevirmen Notu*: Türkçe Yeni Çeviri’de “insan” olarak çevrilen kelime, İbranicede “adam” olarak geçmektedir. Yazar burada metnin erkek ve kadını ifade ederken onlara “adam” demesinin, aslında erkeğin önder/temsilci rolüne atıfta bulunduğunu söylemektedir.

de edilmektedir (2:18, 20). Bir yardımcı olmak asla alçak bir değer veya konum iması taşımaz; çünkü Kutsal Kitap'ta Tanrı'nın kendisi bazen İsrail'in yardımcısı olarak adlandırılmaktadır (Çık. 18:4; Mez. 33:20; 146:5). İbranicedeki *ezer* (yardımcı) kelimesi işleve vurgu yapan bir tabirdir, kişiyi aşağılayan bir tabir değildir. Nasıl Tanrı zaman zaman kendi halkına yardım için geliyorsa, kadının kocasıyla ilişkisi içerisindeki rolü de bir yardımcı rolüdür. "Çünkü erkek kadından değil, kadın erkekten yaratıldı. Erkek kadın için değil, kadın erkek için yaratıldı" (1.Ko. 11:8).

Genellikle Adem'in yalnızlığını psikolojik bir durum olarak ele alır ve "yardımcı" rolünü de teselli ve dostluk olarak yorumlarız. Bu, söz konusu tabirin muhtemel bir yönüdür. Calvin, Havva'nın Adem'e, "onun iyi bir şekilde yaşamasına yardımcı olmak üzere" verilen bir armağan olduğunu söylemiştir. Ancak "yardımcı" tabiri yaratılış buyruğunun daha geniş maksatlarından koparılamaz. Erkeğin yalnız olması iyi değildi çünkü kendi başına verimli olup çoğalamaz, yeryüzünü dolduramazdı (Yar. 1:28). Burada yeniden erkeğin ve kadının Tanrı tarafından düzenlenmiş olan tamamlayıcılıklarını görüyoruz. Bir başka adam Adem'in toprağı sürmesine yardım edebilirdi. Bir başka adam Adem'e ilişkisel mola ve enerji sağlayabilirdi. Tanrı Adem'e armağan olarak bir saban, bir öküz çifti veya erkeklerden oluşan bir dostluk grubu verebilirdi; hepsi de faydalı ve hatta keyifli olurdu. Ama hiçbirisi esas olan çocuk yapma ve yetiştirme işi için uygun bir yardımcı olmazdı. Eğer insanlık yeryüzüne egemen olacaksa,

bahçeyi işleyecek bir adamın ve onun yardımcısı olacak bir kadının olması gerekiyordu.

Sekizinci olarak, yaşayan her canlıya isim verme sorumluluğu erkeğe verildi. Bu da anlatıyor ki, bu egemen olma görevi yalnızca Adem'e verildi ve Adem bu sorumluluğu Havva'nın yaratılmasından önce yerine getirebilecek durumdaydı. Adem iki kez Havva'ya isim verdi (2:23; 3:20) ve bu da onun önderliğini göstermektedir. Kadın da dahil olmak üzere yaratılan diğer canlıların tümü, isimlerini Adem'den alarak, adamın yaratıcı geliştiriciliğinden ve yetkisinden faydalanmaktadırlar.

Dokuzuncu olarak, erkek ve kadın farklı şekillerde yaratıldılar. Yaratılış 1 erkek ve kadının yaratılışını genel bir yaratılış eylemi olarak tarif eder (1:27). Ancak Yaratılış 2'in yakınlaştırmacı mercekleriyle baktığımızda, Tanrı'nın erkeği ve kadını kendilerine özgü biçimde yarattığını görürüz. Rab Tanrı erkeği topraktan yaratırken (2:7), kadını erkekten aldığı kaburga kemiğinden yarattı. Şaşırtıcı değildir ki, erkeğe kendi çıktığı yerin sağlığı ve canlılığıyla ilgilenme görevi verilirken, kadına da kendi çıktığı adama yardım etme görevi verilmektedir. Her birinin yaratılma şekli, daha genel düzeyde dünya üzerinde yapacakları özel işe işaret etmektedir: Erkek dışarıdaki endüstri dünyasının tesisinde ve kadınsa yardımcı rolüyle içerideki aile dünyasının beslenip büyütülmesinde görev alacaktır.

Onuncu olarak, “erkek” ve “kadın” isimleri karşılıklı dayanışmaya işaret etmektedir. Yaratılış 2:23'te Adem şöyle dedi: “Ona ‘kadın’ [İbranicede *işşa*] denilecek çünkü o adam-

dan [İbranicede *iş*] alındı.” Tanrı’nın inayetiyle, İngilizcede kullandığımız kelimeler (*man* ve *woman*) İbranicede var olan bağlantıyı gösteriyorlar. *Woman* kelimesini *womxn* yapan ve *women* kelimesini de *womyn* yapan garip yeni kelime icatlarıyla oldukça önemli olan bir şeyi kaybetmekteyiz.^{3***} Kadının adamdan geldiğini ve adamın da değiştirilemez biçimde kadına bağlı olduğunu tasdik eden dili tümüyle kaybetmekteyiz. “Rab’de ne kadın erkekten ne de erkek kadından bağımsızdır. Çünkü kadın erkekten yaratıldığı gibi, erkek de kadından doğar. Ama her şey Tanrı’dandır” (1.Ko. 11:11-12).

On birinci olarak, evlilikte erkek ailesini bırakır ve kadına bağlanır. Bu noktaya kadar gördüğümüz her şeyi düşününce, kadının ailesini bırakıp kocasına bağlanmasını bekleriz. Sonuçta önce erkek yaratılmadı mı? Bahçenin ve içindeki her şeyin koruyucusu o değil mi? Kadına isim verirken o yetki kullanmadı mı? Muhakkak yardımcı, kocasına bağlanmak için ailesini bırakıyordur. Ama bize tam tersi söyleniyor: Adam annesini babasını bırakıp karısına bağlanacak (Yar. 2:24). Cinsel farklılığın birinci ve ikinci konumda olmakla alakalı olmadığını, doğal düzen ve tasarıyla alakalı olduğunu anladığımız zaman, bu anlamlı olacaktır. Bahçenin aileden dışarıya ışık saçan iç dünyası, kadının yardımı ve besleyişiyle şekillenir. Duygusal yakınlık ve paylaşım eşsiz bir şekilde

3 *** *Editör Notu:* İngilizcede kadın anlamına gelen “*woman*” kelimesi erkek veya adam anlamına gelen “*man*” kelimesini ve kadınlar anlamına gelen “*women*” kelimesi de erkekler veya adamlar anlamına gelen “*men*” kelimesini içermektedir. Bu durumun cinsiyetçilik içerdiğini iddia eden bazı kesimler bu kelimelerin yerine, içerisindeki erkek/adam anlamını yok etmek için sırasıyla tekil ve çoğul olarak “*womxn*” ve “*womyn*” kelimelerini kullanmaktadır.

kadın tarafından geliştirilir ve şekillendirilir. Bunun gibi, ilişkisel bir anlamda (coğrafi veya yasal bir anlamda olmasa bile) kadının ailevi sırası erkeğin ailevi sırasının önünde geçer.

Bu gerçekliği bugün dahi görmüyor muyuz? Bir kız evlendiğinde, bir kız kaybetmekten çok bir oğul kazanırsınız. Bir oğul evlendiğinde, bir kız kazandığınızdan çok bir oğul kaybedersiniz. Dünyanın her köşesinde böyle değildir, elbette. Ama yine de gelinin ve damadın ikisinin de sağlıklı, sevgi dolu ailelerden gelmeleri durumunda bile, kız her zaman ailevi ilişkilerini oğuldan daha iyi biçimde sürdürür. Yaratılış anlatısı erkeklerle doğdukları aileleri reddetmelerini söylemiyor ancak bize ilişkisel bağların nasıl tipik biçimde kadınlar aracılığıyla oluşturulduğu ve sürdürüldüğü konusunda önemli bir şey söylüyor.

On ikinci olarak, ikisi tek bedenden geldiler ve tek beden oldular. Havva, Adem'in kemiklerinden alınmış kemik, etinden alınmış etti. Erkekler ve kadınlar birbirleri içinde çözülüp başkalaşmasınlar ancak bir olsunlar diye, aynı şeyden yapılmışlardır ve birbirleri için yaratılmışlardır. Evlilik yalnızca bir erkekle bir kadın arasında olmak zorundadır ve ancak öyle olabilir çünkü evlilik yalnızca iki kişinin birliği değil, birbirini tamamlayan bir çiftin yeniden birliğidir. Calvin'in söylediği gibi, "Adem kendisinden bir parçayı çok daha büyük bir iyilikle benimseyebilsin diye, ondan bir şey alındı." Adem bir kaburga kemiğini kaybetmiş olabilir ama çok daha zengin bir ödül kazandı, "nitekim sadık bir yaşam arkadaşı elde etti; çünkü şimdi, öncesinde kusurlu olan kendisini, karısında bü-

tün kılınmış biri olarak görüyordu.”³

On üçüncü olarak, çiftin başı ve temsilcisi olarak Adem sayıldı. İyiyle kötüyü bilme ağacıyla ilgili ilk buyruk Adem’e verildi (Yar. 2:16-17). Ve her ne kadar ilk suçu Şeytan tarafından ayartılan Havva işlese de, ilk önce Adem’e seslenildi (3:9). Rab adama seslendi ve “Neredesin?” diye sordu çünkü atanan önder ve temsilci Adem’di. Romalılar 5 bu noktayı reddedilemez biçimde açıklamaktadır: “Bunun için, nasıl günah *bir adam vasıtası ile*, ve ölüm günah vasıtası ile dünyaya girdiyse, böylece ölüm de bütün insanlara geçti; çünkü hepsi günah işlediler” (5:12 – Kitab-ı Mukaddes Çevirisi). Bir başka deyişle, temsilci baş Havva değil, Adem’di.

On dördüncü olarak, erkek ve kadın laneti farklı şekillerde, her biri kendi temel sorumluluk alanında deneyimledi. Düşüşte –ve akabinde düşünün bir sonucu olarak– kadınların ve erkeklerin Tanrı tarafından tasarlanan tamamlayıcılıkları saptırıldı. Günaha ayartılan Havva bunu adamdan bağımsız olarak hareket ederek yaptı; Adem’se bir önder olarak sahip olduğu sorumlulukları terk etti (Yar. 3:6). Havva günah işlerken aylıklık etti (3:1-5), günahında onu izledi (3:6) ve sonra Havva’yı en baştan yanına koyduğu için Tanrı’yı suçladı (3:12). Adem’in günahı yalnızca Tanrı’nın buyruğuna itaatsizlik etmek değildi (2:17); aynı zamanda ailevi baş (reis) olarak sahip olduğu sorumluluğu bir köşeye attı, korkağı oynadı ve Tanrı’nın Sözü’nden ziyade, karısının tesirinde kaldı.

Dolayısıyla sonunda, itaatsizliklerinden ötürü ikisi de cezalandırıldı. Adam için, kendisine özgü olan alan –topra-

ğı işleme– lanetlendi (3:17). O andan itibaren, dikenler ve çalılarla uğraşacaktı (3:18) ve alın teriyle yaşayacaktı (3:19). Kadın içinse, onun kendisine özgü olan alan –çocuk doğurma– lanetin etkilerini taşıyacaktı (3:16). O andan itibaren, fiziksel doğum harikasına ve armağanına sancı ve acı eşlik edecekti. Teknik olarak, adam ve kadın değil, yalnızca yılan ve toprak lanetlendi ama tüm yaratılış düşüşün etkilerini taşımaktadır. Erkekler ve kadınlar kendi sorumluluk alanlarında hayal kırıklığına teslim edildiler.

On beşinci olarak, adam ve kadın arasındaki ilişkisel bütünlük (sağlık) lanetten dolayı bozuldu. Tanrı kadına şöyle dedi: “Kocana istek duyacaksın; seni o yönetecek” (3:16). Buradaki *istek* kelimesi romantik arzu anlamında değildir; Tanrı kadını lanetleyip onu bir erkeğe muhtaç durumda bırakmamıştır. Bundan ziyade, buradaki arzu bir üstünlük arzusudur. Bu, İbranicede Yaratılış 4:7’de kullanılan kelimeyle aynı kelimedir: “Günah kapıda pusuya yatmıştır; ve onun *istediği* sensin; fakat sen ona üstün ol” (Kitab-ı Mukaddes Çevirisi). *İstek* duymanın 3:16’daki anlamıyla 4:7’deki anlamının aynı olması, iki ayet arasındaki bariz dil paralelliğiyle net biçimde görülmektedir:

3:16 – Kocana istek duyacaksın; seni o yönetecek. *w’el-ışek tişuqatek wehu yimşal–bak*

4:7 – Günah kapıda pusuya yatmıştır; ve onun *istediği* sensin; fakat sen ona üstün ol. *w’elek teşuqatu w’atah timşal–bo*

Günah nasıl Kayın üzerinde üstünlük kurma arzusu taşıdıysa, günahla kirlenen kadın da kocası üzerinde üstünlük kurma arzusu taşımaktadır. Tanrı adama şöyle diyor: Karının sesine kulak verdiğin için, hak ettiğini bulacaksın ve o senin üzerinde üstünlük kurmaya çalışacak (3:17).

Günahkâr koca, kendi adına, karısı üzerinde hüküm sürmeye çalışmaktadır. Kadınların kocalarına tabi kılınması, Tanrı'nın kadına olan bir yargısı değildir. Gordon Wenham'ın ifade ettiği üzere, "kadının, yardımcısı olmak üzere adamdan alınması ve kendisine iki kez adam tarafından isim verilmesi (2:23; 3:20), adamın onun üzerindeki yetkisini göstermektedir." Bunun sonucu olarak, Adem'in 3:16'daki yönetimi "katı, istismarcı bir zapt etmeyi yansıtmaktadır."⁴ Kocaların karılarına karşı baskıcı veya istismarcı olmaları durumunda, bu Tanrı'nın tasarısının bir yansıması değil, o tasarısının günahla saptırılmasıdır. Karşılıklı fayda sağlayan önderlik ve yardımcılıkla karakterize olması gereken evlilik ilişkisi, günahlı isyankârlık ve hükümdarlık dolayısıyla bir dövüş hâline gelir. Tanrı cinsel farklılığı birbiri için yarattı; günahsa cinsel farklılığı alıp birbirine karşı yapmaktadır.

Özet

Yaratılış kitabının ilk üç bölümünün, erkek ve kadın olmanın ne anlama geldiğini anlayabilmek açısından taşıdığı önem ne kadar vurgulansa azdır. Açık olmamız gerekirse, Yaratılış kitabı erkeklere ve kadınlara tam teçhizatlı bir sunumda bulunmuyor. Erkeklik ve kadınlık için apaçık ifade edilen bolca

buyruk görmüyoruz. Bunun yerine, elimizde fazla sayıda ilahi model ve varsayım vardır. Erkekler ve kadınlar için yaratılıştan gelen kapasiteleri düşünelim, katı sınırlamaları değil. Erkeğin birincil çağrısı, “isim verme, işleme, bölme ve yönetme”dir. Kadının birinci çağrısıysa “doldurmayı, yüceltmeyi, üretmeyi, paylaşım kurmayı ve yeni yaşam meydana getirmeyi” içerir.⁵ Bu çağrıların evlilikte eşsiz ve güçlü bir dışavurum bulduğu doğru olsa da, Yaratılış 1-3’ten çıkan dersler yalnızca evli çiftler için değildir. Kutsal Kitap’ın açılış bölümleri, cinsel farklılığın ve tamamlayıcılığın biçimini oluşturmaktadır ve bu, Kutsal Yazılar’ın geri kalanında yaşama dökülecek, uygulanacak ve korunacaktır.

“Kutsal Kitap’a dayalı erkeklik ve kadınlık” ifadesi zor günler geçirmiştir ve belki de çektiği dertlerin bazılarını kendi başına açmıştır. Ama en iyi noktada, Kutsal Kitap’a dayalı erkeklik ve kadınlık, Tanrı’nın bizim için bahçede amaçladığı, ilahi uyum içerisinde olan çalışmanın ve yardım etmenin, korumanın ve gelişmenin, terk etmenin ve bağlanmanın, yeryüzünü doldurmanın ve onu denetim altına almanın sevinç dolu benimsenişinden daha azı değildir. Tanrı’nın altıncı günün kapanışında bakıp gördüğü şey buydu ve işte, her şey iyiydi.

2

VAAZ EDEN ÖRÜNTÜLER ESKİ ANTLAŞMA'YA GENEL BİR BAKIŞ

VAİZLER yinelemeleri severler. Ben de kendi adıma bunları epeyce kullandığımı söyleyeyim. Ve bir sebeple İngilizcede P harfi, vaazdaki noktalar (point) için kullanılan meşhur bir harftir. Dolayısıyla özür dileyerek, çeşitli Eski Antlaşma metinlerini incelerken özellikle önem arz edecek üç P kelimesinden kısaca bahsetmek istiyorum.

Kutsal Kitap'a dayalı erkeklik ve kadınlık hakkında konuşurken, *prescriptions* (buyruklar), *principles* (ilkeler) ve *patterns* (örüntüler, yani model teşkil eden tekrarlar) arasında bir ayrım yapmamız gerekir.

- Daha sonra erkekler ve kadınlarla ilgili bazı kilit *buyruklara* bakacağız. Bu buyrukların çoğu Pavlus'un mektuplarında yer almaktadır. Bazıları olumludur (bunu yapın), bazılarıysa olumsuzdur (şunu yapmayın). Erkek ve kadın giyimi, davranışı, tavrı ve sorumluluğu açısından en net sınırları bunlar çizmektedir.

- Buyruklarla aynı ölçüde önemli ancak biraz daha dolaylı olan *ilkeler* vardır; bunlar erkeklerin ve kadınların nasıl oldukları ve ne amaçla yaratıldıklarına ilişkin temel gerçeklerdir. Bu tür ilkeleri Yaratılış kitabından Vahiy kitabına dek azar azar görüp anlamlandırabiliriz. Örneğin Pavlus, Timoteos'a yazarken, Yaratılış'tan gelen belirli ilkeleri Efes'teki duruma uygular.
- Ve son olarak, Kutsal Kitap erkekler ve kadınlar ve onların karşılıklı etkileşimleri için bazı davranış örüntüleri göstermektedir. Bu özellikle Eski Antlaşma için geçerlidir. Örüntüleri kullanırken her zaman dikkatli olmalıyız çünkü hataya düşüp bir tasviri bir buyruğa dönüştürebiliriz. Ancak bir şeyi Kutsal Kitap'ta ne kadar fazla görüyorsak, örüntülerden ilkeler çıkarabilmemiz o kadar uygun hâle gelir – özellikle de örüntü istikrarlıysa, asil karakterlerle ilintiliyse ve Yaratılış kitabındaki tasarımı yansıtıyorsa.

Tüm bunların bize şunu hatırlatması gerekiyor: Eski Antlaşma bize kilisede erkekler ve kadınlar hakkında açık talimatlar vermiyor olsa bile, Eski Antlaşma bize erkekler ve kadınlar hakkında genel olarak birçok şey *söylemektedir* ve bu örüntüler bizim yaşamda ve hizmette cinsel farklılık ve tamamlayıcılık konusundaki düşünce şeklimizi şekillendirmelidir.

Bu şekildeki beş örüntü şöyledir:

Örüntü 1:

Resmi Önderliği Yalnızca Erkekler Gerçekleştiriyor

Başından sonuna, Tanrı'nın Eski Antlaşma halkı arasındaki önderler erkeklerdi.

Bu örüntüyü öncelikle iman atalarımız İbrahim, İshak ve Yakup'ta görüyoruz. Kesinlikle kusurlu adamlar olsalar da, ailelerinin güvenliğinden ve iyi oluşundan sorumluydular. Eski Antlaşma, babanın eski İsrail'deki yönetimini, onun ailenin sağlayıcısı ve koruyucusu olarak sahip olduğu merkezi rolü vurguladığı kadar vurgulamaz. Buna *ataerkillik* (patriarchy) yerine *atamerkezcilik* (patricentrism) diyebiliriz; elbette doğru anlaşıldığında ikinci tabir de uygunsuz değildir.¹

Bu iman atalarının akabinde, Mısır'dan *Çıkış'taki* ve fetih sırasındaki önderlerin erkek olduklarını görürüz: Musa, Harun ve Yeşu. İsrail'in ibadet ve yönetim şekli gelişip oturdukça, Musa'nın altındaki önderlerin hepsinin erkeklerden oluştuğunu görürüz (Çık. 18:21-22). Kâhinlerin ve Levililerin tamamı erkekti. Hâkimlerin, tek bir istisna hariç, tamamı erkekti. Her rütbedeki kâhinlerin tamamı erkekti. Halka seslenen en önemli peygamberlerin –İlyas ve Elişa veya Yeşaya, Yeremya ve Hezekiel gibi kişilerin– tamamı erkekti. Kutsal Yazılar'ın yazarları olan tüm peygamberler erkekti. İsrail'de meşru biçimde bir yönetim mevkiinde görev alanlar kişilerin tamamı erkekti.

Peki ya bariz istisnalar? Bu kadınların bazıları hakkında bu bölüm içerisinde daha fazla konuşacağım ve sonrasında, kita-

bın ikinci yarısında birkaç istisnayı daha detaylı biçimde ele alacağım. Ancak şimdilik, birkaç hızlı saptamada bulunayım.

1. Bir hâkim olarak, Debora askeri bir işlevde bulunmadı ancak Barak kendi başına savaşa gitmeyi beceremeyince, Debora onun yanında durdu (Hâk. 4:8). Barak'ın düşmanının bir kadın eliyle öldürülecek olması, Barak için bir utançtı (4:9, 21-22; 9:53-54). Dahası, İsrail'deki hâkimler kurulu otoritenin resmi görevlileri olmaktan ziyade, milli kurtarıcılardı.

2. Eski Antlaşma'da, Miryam, Debora ve Hulda dahil olmak üzere bazı kadınlar peygamberlikte bulundular. İsrail'deki bu kadın peygamberlerin takdir edilmeleri gerekir ancak onların hiçbir kurumsal yetkileri yoktu ve erkek mevkidaşlarıyla aynı türden bir halk hizmeti gerçekleştirmediler.

3. Ester kahraman bir kraliçeydi ama hükümdar değildi ve İsrail üzerinde hizmet etmiyordu.

4. Atalya, İsrail tahtına oturan tek kadındı ama Tanrı'nın seçimiyle veya kutsamasıyla değil, kraliyetteki mirasçılarını yok ederek kraliçe oldu (2.Kr. 11:1). Ama meşru varis olan Yoaş ortaya çıkınca, Atalya görevden alındı ve infaz edildi (11:13-16). Atalya'nın hükümdarlığı, yönetim açısından dikkate değer bir istisna olmaktan ziyade, Eski Antlaşma'daki şu fikrin altını çiziyordu: Tanrı'nın halkı üzerinde kadınların hüküm sürmeleri, bir çökme ve utanç işaretiydi (Yşa. 3:12).

Örüntü 2:

Tanrı'ya Yaraşır Kadınlar, Birçok Farklı Kahramanca Özellik Sergiliyorlar

Erkek önderliğini kadın pasifliğiyle eşit tutmamalıyız. Kadınlar kurtuluş tarihindeki önemsiz figüranlar değildirler. Eski Antlaşma tarihi etkileyen, kişisel etkinliğini kullanan ve birçok farklı tanrısal erdem sergileyen kadınlarla doludur. Selofhat'ın kızları, *ailelerinin toprak mirasını almak için ayakta dimdik durdular* (Say. 27; 36). Yael, Sisera'nın kafatasına bir kazık geçirdi (Hâk. 4:17-23; 5:24-30). *Şunemli* kadın, kendi evi ve toprağı için kralın karşısına çıktı (2.Kr. 8:3). Bunlar arka planda kalan pısırik kadınlar değildirler. Onlar gücün, cesaretin ve becerikliliğin örnekleriydiler.

Süleyman'ın Özdeyişleri 31'deki erdemli kadını düşünün. Erdemi esasen kocasına yardım etmesinden –kocasına ona güveniyor (31:11), kadın ona iyilik ediyor ve zarar vermiyor (31:12)– ve evin işlerini yönetmesinden geliyor (31:27). Yaratılış kitabındaki yaratılış anlatısından bekleyeceğimiz örüntü budur. Ancak “ev hanımlığı” yapan bu kadının diğer harika yönlerini gözden kaçırmayalım. Yün ve keten satıyor (31:13). Erkenden kalkıyor ve gece geç saatlere kadar ayakta kalıyor (31:15, 18). Bir tarla satın alıyor ve bir bağ dikeyor (31:16). Kuşaklar ve giysiler yapıyor (31:18, 24). Cömerttir (31:20). Bilgece konuşuyor ve iyiliğı öğretiyor (31:26). Onurla kuşanmış güçlü bir kadındır (31:17, 25). Şüphesiz bu tasvir, okuyucuya Bayan Bilgelik'in ardınca gitmesini öğütleyen Süleyman'ın Özdeyişleri kitabının zirve noktası olarak sunulan ideal bir resimdir. Kadınların Süleyman'ın Özdeyişleri 31'deki haşmetli kadını görüp sönmelerini istemeyiz. Aksine kadınlarımızın, tüm fiziksel, zihinsel ve girişimsel güçlerini –çeşitli

erdemleriyle birlikte– kocasına ve evine hizmet etmek için kullanan bu kadın resmiyle teşvik bulmaları gerekir.

Örüntü 3:

Tanrı'ya Yaraşır Kadınlar, Erkeklerle Yardım Ediyorlar

Hızlıca bir test yapalım: Eski Antlaşma'daki en ünlü ve en örnek kadınlardan bazıları kimlerdir? Çok fazla düşünmeye çalışmayın. Aklınıza kim geldi? Muhtemelen Sara ve Rebeka, Rahel ve Lea, Rahav ve Rut, Debora ve Avigayil, Havva ve Ester gibi isimler gelir. Muhakkak, bunlar zaman zaman itaatsizlik (Havva), imansızlık (Sara) ve hile (Rebeka) sergileyen kusurlu kadınlardı. Ama bu kadınların örnek oldukları yer çoğu zaman erkeklerle yol gösterdikleri, tavsiye verdikleri, yardımcı oldukları ve arka çıktıkları zamanlardı. Sara kocasına saygı göstererek örnek oldu (1.Pe. 3:6). Rahav iki casusu evinde sakladı (Yşu. 2). Debora, Barak'ın kararlılığını güçlendirdi (Hâk. 4). Rut, Boaz'ı kendisinin koruması altına girmesine izin vermesi için ikna etti (Rut 3). Avigayil, Davut'a yumuşak biçimde yaklaştı ve aynı zamanda kocasının aptallığını bağışlaması için yalvardı (1.Sa. 25). Ester yaşamını riske attı ve kocasının krallığındaki asıl tehdidi görebilmesi için onu yönlendirdi (Est. 7). Bu kahraman kadınlar harekete geçtiler ve zorlu hükümdarları ve zorlu durumları aştılar ve bunu –bazen kocaların eşleri olarak– Tanrı'nın onları yarattığı şekilde, akıllı (kabiliyetli) yardımcılar olarak yaptılar.

Örüntü 4: **Tanrı'ya Yaraşır Olmayan Kadınlar, Erkekleri Kötülüğe** **Yöneltiliyorlar; Tanrı'ya Yaraşır Olmayan Erkekler,** **Kadınlara Kötü Davranıyorlar**

Aynı testi bu sefer ters yönden yapalım. Kutsal Kitap'taki en berbat, kötülükleriyle tanınan, kızlarımıza isimlerini vermediğimiz kadınlar kimlerdir? En bariz isimlerden çoğu, kocalarını kandıran, onlara saygısızlık eden veya onları yanlış yönlendiren isimlerdir. Ahav'ı gittikçe daha fazla kötülüğe sürükleyen *İzebel*'i (1.Kr. 21), *Şimşon*'u kandıran Delila'yı (Hâk. 16) veya Davut'un coşkulu ibadetini azarlayan Mikal'i (2.Sa. 6) düşünün. Elbette, bu örüntüler sadece bundan ibarettir; örüntüdürler. Eski Antlaşma'da erkeklerden bağımsız olarak ün kazanan kadınlar vardır ama nadirdirler. Eski Antlaşma'daki çoğu kadın örneklerini olumlu veya olumsuz yapan şey, onların erkekleri iyiliğe mi, yoksa kötülüğe mi yönlendirdiklerine göre olumlu veya olumsuz olmaktadır.

Şunu ifade etmek de önemlidir ki, Kutsal Kitap'taki iyi bilinen çoğu kadın, erkeklerin onlara kötü davranış şekillerinden dolayı iyi bilinmektedirler. Dina'nın (Yar. 34), Bat-Şeva'nın (2.Sa. 11) ve Tamar'ın (Yar. 38; 2.Sa. 13), Lut'un kızlarının Sodom erkeklerine sunuluşunun (Yar. 19), Yiftah'ın kızının (Hâk. 11) veya Levilinin cariyesinin (Hâk. 19) hüznü hikâyelerini düşünün. Kadınları istismar eden, onlara çamur atan veya kötü davranan erkekler yalnızca insan olarak günah işlemekle kalmıyorlar; aynı zamanda erkekler olarak çağrılarını ihlal

etmeleriyle de günah işliyorlar. Düşmüş dünyamızda, yardımcı rolünde olmaları gerekenler köstek olabiliyor ve daha da kötüsü, koruyucu rolünde olmaları gerekenler de zalim olabiliyor.

Örüntü 5: **Kadınlar Hamilelik ve Çocuk Bakımıyla Acı ve Anlam** **Buluyorlar**

Yaratılış anlatısında Havva'nın Adem için bir yardımcı olduğunu ve bunun temelinde de Adem'in verimli olup çoğalma buyruğunu yerine getirmesine yardımcı olmak olduğunu gördük. Bu, Tanrı benzeyişinde olmanın bir yönüydü ve adam bunu kendi başına başaramazdı. Ayrıca kadının, lanetin etkilerini bir anne olarak sahip olduğu rolde yaşadığını gördük. Kadın olmak rahme sahip bir insan^{4*} olmak, çocuk doğurabilecek kapasiteye sahip olan bir insan olmaktır (elbette her kadın bu fiziksel yetiye veya fırsata sahip olamayabilir).

Dolayısıyla kadınlar için acının (düşüşten ötürü) ve anlamın (Tanrı'nın tasarısından ötürü) çoğu zaman çocuklarla derinden bağlantılı olması şaşırtıcı değildir. Kurtuluş tarihinin neredeyse her kritik noktasında, kendisine Tanrı ta-

4 * *Çevirmen Notu:* Yazarın burada İngilizcede vurguladığı dilsel bağlantı ne yazık ki Türkçede yansıtılamamaktadır. İngilizcede *man* kelimesi erkek, adam veya insan anlamına gelirken, *woman* kelimesi kadın anlamına gelir. İngilizcede kadın rahmiyse *womb* demektir. Yazar burada kadının (yani *woman*), *womb-man* olduğunu, yani rahim-insan olduğunu söylemektedir. İngilizcede telaffuz olarak da *womb* kelimesinin sonundaki *b* harfi okunmaz ve *woman* ile *womb-man* kulağa neredeyse aynı gelir. Ancak *woman* kelimesinin etimolojik olarak *womb* kelimesini içerip içermediği tartışmalıdır.

rafından gebe kalma gücü verilen kısır bir kadınla karşılaşırız: Sarah, İshak'a (Yar. 21:1-3), Rebeka, Esav'a ve Yakup'a (Yar. 25:21-25), Rahel, Yusuf'a (Yar. 30:22-24), Manoah'ın karısı, Şimşon'a (Hâk. 13:3-24) ve Hanna, Samuel'e (1.Sa. 1:19-20) gebe kalıyor. Bu örüntünün Elizabet ve Vaftizci Yahya'yla (Lu. 1:13) ve farklı bir ilahi müdahaleyle Meryem ve İsa'yla (Mat. 1:18-25) Yeni Antlaşma'ya da taşındığını görüyoruz. Aynı biçimde Tanrı'nın, Avimelek'in evindeki kadınların rahimlerini (Yar. 20:18) ve Davut eşi Mikal'in rahmini kapatarak (2.Sa. 6:23) itaatsizliği cezalandırdığını görüyoruz. Eski Antlaşma boyunca, bir halkın başına gelebilecek en kötü şeylerden biri kısır kadınlarken (Özd. 30:16-17), en sevinç verici şeylerden biri de çocuk doğurabilen kadınlar olmuştur (Çık. 23:26; Yas. 7:12-14; Mez. 113:9; 127:3-5; 128:3).

Muhakkak, bir kadının değeri sahip olduğu çocuklara veya çocuk sahibi olabilme yetisine bağlı değildir. Eski Antlaşma'da kadınların birçok farklı şekilde Tanrı'ya hizmet ettiklerini ve Tanrı halkını zarardan kurtardıklarını görüyoruz. Ancak yine de kadınlar hamilelikte ve çocuk bakımında Tanrı tarafından verilmiş eşsiz bir amaç (anlam) bulmaktadırlar.² *Mısır'dan Çıkış'ın açılış bölümlerini düşünelim. Mısır'dan Çıkış'ı* sanki Musa'dan ibaretmiş gibi düşünürüz ancak Musa sahneye çıkmadan önce –ve hatta, Musa'nın sahneye çıkabilmesi için– farklı kadınlara rastlıyoruz. İbrani ebeler Şifra ve Pua cesaretleri ve ustalıklarıyla Musa'nun yaşamasına olanak sağlıyorlar. Musa'nın annesi, onu Nil kıyısındaki sazlığa bırakarak zor ama doğru olan şeyi yapıyor. Miryam *küçük kardeşi*

Musa'yı evine götürmek için bir plan yaparak ona yardımcı oluyor. Ve Firavun'un kızı Musa'yı kendi oğlu olarak yetiştiriyor.

Mısır'dan Çıkış'ın –Tanrı'nın kurtarış işinin bu harika anlatısının– açılış sayfalarında, tüm hikâye kadınlar tarafından ve özellikle de çocuklara bakan kadınlar tarafından ilerletiliyor. *Şifra*, Pua, Yokevet, Miryam, Firavun'un kızı... Tanrı hepsini kudretli şekillerde, o zaman tam olarak anlayamadıkları şekillerde, yalnızca çocukları sevmeleri ve onların küçük canlarını korumalarıyla kullandı. Ve dikkat ederseniz, bu kadınlardan yalnızca bir tanesi, hikâyenin merkezindeki çocuğu doğuran kadındı. Birçok farklı sebeple kendi çocuklarını doğuramayan anneler yine de “İsrail'deki anneler” olabilirler. Yaşamda veya kilisede kadınların tek yapabilecekleri veya yapmaları gereken şeyin çocuklarla çalışmak olduğunu söylemiyorum. Ancak Eski Antlaşma'daki örüntüyü fark etmemiz ve şunu övünçle beyan etmemiz gerekiyor: Çocuklarla ilgilenmek, birçok kadının yaşamlarında yapacakları temel –ve en harika– şeylerden biri olacaktır.

3

DEVİRİM VE TEKERRÜR

İSA VE MÜJDE KİTAPLARI

ŞU İĞNELEYİCİ sözü duymuş olabilirsiniz: Tanrı bizi kendi suretinde yarattı ama bizim buna verdiğimiz karşılık, o zamandan bu yana, O’nu kendi suretimize sokmak oldu. Eğer bu, Tanrı’yı kendi suretimize sokmaya meyilli olmamız konusunda doğruysa, Tanrı’nın Oğlu konusunda daha da doğrudur. İsa’nın dünyayı bizim gördüğümüz şekilde gördüğünü ve yaşamlarımızı sürdürme şeklimizin İsa’nın kendi yaşamını sürdürme şekli olduğuna inanmak isteriz. Birçok Hristiyan (ve çoğu Hristiyan olmayan kişi) için temel Mesih öğretisi şöyledir: İsa tıpkı bizim gibiydi.

Bu, özellikle İsa’nın erkeklere ve kadınlara olan bakışı konusunda geçerlidir. Şaşırmaya hazır olmamız gerekiyor. İsa asla “kadınlara hadlerini bildirmeye” kalkışmadı ama erkeklerin hadlerini aşmalarına da izin vermedi. İsa kadın destekçisi olmaktan geri durmadı. Ama O’nun kadın destekçisi olması, O’nun erkek karşıtı olmasına veya iki cinsiyet arasındaki cinsel ayrıma karşı çıkmasına da neden olmadı. İmanımızın

öncüsü ve tamamlayıcısının kendi zamanında kadınlarla cesurca ve asilce etkileşime geçmesi ve aynı zamanda da erkekleri önderlik için donatması dikkat çekicidir.

Devrim Niteliğinde Bir Hizmet

Kadınların değerini küçümseyen ve hatta onları kişiliksizleştiren bir kültürden gelen İsa, kadınların değerini cesurca onayladı ve onların canlı hizmetinden memnuniyetle faydalandı. Kadınlarla serbestçe konuşmak o dönemde yaygın bir durum değildi ama İsa bunu yaptı ve üstelikte toplum içinde yaptı (Lu. 7:12-13; Yu. 4:27; 8:10-11). Ayrıca Petrus'un kaynanası (Mar. 1:30-31), on sekiz yıldır iki büklüm olan kadın (Lu. 13:10-17), kanaması olan kadın (Mat. 9:20-22) ve Fenikeli kadın (Mar. 7:24-30) gibi birçok incinmiş kadının ihtiyaçlarını karşıladı.

İsa yalnızca kadınlara hizmet etmedi, aynı zamanda kadınların O'na hizmet etmelerine izin verdi. Kadınlar İsa'nın başına yağ döktüler ve İsa onların hizmetini sıcak karşıladı (Mat. 26:6-13; Lu. 7:36-50). Bazı kadınlar İsa'nın hizmetine maddi yönden destek oldular (Lu. 8:2-3), diğerleriye O'na konukseverlik gösterdiler (Lu. 10:40; Yu. 12:2). Müjde kitaplarında bir grup kadının ismi –Mecdelli Meryem, Yohanna, Suzanna, Yakup'un ve Yose'nin annesi Meryem, Salome, Meryem ve Marta– geçer ve bu, onların İsa'nın hizmetindeki önemli yerlerine işaret etmektedir. İsa'nın öğrenci grubunda birçok kadın vardı. Ve en önemlisi, dirilişin ilk tanıkları kadınlardı (Mat. 28:5-8; Mar. 16:1-8; Lu. 24:2-9; Yu. 20:1-2).

İsa'nın hizmetinin temelinde řu radikal varsayım yatıyordu: Kadınların muazzam değeri ve anlamı vardır. Bunun en net örneği O'nun annesi Meryem'di ve Luka 1:28'de ondan büyük beğeniyle söz edilir. Dahası, İsa öğretilerinde kadınlardan örnekler verdi. Güney kraliçesinden (Mat. 12:42), Sarefat Kenti'ndeki dul kadından (Lu. 4:26), ikinci gelişindeki kadınlardan (Mat. 25:1) ve gümüş parasını kaybeden kadından (Lu. 15:8-10) bahsetti. Israrcı dul kadını duada kalmaya (Lu. 18:1-5) ve yoksul dulun bağışını cömertliğe (Lu. 21:1-4) örnek olarak gösterdi.

İsa kadınlara şefkatle, "İbrahim'in kızları" olarak hitap etti, onları erkeklerle aynı ruhsal düzleme yerleştirdi (Lu. 13:16). İsa boşanmayla ilgili öğretilerinde kadınları mal olarak değil, birey olarak ele aldı (Mat. 5:32; 19:9) ve O'nun şehvetle ilgili buyrukları, kadınları yalnızca cinsel arzu objesi olarak görölmekten koruyordu (Mat. 5:28). Ve kadınların öğrenim görmesine şüpheyile bakılan bir zamanda, İsa birçok defa kadınlara öğretmek için önemli bir noktaya değindi (Lu. 10:38-42; 23:27-31; Yu. 11:20-27). Kısacası, İsa kadınları onurlandırdı, onlara değer verdi, saygı gösterdi, onlardan memnuniyetle fayda gördü ve onları anlamlı şekillerde kendi hizmetine dahil etti.

Erkek Elçiliđi ve Erkek Bir Mesih

İsa'nın kadınlara onurla yaklaşması, Tanrı'nın erkek önderliği için başından beri taşıdığı tasarıyla tutarlıydı. Yaratılış örüntüsüyle paralel olarak, Mesih'in kadınlara yönelik devrim niteliğindeki tutumu, erkekler için tasarlanan sorumlulukla-

ra kadınları dahil etmeyi içermiyordu.

İsa'nın yalnızca o zamanın adetlerini takip ettiğini söylemek uygun olmayacaktır. İsa'nın toplumsal tabuları yıkmakla ilgili bir problemi yoktu. Nitekim bu yüzden vergi görevlileriyle bir arada bulunmuş, ellerini yıkamadan yemek yemiş, Şabat'ı yeniden tanımlamış, tapınağı yeniden yorumlamış, Ferisileri mahkûm etmiş ve kadınları onurlandırmıştı! Gerçek şu ki, İsa bazı –örneğin boşanma, şehvet, oç alma konularındaki– Yahudi yorumlarını alaşağı etmiş olsa da, Eski Antlaşma'nın öğretilerini asla reddetmemiştir (Mat. 5:17). İsa kadınları kültüre aykırı biçimde onurlandırdı ama bunu, Yahudi–Eski Antlaşma arka planından miras aldığı temel ilke ve örüntülerini reddetmeden yaptı.

Bazıları bu görüşe karşı çıkıyor ve buna bakarsak, İsa'nın yalnızca *Yahudi kökenli* erkekleri elçi olmaya çağırdığını söylüyor. O zaman aynı mantıkla, kilisede önderlik pozisyonlarında olabilecek tek kişiler Yahudi kökenliler olmaz mı? Hayır. Elçilerin Yahudi kökenli olmaları kurtuluş tarihi içerisindeki özel bir anla bağlantılıdır ama onların erkek olmalarının bununla bir bağlantısı yoktur. Pentikost gününden sonra, İsa'nın başlatmış olduğu krallık artık yalnızca Yahudiler için değildi. Luka ve Titus gibi başka uluslardan olan kişiler de öğretiş ve önderlik pozisyonlarına sahip oldular. Kilisenin ilk önderleri Yahudi kökenliydi çünkü Hristiyan topluluğu Yahudilik inancından doğdu. Topluluk diğer ulusları da kapsayacak şekilde büyüdükçe, önderlik çekirdeği de aynı şekilde büyüdü. Oysa erkek önderliği, baştan sona dek önemliydi ve sabit kaldı. Öğrenciler Yahuda'nın yerini alacak birine

ihtiyaç duyunca, elçiler yanlarında bulunmuş olan bir adam aradılar (El. 1:21-22 – Kitab-ı Mukaddes evirisi).

Son olarak, en bariz gerçeği de unutmayalım: İsa bir adamdı. Bu, Tanrı'nın bir erkek olduğu, bazılarının dūřundūęu gibi "ūst kattaki yaşlı adam" olduğu anlamına gelmez. Ama yine de İsa'nın erkek olması önemsiz bir detay değildir. Halka seslenen o eski peygamberler, kâhinler ve krallar gibi, İsa da bir adamdı. İlk Adem gibi, İsa bir adamdı. Yeni bir Musa ve yeni bir İsrail olarak, İsa bir adamdı. Kusursuz bir Tanrı kuzusu olarak, İsa bir adamdı. Ve İsa muzaffer bir savaşçı ve adil bir yargıç olarak tekrar geldiğinde, bir adam olarak gelecek.

İsa elbette erkekleri ve kadınları kurtarmak için geldi. Ama bir erkek olarak gelerek, kelimenin tam anlamıyla gerçek erkekliğin nasıl olması gerektiğini ete kemiğe bürüdü: kurtaran, koruyan, zgür kılan, önderlik eden, öğreten ve hizmet eden biri. Dolayısıyla İsa'nın kadınları onurlandırırken ve onları hizmeti için ehliyetli kılarırken, söz konusu yetki konumları olduğunda, yalnızca erkekleri seçmesi anlamlıdır. İsa'dan daha fazla kadın destekçisi olan biri yoktur ama sergilediği örnek ve karakterle doğru erkekliği daha fazla tasdik eden biri de yoktur.

4

BAŞLAR VE SAÇLAR

1. KORİNTLİLER 11:2-16; 14:33-35

ŞİMDİ BU BÖLÜMDE ve akabindeki üç bölümde, ayet anlamlandırmasında anlaşılmaya varılamayan başlıca noktalara geliyoruz. Öncelikle ayetleri okumanızı veya bu dört bölümden her birini okurken ilgili ayetlerin Kutsal Kitaplarınız'da *açık olmasını tavsiye ederim. Ayrıca yine bu ayetleri okurken aklınızda şu kısaltmanın olmasını tavsiye ederim: YAYG. Kutsal Kitap yaşam ve kutsallık için yeterlidir. Kutsal Kitap tüm büyük fikirlerinde açıktır. Kutsal Kitap tüm iddialarında yetkilidir. Ve Kutsal Kitap Tanrı'nın isteğini ve yollarını bilmek için gereklidir. Bir başka deyişle, Kutsal Kitap çalışmamıza Kutsal Kitap hakkında doğru olduğunu bildiğimiz her şeyi dahil ederek, Tanrı'nın başta muğlak ve tartışmalı gibi görünebilen şeyleri anlamamıza yardımcı olacağına güvenerek gelelim.*¹

1. Korintliler'deki bu ayetleri satır satır ele almayacağım. Bunun yerine, en zorlu olan ve en çok tartışılan kısımlara bakacağım (ki erkekler ve kadınlar hakkındaki hesaplaşmanın

yeri de buralar oluyor). Bu doğrultuda, ayet anlamlandırmasıyla ilgili altı kilit soruyu cevaplayayım.

Soru 1: Erkeğin (yani kocanın) kadının (yani karısının) başı olması ne anlama gelmektedir?

Ama şunu da bilmenizi isterim: Her erkeğin başı Mesih, kadının başı erkek, Mesih'in başı da Tanrı'dır.
(1.Ko. 11:3)

3. ayet bir dizi örtüşen ilişkiden bahsediyor. “Her erkeğin başı Mesih, kadının başı erkek, Mesih'in başı da Tanrı'dır.” Bu mesele üzerinde yazılıp çizilen akademik bilgilere aşina olan herkes buradaki “baş” (*kefale*) kelimesinin pek çok ağaç devirdiğini bilir. Grekçedeki uzmanlıklarını ve son bilgisayar yazılımını kullanan bilginler çeşitli makalelerde ve kitaplarda farklı noktalara değinmiş, buradaki *kefale* kelimesinin “üzerinde yetki” mi, yoksa “kaynak” mı (bir nehrin başının onun kaynağı olması gibi) olduğunu tartışmışlardır. Diğer bilginler buradaki kelimenin “önde gelen”, “öne çıkan” veya “en başta gelen” anlamına geldiğini savunmuşlardır. Nihayetinde, buradaki bağlam 3. ayetteki *kefale* kelimesinin yetkiyle *bir alakası* olduğunu göstermektedir. Roy Ciampa ve Brian Rosner haklıdır:

“Baş” kelimesiyle Pavlus burada “daha önde gelen/ öne çıkan partneri” veya (daha düşük ihtimalle) “biri

aracılığıyla diğerinin var olduğu kişiyi” kastediyor olsa bile, kullandığı dil ve buradaki argümanın gidişatı, yüceliğin ve utancın yukarıya, daha alt konumdakilerden üst konumdakilere doğru ilerlediği bir hiyerarşinin varsayıldığını göstermektedir. Bu bağlamda bu kelime neredeyse kesinlikle diğeri üzerinde yetki sahibi olan birine atıfta bulunmaktadır.²

Dahası, Pavlus’un yazılarında *kefale* ifadesinin “üzerinde yetki” anlamı taşıdığı diğer örneklerle de sahibiz. Efesliler 1’de Pavlus, Mesih’in göksel yerlerde Tanrı’nın sağında, tüm yönetimlerin, hükümlerliklerin, güç ve egemenliklerin üzerinde oturmuş olduğunu, her şeyin O’nun ayakları altına sererek O’na bağımlı kılındığını ve O’nun her şeyin üzerinde baş (*kefale*) olmak üzere kiliseye verildiğini aktarır (1:20-22). Buradaki bağlama göre, *kefale* ifadesinin yalnızca kilisenin kökeninin Mesih’te olduğuna değil, Mesih’in kilise üzerindeki yetkisine işaret etmesi gerekmektedir. Benzer şekilde, Efesliler 5’te Pavlus, kadınlarına kocalarına tabi olmaları gerektiğini, çünkü Mesih’in kilisenin başı olduğu gibi, kocanın da kadının başı olduğunu söyler (5:22-23 – Kitab-ı Mukaddes Çevirisi). Eğer buradaki baş olma durumu hiçbir şekilde erkek önderliğine göndermede bulunmadan, yalnızca kaynak veya kökene göndermede bulunuyor olsaydı, kocanın baş olma durumunu kadının boyun eğişine bir sebep olarak göstermek pek mantıklı olmazdı. *Kefale*, Efesliler mektubunda en az iki noktada, “üzerinde yetki” anlamına gelmek zorundadır. Ve

1. Korintliler 11’de, Pavlus’un aynı *kefale* kelimesini farklı bir şekilde kullandığını düşünmemiz için hiçbir dil bilgisel veya bağlamsal sebep yoktur.

Dolayısıyla, 1. Korintliler 11:3’ün söylediğini şu şekilde anlamalıyız: Mesih insanlık üzerinde yetki sahibidir; koca karısı üzerinde yetki sahibidir (Grekçede adam ve kadın için kullanılan kelimelerle koca ve karı için kullanılan kelimeler aynıdır); ve Tanrı Mesih üzerinde yetki sahibidir. Dolayısıyla –eşit ve birbirine bağlı olarak (11:11-12)– birbirleriyle farklı bir düzen (sıra) içerisinde ilişki kuran erkeği ve kadını görüyoruz.

Geçtiğimiz yıllarda tamamlayıcı görüşteki bazı kişiler, Pavlus’un koca-karı ilişkisini Tanrı’nın Mesih üzerinde baş olmasıyla ilişkilendirmesini fazla büyüttüler. Muhakkak, 3. ayetteki Tanrı-Mesih paralelliginden çıkarılması gereken önemli bir nokta *vardır*. Şöyle ki, baş olmak ontolojik (varoluşsal) açıdan bir aşağılık ima etmemektedir. Birisinin üzerinde yetki sahibi –birisinin başı– olmak değerde, onurda, ve özde eşit olmamak anlamına gelmez. Ancak burada dikkatli olup şunu fark etmeliyiz: 3. ayette Oğul’un “işlevsel” bir anlatımı vardır (“Mesih”); içsel veya ontolojik bir anlatım değil (“Oğul”). *Üçlülük*’i evlilik ilişkimiz için “örneğimiz” olarak kullanmamalıyız çünkü hem tamamlayıcı görüşün doğru olması için bu gerekli değildir, hem de anlatılamaz Üçlülük’in metafiziksel iç işleyişlerinden kolay yaşam tarzı uygulamaları çıkarılmasına olanak yoktur. Hatta, şaşırtıcıdır ki, Yeni Antlaşma çoğu zaman ahlaki buyruklarını Müjde’ye

bağlar (örneğin, evliliğin Mesih’le kilise arasındaki ilişkiyi yaşama dökmesi), ancak asla Tanrı’nın ezeli “düzenlenişi”ne bağlamaz.

Eğer işlevsel *Üçlübirlik’ten* –Tanrı’nın etkinliğinden ve üç kişinin yaratılıştaki ve kurtarıştaki işinden– bahsediyorsak, kesinlikle Oğul’un Baba’ya göre hareket ettiğini ancak Baba’nın Oğul’a göre hareket etmediğini söyleyebiliriz. Üçlübirlik’in zamanda yansıma bulan bir düzenlenişi (*taxis*) vardır. Ancak yine de Oğul’un ezelden beri Baba’ya tabi olduğundan bahsetmek, bu düzenlenişi tarif etmenin en iyi yolu değildir ve ayrıca İznik geleneğinde de Üçlübirlik’in kişilerinin bir yetki ve tabi olma ilişkisine göre ayırt edildiklerini görmüyoruz. Geleneksel olarak, Üçlübirlik Tanrısı’nın kişilerinin ayırt edilme şekli –ve teknik olarak, *ayrıdırılar* (üç üye olduğuna işaret eder) ancak *farklı* değildirler (bu durumda bir başka öz olur)– rollerine ve ezeli yetki ve tabi olma ilişkilerine göre değil, babalık, evlatlık ve ruhen çıkışa göre olmuştur. Bir başka deyişle, Baba’nın Baba olarak doğrulmamış oluşu, Oğul’un Baba’dan meydana gelişi ve Ruh’un Baba’dan ve Oğul’dan çıkışına binaen, Baba Baba’dır (Oğul veya Ruh değildir); Oğul Oğul’dur (Baba veya Ruh değildir); ve Ruh Ruh’tur (Baba veya Oğul değildir).

Yani, 3. ayetten yola çıkarak Üçlübirlik hakkında fazla geniş yargılarda bulunmakta çok ama çok temkinli olmalıyız. 3. ayetten yola çıkarak söyleyebileceğimiz –ve aslında söylememiz gereken tek şey– şu ki, baş olmanın acımasız olması gerekmez (çünkü Tanrı Mesih’in başıdır) ve bir başın altında

olmanın da alçaltıcı olması gerekmez (çünkü Mesih'in başı Tanrı'dır). Calvin'in söylediği gibi, "Yine de, bizi Babası olan Tanrı'ya yaklaştırmak için bir Aracı olmasıyla, Baba'nın altındadır ama tanrısal öz açısından aşağıda değildir, nitekim tanrısal öz O'nda tüm doluluğuyla mevcuttur ve bu özde Babası'ndan asla farklılaşmaz; O kendisini bizim Kardeşimiz kılmasıyla Baba'nın altındadır."³

Soru 2: Baş örtüsü nedir?

Ama başı açık (veya başını örtmeden) dua ya da peygamberlik eden her kadın, başını küçük düşürür. Böylesinin, başı tıraş edilmiş bir kadından farkı yoktur. (1.Ko. 11:5)

Bazıları 1. Korintliler 11:5'te geçen baş örtmenin uzun saç olduğunu savunuyorlar. Sonuçta, 15. ayet bize, "Saç kadına örtü olarak verilmiştir" demiyor mu? Ancak uzun saç neredeyse kesinlikle örtünün kendisi değildir. 15. ayetin, uzun saçın bir örtü yerine verildiği anlamına gelmesi gerekmez; saçın yalnızca bir örtü olarak verildiği anlamına gelebilir. 14. ayetten 15. ayete devam eden argüman, uzun saçın ibadette gerekli olan örtünün kendisi olmadığını, ancak bir örtünün gerekli olduğunu ifade etmektedir (ayrıca bkz. 6. ayet – burada örtülmemiş bir baş tıraş edilmiş bir başla aynı şey değildir; yalnızca aynı oranda utanç vericidir). Geç antik çağda Romalı kadınların her şeyden önce *pudicitia* (Latince "sadelik" veya

“iffet”) ile öne çıkmaları gerekiyordu ve olgun bir kadının saçını örtüsüz bırakması cinsel ahlaksızlığın temel işaretlerinden biriydi.⁴

Öyleyse baş örtüsü neydi? Aydın bir tahmin, baş örtüsünün bir tür şal olduğudur. Kuvvetle muhtemel, bu örtü bizim Müslüman ülkelerinde gördüğümüz bir peçe değildi çünkü Greko-Romen kültürde yüz örtüleri yaygın değildi. Pavlus’un aklındaki örtü, muhtemelen dua ya da peygamberlik ederken başın üzerine yerleştirilen küçük, başa sarmalık, atkı benzeri bir giyecekti.

Soru 3: Kadının küçük düşürdüğü “baş” nedir?

Ama başı açık (veya başını örtmeden) dua ya da peygamberlik eden her kadın, başını küçük düşürür. Böylesinin, başı tıraş edilmiş bir kadından farkı yoktur. (1.Ko. 11:5)

Bu kısımdaki zorluklardan biri “baş” kelimesinin metin boyunca farklı, bazen çoklu anlamlarda kullanılmasıdır. “Başına bir şey takıp dua ya da peygamberlik eden her erkek, başını küçük düşürür” (11:4) demek, fiziksel olarak başını örten her erkek ruhsal başını, yani Mesih’i küçük düşürür demektir (11:3). Peki ya kadın? Kadın da fiziksel olarak başını örtmediği zaman ruhsal başını küçük düşürür. Kadının küçük düşürdüğü kişi geniş anlamıyla Mesih’tir ancak dar anlamıyla kendi kocasıdır. Kadının eylemleri kocasına yansır çünkü kadın, kocasının yüceliğidir (11:7; krş. Özd. 31:23).

Korint'teki sorun muhtemelen hem erkekleri hem de kadınları kapsıyordu. Kuralları tanımayan, başını örtmeyen bir kadının kocasını nasıl küçük düşüreceğini anlayabiliriz. Ancak erkeklerin de suçlu olmaları mümkündü. Roma İmparatorluğu'nun ilk zamanlarında, erkekler çoğu zaman karılarının giyinişini ve görünümünü kendilerine statü elde etmek için kullanırlardı.⁵ Kocaların kendi karılarının ibadete başlarını örtmeden katılmalarını istemiş olmaları pek muhtemel olmasa da, kadınların kendi kocalarını küçük düşürme tehlikesinde bulunmaları kadar, kocaların da karılarından yücelik elde etmeye çalışmış olmaları muhtemeldir.

Soru 4: Pavlus “yetki” derken ne kastetmektedir?

Bu nedenle meleklerden dolayı kadın, kendi başı üzerinde yetki işaretine sahip olmalıdır. (1.Ko. 11:10 – Bünyamin Candemir Çevirisi)

Kutsal Kitap'ın çoğu İngilizce çevirisi, burada bir yetki “işareti” veya “semböl”nden bahseder.^{5*} 1. Korintliler 11:10'un Grekçesinde herhangi bir “işaret” veya “sembol” kelimesi yer almasa da, çoğu yorumcular Pavlus'un burada kadınların kendi başı üzerinde yetkiye sahip olmaları gerektiğini söyle-

5 * *Çevirmen Notu:* Türkçe Yeni Çeviri'de herhangi bir yetki veya sembolden bahsetmez. Ancak yazarın bağlı kaldığı İngilizce çeviride “sembol” ifadesi kullanıldığı için, Soru 4'ün altındaki ayette yazarın çevirisine en yakın çeviri olan Bünyamin Candemir Çevirisine yer verilmiştir. Türkçedeki Yeni Antlaşma çevirileri için <https://incil.info/> sitesini ziyaret edebilirsiniz.

mediği konusunda hemfikirdir. Böyle bir çıkarım, Pavlus'un argümanının geri kalan kısmından kolaylıkla çıkmamaktadır. Bundan ziyade, baş örtüsünün yetkinin işareti veya sembolü olduğunu düşünmemiz doğru olur.

Peki ama ne tür bir yetki? Geleneksel olarak, yorumcular 10. ayetin, kocanın kendi karısı üzerindeki yetkisinin işaretinden bahsettiğini düşündüler. Son dönemlerdeyse, birçok kişi baş örtüsünün, kadının dua veya peygamberlikte bulunma yetkisinin bir işareti olduğunu savunuyor. İki yorumun birbirinden çok da farklı olduklarını düşünmüyorum. Her iki görüşte de, dua ya da peygamberlik edecekse, kadının başı üzerinde, kocasının yetkisini bir kenara atmadığını gösteren bir işaretin olması gerekmektedir. Bir başka deyişle, baş örtüsü kadının kocasına tabi oluşunun bir işareti olarak ve bu sayede topluluk içinde dua veya peygamberlik edebildiğinin bir işareti olarak işlev görmektedir.

Soru 5: Pavlus “doğanın kendisi” derken ne kastetmektedir?

Doğanın kendisi bile size erkeğin uzun saçlı olmasının kendisini küçük düşürdüğünü, kadının uzun saçlı olmasının ise kendisini yücelttiğini öğretmiyor mu? (1.Ko. 11:14-15)

Doğa burada o günkü baskın görüşten veya yaygın geleneklerden daha fazlasına karşılık gelmektedir. Pavlus “doğa”

kelimesini Tanrı'nın tasarısı veya Tanrı'nın durumları düzenlemiş olduğu biçim anlamında kullanmaktadır, nitekim öteki uluslar bazen "Yasa'nın şeylerini doğal olarak" yaparlar (Rom. 2:14). Pavlus'un bu kelimeyi kullanış şeklinde kültürler ötesi (tüm insanlığı kapsayan) bir unsur mevcuttur (bkz. Rom 1:26 – Pavlus burada eşcinselliği, doğaya karşı olması sebebiyle kötüler). Pavlus burada doğayı kullanarak, düşmüş dünyamızda dahi hâlâ bulunmaya devam eden Tanrı vergisi edep ve uygunluğa atıfta bulunmaktadır.

O hâlde doğa bize nasıl kadınların uzun saçlı olmaları, erkeklerinse kısa saçlı olmaları gerektiğini öğretiyor? Erkeklerin saçları da kadınların saçları kadar uzayabilir ve Grek askerler bazen bunu yapıyorlardı. *Şimşon'a* Tanrı'ya adanmışlık yemininin bir parçası olarak saçlarını kesmemesi söylenmişti (Hâk. 13:5; ayrıca bkz. Say. 6:1-12). Öyleyse Pavlus doğaya atıfta bulunarak nereye varıyor?

Pavlus'un argümanında doğa ile birinci yüzyıl geleneğinin ilginç bir karışımı vardır. Ya da bu en azından metnin ilk olarak yazıldığı kitleden farklı olan biz yirmi birinci yüzyıl kitlesi için ilginçtir. Doğa bize saçımızın ne kadar uzun olması gerektiğini öğretmez. Kültür bize erkekler ve kadınlar için kabul edilebilir saç uzunluğunun nasıl olması gerektiğini öğretir. Ancak doğa bize erkeklerin erkekler gibi, kadınların da kadınlar gibi giyinip kuşanmaları gerektiğini öğretmektedir. Erkeklerin ve kadınların doğal Tanrı vergisi eğilimleri, aralarındaki cinsel farklılığı karıştıran şeyden utanmaları yönündedir. Doğa bize erkeklerin erkekliklerini ve kadınlara

rın da kadınlıklarını benimsemelerini öğretirken, kültür bize maskülenliğin ve feminenliğin sembollerini verir.

Kadınların hâlâ dua ve peygamberlik ederken saçlarını örtmeleri gerekli midir? Eğer buna kani olduysanız, size asla vicdanınıza ters yönde hareket etmenizi söylemem ancak benim düşünceme göre, Pavlus bize erkeklik ve kadınlık konusunda bizim kendi kültürel ipuçlarımızı benimsememize izin vermektedir. Bahsi geçen baş örtülerinin neye benzediğini tam olarak bilmemiz mümkün değildir. Onların uygulamalarından büyük ölçüde habersizken, buna eksiksiz itaat etmeye çalıştığımızda, esastan ziyade sembolik olanı yerine getirmiş oluruz.

Daha da önemlisi, Pavlus bu metinde her ne kadar yaratılış düzenine vurgu yapsa da, baş örtüsünü tümüyle Tanrı'nın asli tasarısıyla temellendirmekte pek ileri gitmez. Cinsiyetlerin yaratılış düzenlerinden dolayı, 1. Korintliler 11:10'a göre, kadının başı üzerinde bir yetki işareti olması gerekir. Ancak dikkat ederseniz, Pavlus bize kadının takması gereken baş örtüsünün türüyle ilgili spesifik detaylar vermemektedir. Pavlus'un aklında bariz biçimde Korintliler için bir baş örtüsü vardır ancak yaratılış düzeninin desteklediği şey belirli bir türden şal değil, bir yetki işaretidir. Anahtar nokta burasıdır. Kadınlar kilise topluluğu içinde dua veya peygamberlik ederlerken, bunu, böyle yapma yetkilerini gösteren bir işaretle yapmalıdırlar. Bir başka deyişle, topluluğa şunu anlatan bir şey olmalıdır: "Topluluk içinde konuşan bu kadın, erkeğin yüceliği olarak sahip olduğu rolü bir kenara atmıyor. Hâlâ

kocasına (eğer bir kocası varsa) tabi kalıyor ve bu nedenle konuşma yetkisi vardır.” Belki bu sembol bir evlilik yüzüğüdür, giyim şeklidir, kocasının soyadıdır (bazı kültürlerde böyledir) veya iyi bilinen bir nezaket ve saygı tavrıdır.

Pavlus’un 14. ayette doğaya atıfta bulunması, daha önceki ilkelerinin tüm detaylarına kadar uygulanmasını zorlaştırmaktadır. Öne sürüldüğü gibi, “yaratılış içerisindeki şeylerin doğası”, kültürel olarak bir feminenlik ifadesi olan uzun saçın erkekler için uygunsuz olduğunu öğretmektedir. Doğa bize saç uzunluğu konusunda bir talimatta bulunmaz ama şunu öğretir: Uzun saçın feminenliğin bir sembolü olduğu bir kültürde, uzun saç erkekler için küçük düşürücü bir şey olmalıdır. Doğa bize bir kadının, kadınlık rolünü kabul etmesi gerektiğini öğretir ancak kadınlığın dışavurumu bir dereceye kadar kültür tarafından belirlenmektedir.

Tüm bunların biraz muğlak olduğunun farkındayım ve bazılarımız saç uzunluğuyla ilgili bazı katı ve hızlı kurallara sahip olmayı isterdik ama bu noktada, bir miktar belirsizlikle yaşamak durumundayız. Bir gelenek iyi ve edepli olduğunda, diyor Calvin, onu kabul etmeliyiz ancak eğer her kültürel geleneği kabul edersek, nihayetinde elimizde bir “tüm karmaşalar çorbası” kalacaktır. 1. Korintliler 11’in uygulamaya dökülmesinde “ihtiyat ve basiret”⁶ gerekmektedir. Kaçamak konuşmadan, Tanrı’nın erkeklerin erkekler gibi, kadınların da kadınlar gibi görünmelerini istediğini söyleyebiliriz ancak bunun fiziksel olarak nasıl görüldüğü, zamana ve mekâna göre değişiklik gösterecektir. Kadınların baş örtüsü takmaları

gerekmeyebilir ama kocalarına tabi olduklarını göstermeli ve feminenliğin uygun ifadelerini sergilemelidirler.

Son bir netleştirmede bulunalım: 1. Korintliler 11:16'daki "Bu konuda çekişmek isteyen varsa, şunu bilsin ki, bizim ya da Tanrı'nın kiliselerinin böyle bir alışkanlığı yoktur" ayeti, zaman zaman 2-15. ayetlerini tanımamak için kullanılmaktadır. Grekçedeki *toioutos* kelimesi "böyle" veya "başka" anlamına gelebilir. Eğer İngilizcedeki ESV çevirisinde kullanıldığı gibi, bu kelime "böyle" anlamındaysa, o zaman Pavlus'un şunu dediğini anlamamız gerekir: "Bizim böyle çekişmek gibi bir alışkanlığımız yoktur." Eğer bu kelime "başka" anlamındaysa, o zaman Pavlus'un, "Tanrı'nın kiliselerinin benim burada ifade ettiğimden başka bir alışkanlığı yoktur" dediğini anlamamız gerekir, "Başka bir çekişme alışkanlığımız yok, dolayısıyla ne isterseniz onu yapın" dediğini değil. 16. ayet, Pavlus'un talimatlarının kişisel tercihleriyle değil, Tanrı'nın halkı için her yerde iyi olan uygulamayla ilgili olduğunu vurgulamaktadır.

Soru 6: Pavlus 1. Korintliler 11'de kadınların dua ve peygamberlik etmelerine bir düzenleme getirirken, 1. Korintliler 14'te nasıl kadınların kilisede sessiz kalmalarını söyleyebilir?

Kadınlar toplantılarınızda sessiz kalsın. Konuşmalarına izin yoktur. Kutsal Yasa'nın da belirttiği gibi, uysal olsunlar. (1.Ko. 14:34)

1. Korintliler 11’de Pavlus, doğru semboller mevcut olduğunda kadınların kilisede dua ve peygamberlik edebileceklerini varsaymaktadır (11:5). Pavlus’un 11. bölümün geri kalanında Rab’bin Sofrası’na ilişkin talimatlara ve 12 ve 14. bölümlerde ruhsal armağanların topluluk içinde doğru kullanımıyla ilgili talimatlara geçmesi, Pavlus’un 11:2-16 ayetlerinde de bir araya gelen kilise topluluğunu düşündüğünü göstermektedir. Kadınlar Korint ibadetlerinde tümüyle sessiz değildiler. 11. bölümde bunu görüyoruz. Ancak Pavlus sonrasında 14. bölümde, “Kadınlar toplantılarınızda sessiz kalsın” demektedir. O hâlde hangisi? Kadınlar dua ve peygamberlikte bulunabilirler mi, yoksa sessiz kalmaları mı gerekiyor?⁷

Bazıları bu sorunun çözümünü, Pavlus’un içinden çıkılmaz bir çelişkiye düştüğünü söyleyip onu tümünden göz ardı etmekte buldular. Bazıları 1. Korintliler 11’i farazi talimatlar olarak görüyorlar. Onlara göre burada, *eğer* kadınlar dua ve peygamberlik edebilselerdi, nasıl giyinmeleri gerekirdi diye tartışılmaktadır ancak elbette, edemezler. Yine bazıları Pavlus’un bu bölümde farklı bağlamlardan bahsettiğini düşünüyorlar; yani, 11. bölümde kadınların da konuşabileceği gayri resmi toplantılarından bahsedilirken, 14. bölümde kadınların sessiz kalmaları gereken kilise toplantılarından bahsedilmektedir. Diğerleriyle 1. Korintliler 14’te Pavlus’un mübalağa yaptığını, çünkü Korintli kadınların gevezeliğinin artık Pavlus’un “canına tak ettiğini” düşünüyorlar.

Ben başka bir alternatif sunacağım ve bu alternatif yal-

nızca bana özgü bir alternatif değildir: Pavlus kadınların peygamberlikte bulunmalarına izin verdi ancak onların peygamberlik tartımına katılmalarına izin vermedi.

Yeni Antlaşma peygamberlerden ve peygamberlikten sıkça bahsetmektedir (Elç. 11:28; 13:1-2; 15:32; 1.Ko. 12:10; 13:2; 14:3; Ef. 2:20; 3:5; 4:11; 1.Ti. 1:18; 4:14; Va. 11:6). Eğer devam etme görüşüne sahip olup, Yeni Antlaşma'da gördüğümüz Ruh'un armağanlarının bugün de etkin olduğuna inanıyorsanız, muhtemelen Eski Antlaşma'daki peygamberlikle Yeni Antlaşma'daki peygamberliğin farklı olduğuna ikna olmuşsunuzdur. Ancak eğer Eski Antlaşma'daki peygamberlikle Yeni Antlaşma'daki peygamberlik arasındaki temel devamlılığa inanan biriyseniz, muhtemelen sona erme görüşünde olup, Yeni Antlaşma'da gördüğümüz Ruh'un armağanlarından bazılarının elçilerin dönemine ait olduğuna inanıyorsunuzdur. Her iki görüşte de, *günümüz topluluklarında yapılan anlatımları*, Yeşaya'da veya Yeremya'da gördüğümüz "Böyle diyor RAB" türündeki anlatımlardan ayırma arzusu mevcuttur. Eğer peygamberlik elçilerle birlikte sonlandıysa, o zaman kadınların Korint'te peygamberlik vasıtasıyla neler yapmaya izinli oldukları daha az önemlidir. Ancak bu sona erme görüşünde bile (ki ben de bu görüşteyim), 1. Korintliler 11 dua eden kadınlardan hâlâ bahsetmektedir ve dolayısıyla konuşmaya (11. bölüm) karşılık sessiz kalma (14. bölüm) sorusu hâlâ geçerli bir sorudur.

Yeni Antlaşma peygamberliğini Eski Antlaşma peygamberliğiyle nasıl ilişkilendiriyorsak ilişkilendirelim, erken

dönemdeki kilisede öğretmeninin ve peygamberlik etmenin aynı türdeki konuşmalar olmadığı şüphesiz açıktır. Daha sonra göreceğimiz üzere, ihtiyarların peygamberlik armağanına ihtiyaçları yoktur ama öğretebiliyor olmaları şarttır (1.Ti. 3:2). Benzer şekilde, ilk pastörler peygamber olmuş veya olmamış olabilirler ama kesinlikle öğretmendiler (1.Ti. 4:11; 5:17; 6:2; 2.Ti. 2:2; Tit. 1:9; 2:1-10). Öğretmek –Kutsal Yazılar’ı açıklayarak ve yaşama uygulayarak elçisel emaneti aktarmak– peygamberlikten farklı olarak, yetkiyle talimatta bulunmaktı.

Bu, peygamberliğin geçmişte kilisede önemli bir rol oynamadığını veya Rab’den bir vahiy aktarmak anlamına gelmediğini göstermiyor, ancak peygamberliğin tartılması ve elekten geçirilmesi gerektiğini gösteriyor (1.Se. 5:20-21). Eğer Yeni Antlaşma’daki peygamberliğin yanılmaz gerçeğin yanılabilir bir iletimi olduğu görüşündeyse, o hâlde bu “tartma”, iletilen peygamberliğin bireysel unsurlarıyla ilgili olmuş olabilir. Eğer Yeni Antlaşma’daki peygamberliğin Eski Antlaşma’daki peygamberlikle benzer olduğu görüşündeyse, o hâlde bu “tartma”, peygamberliğin içerisindeki doğru veya yanlış unsurlardan ziyade, peygamberliğin bir bütün olarak doğru mu, yoksa yanlış mı olduğuyla ilgili olmuş olabilir. Her iki durumda da çoğu yorumcu 1. Korintliler 14:34-35 ayetlerinin, peygamberlerin sözlerini elekten geçirmekle ilgili olduğu, peygamberin yaşamının analiz edildiği ve peygamberin anlatımının ve davranışının çaprazlama sorguya çekildiği bir aktiviteyi içerdiği

konusunda hemfikirdir.⁸ Bu tür bir aktivite kadınların sınırlarının dışındadır, nitekim kocalarını veya başkalarının kocalarını sorguya çeker bir duruma düşebilirler. Eğer bir kadın kocasından, peygamberliğiyle ilgili karısının algısına tabi olmasını bekliyorsa, bu kadın kocasına tabi olamaz. Pavlus kadınların bu bağlamda konuşmalarına izin vermedi ancak kadınları, kocalarına yönelik inceleme sorularını onlara evde sormaları konusunda teşvik etti.

Yani, kadınların sessiz kalmaları yönündeki buyruk bağlam içerisinde anlaşılacak zorundadır. Nasıl dil konuşan birinin sessiz kalması yönündeki buyruk, o kişiyi kilisede tek bir kelime dahi etmemek durumunda bırakmıyorsa (14:28), kadınların sessiz kalmaları yönündeki buyruk da kadınların hiçbir durumda konuşamayacağını varsaymamaktadır. Kadınların sessiz kalmaları gereken bariz durum, peygamberliklerin değerlendirildiği noktadır. Böyle bir değerlendirme öğretmeyi ve diğer peygamberler üzerinde yetki kullanımını içerirdi ve Pavlus kadınları sürekli olarak bu iki aktiviteden mahrum etmektedir. Eğer kadınların peygamberliklerin tartışımıyla ilgili soruları varsa, bunları evde kocalarına sormalılar ki, tabi olma ilkesini ihlal etmesinler ve kendilerini küçük düşürmesinler (14:34-35).

Bunun uygulamada bugünkü anlamı, bilgelik ve bağlamsal farkındalık gerektirmektedir. En azından şu söylenebilir ki, kadınların kilisede hiçbir durumda konuşmalarına izin vermeyen kiliseler Kutsal Yazılar'ın öğretilerine ters düşmektedirler. Bir pastör olarak, kadınların ibadetlerde bir tanıklık paylaşımlarına, duyuru yapmalarına ve dua etmele-

rine memnuniyetle olanak tanıyorum. Kilisenin büyüklüğüne ve resmîyetine bağlı olarak, kadınların (ve atanmamış erkeklerin) katkılarından bir küçük grup ortamında faydalanmak daha kolay olabilir. Ayrıca belirli bir toplulukta bir ibadet zamanında yer alan farklı unsurlara da dikkat etmeye çalışıyorum. Kendi geleneğimde, genellikle pastörlerden biri tarafından edilen uzun bir şefaât duası oluyor. Kendi bağlamımda bu duayı bir kadının etmesini sağlamak doğru olmaz. Ama kadınların ibadet zamanlarında daha spesifik bağlamlarda veya daha az resmi şekillerde dua etmelerine olanak tanıyorum. Genel bir kural olarak, inanıyorum ki, çoğu tamamlayıcı görüşteki pastör, kadınları kilise toplantıları sırasında Kutsal Kitap'a uygun şekillerde duada, Tanrı'nın lütfunun deneyimlendiği bir hikâyeyi nakletmede veya teşvik edici bir söz paylaşmada kullanmaya çalışsa, daha iyi olacaktır.

5

CENNET MENŞEİLİ BİR EVLİLİK EFESLİLER 5:22-33

2004 YILINDA, Amerika Birleşik Devletleri Başkanı George W. Bush, Arkansas federal bölgesinde hizmet etmesi için J. Leon Holmes'u aday gösterdi. 1997'de *Arkansas Catholic Review* adlı gazetede karısıyla birlikte yazdıkları bir makale ortaya çıkınca, Holmes tartışma yaratan bir aday oldu. Makalede şöyle diyordu: “Kadının kendisini kocasına tâbi kılması gerekir... kadın kendisini adamın yetkisi altında konumlandırmalıdır.”¹ Holmes, bu sözlerin bağlamından koparıldığını iddia etti. Senatör Dianne Feinstein, Holmes'un adaylığına şunları söyleyerek karşı çıktı: “Ben veya herhangi bir Amerikalı, nasıl bir kadının kocasına tâbi kılındığına inanan birinin Anayasa'yı adil bir şekilde yorumlayacağına inanabilir?” Cumhuriyetçi senatörler Susan Collins, Lisa Murkowski ve Kay Bailey Hutchinson da itiraz ederek, Holmes'un, “toplumumuzda kadınların eşitliğine temelden bağlılık sergilemiyor” olduğunu savundular. Nihayetinde Holmes, 51-46'lık bir

sonuçla Senato tarafından onaylanmış olsa da, 2000'lerin başlarında Senato'dan gelen itirazların günümüzde daha da yaygın olduğuna şüphe yoktur.

Bu, kulağa temelde fesat veya ilkel gelebilir ancak Tanrı'nın evlilik yuvası için olan tasarısında düşünceli, akıllı, nazık, uysal bir kadın ve sevgi dolu, kutsal, fedakâr, önderlik eden bir adam vardır. İster birinci yüzyılda ister yirmi birinci yüzyılda yaşıyor olalım, Efesliler 5:22-33 Tanrı'nın evlilik için olan iyi tasarısıdır: Ey kadınlar, kocalarınıza tabi olun; ey kocalar, karılarınızı sevin.^{6*}

Laneti Tersine Çevirmek

Metinde fark edeceğimiz ilk şey, kocalar ve karılarına yönelik kapsayıcı buyrukların, onlara kendilerine özgü düşmüşlük noktalarına istinaden verildiğidir. Tabi olma ve sevmeye buyrukları, Aden Bahçesi'nde verilen laneti tersine çevirme amacını taşımaktadır. Tanrı'nın başından beri sahip olduğu tasarı kadının yardımcı olması ve erkeğinse önderlik etmesiydi. Ama günah Tanrı'nın tasarısını bozdu.

Yaratılış 3:16'ya göre, düşüşten sonra evlilik ilişkisi bir karşılıklı bocalama ve hayal kırıklığı ilişkisi hâline geldi. Günahlı bir kadının eğilimi, kocasının yetkisine karşı çıkmak ve onu kontrol etmeye çalışmak yönündedir. Pavlus'un buyru-

6 * *Çevirmen Notu:* Türkçe Yeni Çeviri'de Efesliler 5:22 ve 24. ayetlerde "bağımlı olma" olarak çevrilen ifade, Türkçede "onsuz yapamama" şeklinde bir çağrışıma sebep olabilir. Ancak bu kelimenin "tabi olma", "boyun eğme" veya "teslim olma" şeklinde anlaşılması daha doğru olacaktır. Aynı Grekçe fiilin Yeni Antlaşma'daki diğer kullanımları için bkz. Luka 10:17, Luka 10:20, Romalılar 8:7 ve 1. Korintliler 14:32.

ğu, lanetin etkilerini tersine çevirme ve Hristiyan kadınların gaspçılık yapmak yerine tabi olmalarını sağlama amacını gütmektedir.

Benzer şekilde, karılarına önderlik etmeleri, onları korumaları ve onların ihtiyaçlarını karşılamaları gereken erkekler, şimdi günahla lekelenmiş olarak, karılarına sertçe davranmaktadırlar. Günahlı adamın eğilimi, karısı üzerinde Tanrı'ya yaraşmayan bir hâkimiyet kurmak yönündedir. Pavlus'un buyruğu, lanetin etkilerini tersine çevirme ve Hristiyan erkeklerin baskı kurmak yerine sevmelerini sağlama amacını gütmektedir.

Uysal (Tabi Olan) Kadın

Bu gerçek yaşamda nasıl görünür? Pavlus'un Efesliler 5'teki buyrukları iki bin yıl sonrasına nasıl tercüme edilir?

Kadının evlilik içerisindeki sorumluluklarını şu şekilde özetleyebiliriz: *Kadınlar, Rab'be tabi oldukları gibi kocalarına tabi olarak, onları desteklemeli, onlara saygı duymalı ve onları takip etmelidirler.* Bu cümleye daha detaylı biçimde bakalım.

“Rab'be tabi oldukları gibi” ifadesine dikkat edin. Bu buyruğa itaatin altındaki motivasyon, Mesih'tir. Kölelerin (hizmetçilerin) dünyadaki efendilerine Mesih'e itaat eder gibi itaat etmeleri gerekir (6:5). Çocukların ebeveynlerine Rab'be itaat eder gibi itaat etmeleri gerekir (6:1). Ve kadınların da kocalarına Rab'be tabi olur gibi tabi olmaları gerekir (5:22). Uysallık (tabi olma) Tanrı'ya yaraşır, Ruh'la dolu bir Hristiyan kadın olmanın bir parçasıdır.

Ancak dikkatli olmamız gerekiyor. “Rab’be tabi oldukları gibi” demek, kadınların Rab’be nasıl itaat ediyorlarsa aynı şekilde kocalarına itaat etmeleri gerektiği anlamına gelmez. Pavlus kendisini Mesih’in bir hizmetçisi veya kölesi (*doulos*) olarak adlandırırsa bile (Rom. 1:1), asla kadınların aynı şekilde kocalarının köleleri olmasını söylemez. Mesih yüce mutlak yetki merciidir; diğer tüm yetkiler yalnızca dolaylıdır. Dolayısıyla Pavlus kadınların kocalarına her durumda tabi olmalarını söylerken (5:24), Kutsal Yazılar’ın Kutsal Yazılar’ı yorumlamasına izin vermek zorundayız. “Her durumda” ifadesi, Efesliler’deki diğer tüm buyrukları devirmez. Kadınlar sadece kendi kocaları öyle diyor diye çalmamalı, ağız dalaşına girmemeli, iftira atmamalı ve paklıktan uzak hiçbir şeye kalkışmamalıdır. Kocanın yetkisi, Mesih’in yetkisini gölgede bırakmaz. Kocalara tabi olarak, ebeveynlere itaat ederek, efendilere itaat ederek ve devletin yetki mercilerine itaat ederek, Tanrı’ya itaatsizlik noktasına gelemeyiz (Elç. 5:29).

Ancak Pavlus’a gerçekte söylediği şeyin tersini de söylettirmemeliyiz. Pavlus uysallığı *gerçekten* buyurmaktadır ve bunu değişen kültürel koşullara dayanarak, hatta kocanın sevgisine dayanarak bile söylememektedir. Pavlus bu buyruğu iki değişmez teolojik ilkeye dayanarak sunmaktadır. İlk olarak, koca kadının başıdır. Ve ikinci olarak, “Kilise Mesih’e bağımlı olduğu gibi, kadınlar da her durumda kocalarına bağımlı olsunlar” (Ef. 5:24). Bu iki gerçeklik –kocanın yaratılış düzeninde baş olma durumu ve Mesih’le kilise ilişkisi benzetmesi– dolayısıyla, kadının kocasına özgürce tabi olması gerekir.

Ve bu özgürce kelimesini gözünüzden kaçırmayın. Buyruk kadın içindir, koca için değil. Kocaya asla karısını kendisine tâbi kılması buyrulmamaktadır. Bunun yerine, kadına kendisini kocasına tâbi kılması söylenmektedir. Bu, özgürce gösterilen bir uysallıktır; asla zorla talep edilemez.

Gerçek Yaşamda Uysallık (Tabi Olma)

Kadının sorumluluğuyla ilgili olan özet cümleye tekrardan bakalım: Kadınlar, Rab'be tabi oldukları gibi kocalarına tabi olarak, onları desteklemeli, onlara saygı duymalı ve onları takip etmelidirler. Burada özgürce tabi olmayı tarif etmek için üç fiil kullanıyorum: *desteklemek*, *saygı göstermek* ve *takip etmek*. Bir süreliğine pastör şapkamı takayım ve bu kelimelerden her biriyle doğrudan kadınlara sesleneyim.

Ey kadınlar, kocalarınızı *destekleyin*. Tanrı sizi kocanıza bir yardımcı olmanız için yarattı (Yar. 2:18). Bir koca, baba ve çalışan olarak onu teşvik etmek için elinizden geleni yapın. Onun yanında olun ama bunu onu kontrol etmek veya hizmetinizin fark edilmesi için değil (tabii ki kocanız fark etmelidir), ona yardım etmek için yapın. Bence çoğu durumda kadının, kocasının mesleğini kendi mesleğinin önüne koyması uygun düşer. Bu söylemin popüler bir söylem olmadığını biliyorum. Ancak bence bu, bir yardımcı olmanın doğru bir uygulamasıdır. Bir çift, her iki tarafın kariyerinin nasıl iyi biçimde idare edileceğinden emin değilse, bence kadın şunu söylemeye istekli olmalıdır: “Sana yardımcı ve destek olmak istiyorum.”

Ey kadınlar, kocalarınıza *saygı gösterin*. Bir erkek işinde kuvvet bulabilir veya yıkılabilir ama onu inşa edecek veya parçalayacak olan sözler, karısından gelen sözlerdir. Kocanızın size nasıl koşulsuz sevgi göstermesi gerekiyorsa, siz de ona koşulsuz saygı gösterin (bu, istismara koşulsuz biçimde katlanmakla aynı şey değildir). “Her biriniz karısını kendisi gibi sevsin. Kadın da kocasına saygı göstere” (Ef. 5:33). Karısı ne kadar sevebilir olursa olsun, erkek onu sevmelidir çünkü o erkek için kilise gibidir. Ve kocası ne kadar saygı duyulabilir olursa olsun, kadın ona saygı göstermelidir çünkü o, kadın için Mesih gibidir. Geçmişteki kutsal kadınların kendilerini güzel kılmak için nasıl umutlarını Tanrı’ya bağladıklarını düşünün. Bu kadınlar İbrahim’i “Efendim” diye çağırıp sözünü dinleyen Sara gibi, kocalarına karşı uysaldılar (1.Pe. 3:5-6). Bizim kültürümüzde kocanıza “Efendim” diye hitap etmek garip olabilir ancak kocanıza olan tutumunuz, Sara’nın İbrahim’e olan tutumu gibi olmalıdır.

Ve ey kadınlar, kocalarınızı *takip edin*. Onun inisiyatifine karşılık verin. Onu sürekli eleştirmeyin. Elbette bir fikriniz olabilir ve onu ifade etmekten korkmamalısınız ama onun doğru biçimde uyguladığı yetkisini küçümsemeye çalışmayın. Size karşı günah işlemediği veya sizi günaha yönlendirmediği sürece, onu takip edin.

Özellikle kocanızı bir ruhsal önder olarak takip etmenizi hesaba katıyorum. Bu bölümde binbir çeşit olumlu örnek için kendi karımı kullanabilirdim ancak özellikle bu alanda çok talihli hissediyorum. Dua etmemizi, bir ilahi söylememizi,

birlikte bir kitap okumamızı, Kutsal Kitap'ı çalışmamızı veya kiliseye gitmemizi önerdiğimde, karımın beni bir kere bile reddettiğini veya soğuk yaptığını hatırlamıyorum. Ruhsal önderlik konusundaki tökezleyen çabalarımı memnuniyetle takip eden bir karımın olması ne büyük bir bereket!

Trisha'yla benim de her çift gibi kendi küçük atışmalarımız oluyor. Ama onun bana duyduğu saygıyı her zaman hissettim. Mümkün olan en lütufkâr, akıllı, güçlü ama nazik biçimde takip etmeye istekli olan bir karım olduğu için sonsuz bereketli hissediyorum. Üç kez ailemizi sevdiğimiz, arkadaşlarımızın olduğu ve alıştığımız yerlerden alıp, özellikle de karım için yabancı ve bilinmez olan yerlere taşındım. Ve her seferinde –Massachusetts'ten Iowa'ya, Iowa'dan Michigan'a ve Michigan'dan Kuzey Carolina'ya taşındığımızda– karım bulunduğumuz yeri terk ediyor olmaktan dolayı feci üzgündü (ben de öyleydim). Her seferinde, birlikte çok fazla konuştuk ve dua ettik. Ve her seferinde, iş bir karar vermeye geldiğinde, eşim bana gerçekten şöyle dedi: “Kevin, buradan gitmek istemediğimi biliyorsun ama biliyorsun ki, neye karar verisen, bana uyar.” Eğer karımın tutumu şöyle olsaydı bizim için ne kadar sancılı olurdu: “Hiçliğin ortasına gidecek hâlîm yok. O kadar karın ortasında olmak istemiyorum. Arkadaşlarımı terk etmem.” Ama bunun yerine, hak ettiğimden çok daha fazla bir şekilde beni onurlandırdı, bana saygı gösterdi ve beni takip etti.

Sevgi Dolu Adam

Peki ya erkekler? Pavlus onlara ne diyor? Erkeğin evlilik içerisindeki sorumluluklarını şu şekilde özetleyebiliriz: *Kocalar, karılarını severek, Mesih'in kilise için yaptığı gibi, onlara önderlik etmeli, onlar için fedakârlık göstermeli ve onlarla ilgilenmelidirler.*

Yine benzer ifadeyle başlayalım: “Mesih’in kilise için yaptığı gibi.” Sevginin altında yatan motivasyon, açıkçası, sevgidir. Kadının, kocasına tabi olması gerekir çünkü Mesih kadın için nasılsa, kocası da karısı için belirli şekillerde öyledir. Ve kocanın da karısını aynı sebeple sevmesi gerekir çünkü Mesih kadın için nasılsa, kocası da karısı için belirli şekillerde öyledir. Ey erkekler, evlilikteki bir numaralı buyruğunuz İsa gibi sevmektir. Presbiteryen pastör ve Amerika’nın kurucularından olan John Witherspoon’un 250 yıl önce söylediği gibi, “Eğer erkeğe üstünlük ve yetki veriliyorsa, bunun öyle büyük nezaket ve sevgiyle kullanılması gerekir ki, mümkün olan en büyük eşitlik durumu sağlanmalıdır.”²

Tıpkı *tabi olmak* fiili gibi, *sevmek* fiili de alınmaz, verilir. Kadın kocasını manipüle ederek veya zorlayarak sevgi beklemez. Adam özgür ve koşulsuz biçimde karısına sevgi gösterir. Her iki buyrukta da –tabi olmak ve sevmek– odak verilen dedir, alınanda değildir. Evlilik üzerine yazılan çoğu kitabın sorunu, bize evlilikte ne vermemiz gerektiğini söylemek yerine, evlilikten ne almamız gerektiğine odaklanmalarıdır. Nasıl sevebileceğimiz, ihtiyaçlarımızın nasıl karşılanacağı, sev-

gi depolarımızın nasıl doldurulacağı konusunda bize harika anlayış sağladılar. Bu kitaplar bazı iyi genel geçer anlayışlar içerseler bile, temel felsefe şudur: “Sırtını kaşıyacağım çünkü sonra sen benim sırtımı kaşıyacaksın.” Sevilmek için sevmek zihniyeti vardır. Ama İsa şöyle der: “Eğer yalnız sizi sevenleri severseniz, ne ödülünüz olur? Vergi görevlileri de öyle yapmıyor mu?” (Mat. 5:46). Hristiyan evlilik yaklaşımı “erkeğin ihtiyaçları, kadının ihtiyaçları”ndan ibaret olmaktan ziyade, “erkeğin Mesih’i onurlandırma fırsatı, kadının Mesih’i onurlandırma fırsatı” şeklindedir. Kadın Rab’be tabi olur gibi tabi olur ve erkek de Mesih’in kiliseyi sevdiği gibi sever.

Gerçek Yaşamda Sevgi

Peki bir kez daha, bu nasıl görünür? Önceki sayfalar da özgürce verilen sevgiyi tarif etmek için üç fiil kullandım: *önderlik etmek*, *fedakârlık göstermek* ve *ilgilenmek*. Yine bu kelimelerden her biriyle doğrudan erkeklere sesleneyim.

Ey kocalar, karılarınıza *önderlik edin*. John Piper’ın birden çok kez şöyle deyişini hatırlıyorum: Koca en çok “haydi” diyen kişi olmalıdır. Bu basit öğüt bende her zaman yer etti. “Tatlım, haydi yürüyüşe çıkalım.” Haydi birlikte dua edelim.” “Haydi çocukları yataklarına götürelim.” Erkekler, inisiyatif alın. Bu her kararı sizin vermeniz veya karınıza kulak vermeniz bir zayıflık işareti olduğu anlamına gelmez. Yine, John Witherspoon iyi biçimde ifade ediyor: “Bu nedenle, karılarının öğüdü ve yönlendirişi, kendilerinin bulabileceklerinden çok daha iyi olduğundan dolayı onların öğüdüne kulak veren

ve çoğu durumda onların yönlendirişini izleyen kocaları, kılıbıklardan ayrı tutmaktayım.”³ İyi önderler bazen takipçiler olurlar ve anlayış sahibi takipçilere de bazen önderlik etme fırsatı verilir. “Haydi” vurgusuyla kastedilen şey erkeğin durumu, planlar yapma, riskler alma ve evlilik ilişkisine tümüyle dahil olmaya istekli oluşuyla ilgilidir.

Bu özellikle ruhsal önderlik açısından geçerlidir. Hristiyan kocalar söz konusu para kazanmak, işteki sorunları çözmek veya hobileriyle ilgilenmek olduğu zaman agresif ve atılgan olabilmektedirler ama söz konusu evde sevgi dolu önderliğe geldiğinde, çoğu zaman pısırtıktırlar. Evlerinin ruhsal iyi oluşu konusunda sıfır sorumluluk alırlar.

Ancak yine de Tanrı karılarının ruhsal iyiliği konusunda erkekleri sorumlu tutmaktadır. “Ey kocalar, Mesih kiliseyi nasıl sevip onun uğruna kendini feda ettiyse, siz de karılarınızı öyle sevin. Mesih kiliseyi suyla yıkayıp tanrısal sözle temizleyerek kutsal kılmak için kendini feda etti. Öyle ki, kiliseyi üzerinde leke, buruşukluk ya da buna benzer bir şey olmadan, görkemli biçimde kendine sunabilsin. Amacı kilisenin kutsal ve kusursuz olmasıdır” (Ef. 5:25-27). Karımın kutsallığı konusunda bir sorumluluğum vardır. Trishia’nın benimle olan evliliği bir ruhça gelişme, temizlenme ve kutsallaştırılma aracı olmalıdır.

Bir ruhsal önder olmak demek, ilişki hasar gördüğü zaman geddiği onarma inisiyatifini almak demektir. Eğer Mesih kaçak gelini olan kiliseyi seviyor ve onu sürekli olarak ruhsal zina-larından geri döndürüyorsa, yarısında sizin suçlu olduğunuz

anlaşmazlık zamanlarında sizin karınızı geri döndürmek için ne kadar daha uğraşmanız gerekir? Kilise her zaman %100 suçludur. Ve eşiniz hiçbir zaman %100 suçlu değildir. Evlilik incitmeler ve hayal kırıklıklarıyla soğuduğunda, kocaların barışma yolunda ilk adımı atmaları gerekir.

Ey kocalar, karılınıza *fedakârlık gösterin*. Evliliğiniz için belki de en önemli olan şey, kefaret doktrinini anlamanızdır. İsa kilise için öldü. Sizin bir koca olarak önderliğiniz, kendini zi feda ettiğiniz bir önderliktir.

Bu, ufak şeyler anlamına gelebilir; eve erken gelmek, çocuklarla ilgilenmek, karınızın yapmayı sevdiği bir şeye sevinçle katılmak, bir kusuru görmezden gelmek, getir götür işlerini yapmak, evdeki bir şeyi tamir etmek veya evi temizlemek olabilir. Karınızı sevmek aynı zamanda büyük fedakârlıklar da içerebilir. Düzgün bir koca olabilmek adına kariyer merdivenlerini tırmanmaktan vazgeçmeniz gerekebilir. Karınız hastalandıktan veya sakatlandıktan sonra onunla ilgilenmek adına umutlarınızdan veya hayallerinizden vazgeçmeniz gerekebilir. Eşinizin çocuklarla evde kalabilmesi için büyük evden veya büyük mahalleden fedakârlık edip, daha kısıtlı bir yaşam tarzı sürdürmeniz gerekebilir. Dördüncü yüzyıl kilise babası Hrisostomos, kocalara karıları için canlarını feda etmelerini öğütlerken haklıydı: “Evet, onun için canınızı feda etmeniz, evet, ve türlü acılara katlanmanız gerekse bile, bunu reddetmeyin. Tüm bunlara katlanmanız gerekse bile, asla, o zaman dahi asla, Mesih kadarını yapmış olmayacaksınız.”⁴

Son olarak, ey kocalar, karılarınızla *ilgilenin*. Ona kendi

bedeniniz gibi bakın (Ef. 5:28). O sizin yalnızca partneriniz değildir. O sizin diğer yarınız, kendi etiniz ve kemiğinizdir. Kendi bedeninizi kötüye kullanmazsınız; onu geliştirir, korur ve beslersiniz. Aynı şekilde, karınızı el üstünde tutun ve onunla ilgilenin. “Ey kocalar, karılarınızı sevin. Onlara sert davranmayın” (Kol 3:19). Kendi suratınıza yumruk atmak ne kadar zor ise, karınıza sert davranma şekliniz de aynı zorlukta olmalı. “Karısını sevmeyen adam”, der Calvin, “bir canavardır.”⁵ Onun yiyecek, giyecek ve güvenlik ihtiyaçlarıyla ilgilenin. Kadının erkekten daha çok kazanamayacağını söyleyen bir kural yoktur ama kocalar için karılarını beslemeleri ve onlarla ilgilenmeleri yönündeki bu buyruk vardır.

Karınız, sizin sağlayışınız ve korumanız altında güvende hissetmelidir. Edgar Rice Burroughs’un *Tarzan of the Apes* adlı öyküsünde baş karakter Jane Porter’ı gördüğü zaman yazdığı gibi, “Tarzan, onun korunmak üzere yaratıldığını ve kendisinin de onu korumak üzere yaratıldığını biliyordu.”⁶ Böyle bir düşünce, günümüzde birçoklarına ilkel ya da hatta büsbütün cinsiyetçi gelecektir. Ancak erkeklerin yüreklerinin derinliklerinde kadınların sömürülmeyip korunmaları, aşağılanmayıp savunulmaları ve değersiz görülmeyip özellikle onurlandırılmaları gerektiğine inanmalarından daha kötü olan şeyler vardır. Hatta, Mary Eberstadt’ın ileri sürdüğü üzere, cinsel devrim –sekse yönelik bırakınız yapsınlar yaklaşımıyla ve erkeklerin ve kadınların cinsiyet konusunda aynı olduğu yönündeki ısrarıyla– kadınları savunmasız bırakmış ve hayal kırıklığına uğratmıştır. “Feminizmin hiddetli, dayılık

taslayan, ağzı bozuk retorığı, kadınlara çoğunun başka yerde bulamadığı bir şeyi vaat etmektedir: *korunma*.”⁷ Kadınların, erkeklerin *gerçekten* onlara farklı bir kurallar dizisine göre davranacaklarını ve onların iyi oluşlarını kendi iyi oluşlarının önüne koyacaklarını bilmeye hiç olmadığı kadar ihtiyaçları var.

Belki de adamın, kadının şerefi için savaştığı, onu sonuna kadar savunup ona bir kraliçe gibi davrandığı tüm o mertlik hikâyelerinde doğru olan bir şey vardır. *A Return to Modesty (Tevazuya Dönüş)* adlı kitabında Yahudi kökenli yazar Wendy Shalit, eskilerin görgü kuralları hakkında yorumlar yapıyor. Örneğin, “bir erkek her zaman bir kadın için kapıyı açar”, “bir erkek bir kadın için paketleri veya çantaları taşır”, “eğer sokakta bir kadın eldivenini düşürürse, kesinlikle onu yerden alman gerekir” veya asla “boş bir koltuk için genç ya da yaşlı hiçbir kadınla yarışa girmezsin.” Ama yazar şöyle devam ediyor: “Buradaki basit gerçek şu ki, yukarıdaki tüm kuralları takip eden bir adam, bir kadına saygıyla davranan bir adamdı; hoyratlığın ne olduğunu bilmeyecek bir adamdı.” Kadınlara erkekler gibi davranılması gerekmiyordu; onlara farklı, kadınlar gibi davranılması gerekiyordu. Sonuç olarak, “eski görüşte, eğer kadınlara karşı düşünceli değilseniz, gerçekten bir adam değildiniz.”⁸

Eğer erkeklerin genel olarak kadınlara özel bir ilgi ve nezaketle davranmaları gerekiyorsa, kadınlarımız için çok daha fazlasını yapmamız gerekir. D. L. Moody bir keresinde şöyle demiştir: “Bir adamın Hristiyan olup olmadığını anlamak is-

teseydim, onun pastörüne sormazdım. Gidip onun karısına sorardım... Eğer bir adam eşine doğru biçimde davranmıyorsa, onun Hristiyanlıkla ilgili laflarını dinlemek istemem.”⁹ Hristiyan özgeçmişinize karınızı bir referans olarak yazmak konusunda rahat hisseder miydiniz? Kültürümüzün sevgiyi duygularla ve coşkuyla karıştırma şekillerini bir kenara atalım; karınız gözünüzün içine bakıp, tüm samimiyeti ve hassasiyetiyle şunu diyebilir miydi: “Canım, beni Mesih’in kiliseyi sevdiği gibi, iyi bir şekilde seviyorsun”?

Meselenin Sonu: Tanrı’nın Yüceliği

Ve böylece bu bölümü Efesliler 5:22-33 metninin sonlandığı şekilde, Mesih’le kilise benzetmesine değinerek sonlandırıyorum. Eğer kadınlar Rab’be tabi oldukları gibi kocalarına tabi olmazlarsa ve kocalar da Mesih’in kiliseyi sevip onun uğruna kendini feda ettiği gibi karılarını sevmezlerse, 32. ayetteki benzetme nasıl işlev bulur? Evlilik Mesih’in ve kilisenin bir resmidir. Eğer birbirimizle ilişkimizde hiçbir ayırım yoksa, hiçbir sıralama, hiçbir kendini feda eden önderlik, hiçbir sevinç dolu uysallık yoksa, o zaman elimizde Mesih ve Mesih ya da kilise ve kilise kalır.

Tanrı bizim evliliklerimizle bir şey göstermeye çalışmaktadır. Eğer cinsel farklılığa olanak tanımıyorsak, evliliğin özünün ışıldamasına olanak tanımıyoruzdur. Evet, Tanrı evliliği arkadaşlık, cinsel ilişki ve çocuklar için yarattı ama her şeyden önce, evliliği Mesih’le kilisesinin bu derin gizemini açıklamak için yarattı. Bu asil bir çağrıdır. O’nun tasarısı,

seyirci olan bir dünyanın kocaya ve karısına bakması ve böylesine nazik, sevinç dolu uysallığı ve böylesine özverili, sevgi dolu önderliği görerek, Mesih’le kilisesi arasındaki ilişkinin güzelliğini yansıtan bir resme sahip olmasıdır. Burada söz konusu olan şey Tanrı’nın tüm yüceliğinden daha azı değildir.

6

MESELENİN ÖZÜ

1. TİMOTEOS 2:8-15

1. TİMOTEOS'TAN gelen bu kısım birçok açıdan meselenin özünü oluşturduğu için ve neredeyse her bir kelime tartışma konusu olduğu için, ayet ayet açıklamalarda bulunarak, metni düzenli biçimde ele alacağım.

Bağlam

Timoteos'un Efes'te bulunması bazıları tarafından özellikle önemli görülmektedir. Bazı bilginler Efes'in bir radikal feminizm yuvası olduğunu ve tanrıça Artemis tarikatının, ilk yüzyıldaki Efes'i kasıp kavuran feminist ilkenin simgesi olduğunu ifade etmektedirler. Düşünülen bu arka planla, 1. Timoteos'taki durumun özel bir durum olduğu ve Pavlus'un buyruklarının çevre kültürde yaygın olan ekstrem feminizmle sınırlı olduğu tartışılmaktadır.

Bu yeniden yapılandırmadaki sorun, gerçekten ziyade bir hayal ürünü olmasıdır. Efes oldukça tipik bir Greko-Romen

kentiydi.¹ Siyasi, kültürel ve dini unsurlar sıra dışı değildi. Diğer antik kentlerde olduğu gibi, Efes'in yargıçları erkekti. Benzer şekilde, Efes'teki yerel dayanışma gruplarında erkekler baskındı. Dini atmosfer, sürpriz olmayan biçimde, çoktanrı-lydı. Kent boyunca tapınaklar ve evler çeşitli sayıda tanrılara ve tanrıçalara hizmet ediyordu. Ve Grek kentlerinde rahibeler yaygın olsa da, Efes'teki birçok ilaha rahipler tarafından hizmet ediliyordu.

Doğru, Efes kenti tanrıça Artemis'in kenti olmasıyla meşhurdu (Elç. 19:35) ve şüphesiz, ibadetlerde erkeklerin yanında kadınlar da yer alıyordu. Ancak Elçilerin İşleri 19'da Efeslilerin Artemisi'nin tarif edilme şekli, bize Timoteos'un topluluğunun çevresinde proto-feminist bir ortamın bulunduğu konusunda hiçbir mesaj vermemektedir. Hatta, Luka tarafından bahsedilen tüm ana karakterler erkekti: Artemis Tapınağı'nın gümüşten maketlerini yapan Demetrius bir erkekti (19:24) ve kalabalıklara "Efendiler" diye seslendi (19:25; krş. 19:35); Asya ili yöneticilerinin (ilin yüksek rütbeli görevlileri) erkekler olurdu (19:31); belediye yazmanı da bir erkek olurdu (19:35). Efes'in Kutsal Kitap'ta tasvir edilme şekli erkeklerin, antik dünyanın diğer her yerindeki dini merkezlerde olduğundan farklı olarak, Artemis Tapınağı'ndaki kaynaklardan ve dini etkinliklerden sorumlu olmadığına dair hiçbir işaret sunmamaktadır.

Efes radikal biçimde feminist olan bir kent değildi. Kentin seçkin kadınları sadelikleri ve kocalarına olan bağlılıklarıyla methediliyorlardı. Efes'te kadınların doldurduğu –hem iyi

hem de kötü- roller, kadınların diğer antik kentlerde doldurdıkları rollerden farklı değildi: karılar, anneler, çiftçiler, ev idarecileri, fahişeler ve falcılar. Bu, Efes'in kadınlara karşı özellikle sert olduğu anlamında değildir. Yalnızca söz konusu cinsiyet rolleri olduğunda, ilk yüzyıldaki Efes'in sıradan bir yer olduğunu ifade ediyorum.

Bunun yanında, Efes nasıl bir yer olursa olsun, Pavlus'un 1. Timoteos'taki odağının özellikle kısıtlı olduğunu düşünmemeliyiz. Pavlus, "yaşayan Tanrı'nın topluluğunda nasıl davranmak gerektiğini bilesin diye" yazmaktadır (1.Ti. 3:15). Muhakkak, her yazılı eser hitap ettiği kitleyle koşullanmaktadır. Ancak Pavlus belirli özel sorunlara değinse bile (ki tüm mektuplarında böyle yapar), ortaya koyulan ilkelerin kültürlere sınırlı olduğunu asla ifade etmez. Aksine, 1. Timoteos 3:15'in söylediği gibi, Pavlus daha geniş biçimde mekândan bağımsız olarak, imanlıların Tanrı'nın topluluğunda nasıl davranmaları gerektiğiyle ilgilenmektedir.

Pavlus ibadet talimatlarıyla ilgili olan bu kısma, erkeklere değinerek başlamaktadır:

Buna göre, erkeklerin öfkelenip çekişmeden, her yerde pak eller yükselterek dua etmelerini isterim. (1.Ti. 2:8)

Erkeklerin duayla ellerini yükseltmeleri gerekir. Ancak bu vurgu, bedeninin duruşuyla ilgili değildir. Kutsal Kitap'ta dua bazen ayakta durarak, bazen diz çökerek, bazen uzanarak olur (1.Kr. 8:54; Mez. 95:6; Dan. 6:10; Mat. 26:39; Lu.

22:41; Elç. 9:40; Vah. 11:16). Mesele bedeninin duruşu değildir; kutsallıktır. Erkeklerin *pak* ellerle, *öfkelenip çekişmeden* dua etmeleri gerekir. Pavlus'un talimatları içe dönüktür; duadaki dış görünüşten duadaki tutuma yönelmektedir.

Pavlus akabinde odağını değiştirir ve kadınlara değinir. Kadınlara sade giyinmelerini buyurur ve sonrasında üç netleştirici ifade ekler:

Kadınlara da saç örgüleriyle, altınlarla, incilerle ya da pahalı giysilerle değil, sade giyimle, edepli ve ölçülü tutumla, Tanrı yolunda yürüdüklerini ileri süren kadınlara yaraşır biçimde, iyi işlerle süslenmelerini isterim. (1.Ti. 2:9-10)

İlk olarak, kadınların sadelikle ve ölçülülükle giyinmeleri gerekir. Bir edep, özdenetim anlayışı ve şehvaniyetten uzaklık olmalıdır. İkinci olarak, kadınların örgülü saçlar, altınlar, inciler ya da pahalı giysiler giymemeleri gerekir. Bu gibi eşyalar varlığı (zenginliği) öne çıkarır ve dikkati “sakin ve yumuşak bir ruhun solmayan güzelliği”ne çekmek yerine, dış güzelliğe çeker (1.Pe. 3:4). Üçüncü olarak, kadınların iyi işlerle giyinip süslenmeleri gerekir. Erkekler için olduğu gibi, Pavlus burada da içe doğru, dış görünüşten tutuma doğru yönelmektedir. Temel gayesi, kadınların kendilerini Müjde'ye yaraşır bir biçimde süslemeleridir.

Bu iki ayet, yani 1. Timoteos 2:9-10 ayetleri, Pavlus'un 1. Timoteos 2. bölümün geri kalanında kadınlara buyurduğu

diğer her şeyi yadsımak için kullanılmıştır. Eğer örgülü saç kültürel bir şeyse –ki argümanları bu yöndedir– o zaman kadınlara yönelik diğer buyruklar da kültürel olmak zorundadır. Ancak örgülü saç ve benzeri şeylere yönelik yasak, Pavlus’un vurgulamak istediği ana fikirden oldukça uzaktır. Bu yalnızca kadınların nasıl sadelikle giyinebileceklerini netleştirmektedir. Pavlus’un odağı içsel olgunluk ve bunu takip eden dışsal sadelik üzerindedir. Örgülü saç, altın, inci ve pahalı giysiler içsel kötülükler değildir. Cennet altınlar ve incilerle doludur (Vah. 21:18-21) ve Eski Antlaşma’daki kâhin giysileri pahalı ve süslüydü (Çık. 28). Bu eşyalardaki sorun, bunların kötüye kullanılmasıdır.

Bu, 1. Petrus 3:3-4’teki benzer metinle doğrulanmaktadır. Kadınlara şöyle buyrulur: “Süsünüz örgülü saçlar, altın takılar, güzel giysiler gibi dışla ilgili olmasın. Gizli olan iç varlığınız, sakın ve yumuşak bir ruhun solmayan güzelliğiyle süsünüz olsun.” Kelimenin tam anlamıyla, Petrus belirli bir giyim türünü suçlamamış, giyinmenin kendisini suçlamıştır. Ancak açıktır ki, kadınların kiliseye hiçbir şey giymeden gitmeleri söylenmemektedir (Petrus’un sadelik konusunda vurgulamak istediği şey bu değildir!). Giysi, her ne kadar Petrus’un kelimenin tam anlamıyla değindiği şey bu olsa da, temel sorun değildir. Mesele giysilerin (veya incilerin, altınların ve örgülerin) giyilmesinin şehvani veya gösterişli olmasıdır. 1. Timoteos’taki Pavlus gibi, Petrus’un gayesi de, kadınların kendilerini dışarıdan değil, içeriden güzel kılmaya gayret etmeleridir.

Pavlus devam eder:

Kadın sükûnet ve tam bir uysallık içinde öğrensin.
(1.Ti. 2:11)

İlk olarak, Pavlus'un kadınlara öğrenmelerini buyurarak kültüre ters bir şey söylediğini ifade etmek gerekir. Yahudiliğin bazı grupları kadınların Kutsal Yazılar'ı öğrenmelerinin tümünden günah olduğunu düşünüyorlardı. Pavlus hemfikir değildi. Sükûnet ve tam bir uysallık içinde olduğu sürece, Pavlus kadınların öğrenmeleri konusunda istekliydi.

Sükûnet veya *sessizlik* (2:12) alçaltıcı olmak zorunda değildir. Her ikisi de, öğrenen kişi için olumlu özelliklerdir (bkz. Vai. 9:17). Ve 1. Korintliler 11 ve 14'te gördüğümüz üzere, sessizlik toplu ibadetin her unsurunu kapsayan mutlak bir buyruk değildir. Sessizlik, hem de bu metinde hem de 1. Korintliler 14'te, kilisenin öğretiş hizmetine atıfta bulunmaktadır. Toplu ibadet bağlamında, kadınların öğretmenler değil, sükûnetle öğrenenler olmaları gerekmektedir.

"Tam bir uysallık", kadınların neden sessiz olmalarının beklendiğine açıklık kazandırmaktadır. Kadınların, özellikle bir adamın karısı olan bir kadının, uysallık ruhu geliştirmesi gerekir (Ef. 5:22; Kol. 3:18; Tit. 2:5; 1.Pe. 3:1). Kısacası, sükûnet içinde öğrenen bir kadın, uysal rolünü benimsemekte ve Tanrı'nın cinsiyetler için olan tasarısını onurlandırmaktadır.

Kadının öğretmesine, erkeğe egemen olmasına izin vermiyorum; sükûnet^{7*} içinde olsun. (1.Ti. 2:12)

11. ve 12. ayetler tek bir birimi oluşturmaktadır. Merkezdeki fikir –kadınların sessiz olmaları– birimin başı ve sonudur. Dolayısıyla, sükûnet ve uysallık buyruğu 11. ayeti başlatmakta ve sessizlik buyruğu 12. ayeti sonlandırmaktadır. Ortasındaysa, kadınların sükûnet ve tam bir uysallık içinde öğrenmelerinin ne anlama geldiğine ilişkin bir açıklamamız mevcuttur. Kadınların öğretmemeleri (sükûnet buyruğuna bağlı kalarak) ve bir erkeğin üzerinde yetki sahibi olmamaları gerekir (tam bir uysallık buyruğuna bağlı kalarak).

“...izin vermiyorum.”

Bazıları “izin vermek” (*epitrepo*) fiilinin şimdiki zamanda çekimli olmasından dolayı, Pavlus’un gerçekte şunu dediğini anlamamız gerektiğini iddia etmektedir: “Şu anda bir kadının öğretmesine izin vermiyorum.” Buradan da şu ima doğmaktadır: “Ama başka bir zamanda bir kadının öğretmesine izin verebilirim.” Ancak bu, mantığa oturmayan bir dil bilgisi anlayışıdır. Eğer şimdiki zamandaki fiiller yalnızca yazıldıkları dönemi alakadar ediyorlarsa, o hâlde Yeni Antlaşma’nın çok büyük bir kısmının bizimle bir alakası yoktur. Yalnızca Pas-

7 * *Çevirmen Notu:* Burada Türkçe Yeni Çeviri’de “sakin” olarak çevrilen kelime, bir önceki ayette “sükûnet içinde” olarak çevrilen kelimeyle tamı tamına aynıdır (*ἐν ἡσυχίᾳ*). Türkçede sakinlik ve sükûnet farklı çağrışımlar yaptığından, hem Grekçe orijinal metne hem de yazarın argümanlarına sadık kalmak amacıyla, burada iki ayette de aynı ifade kullanılmıştır.

törel Mektuplar'da^{8**} bile, 12. ayetteki “izin vermek” fiili gibi 111 tane şimdiki zaman fiili kullanılmaktadır. Eğer bu fiiller Pavlus'un o günkü hedef kitlesinin dışına uzanmıyorsa, o hâlde Tanrı artık “bütün insanların kurtulup gerçeğin bilincine erişmesini” istemiyordur (1.Ti. 2:4), artık “Tanrı yolunun sırrı büyük” değildir (1.Ti. 3:16) ve artık “eldekiyle yetinerek Tanrı yolunda yürümek büyük kazanç” değildir (1.Ti. 6:6).

“Kadının öğretmesine...”

Bazıları Pavlus'un burada kadınlara yalnızca yanlış öğretmekten kaçınmalarını buyurduğunu (nitekim eğitimsizlerdi, öyle değil mi?), ancak diğer öğretiş türlerine izin verildiğini savunmaktadırlar. Bu düşünce makul görünebilir ancak tutmayacaktır.

İlk olarak, ayet yanlış öğretmek veya kadınların eğitimsiz olmaları hakkında hiçbir şey söylemez; yalnızca şöyle der: “Kadının öğretmesine...izin vermiyorum.” Ayrıca, eğer Pavlus onlara üç yıl boyunca aralıksız, gece gündüz demeden öğrettiyse, Efesli kadınlar ne kadar cahil olabilirlerdi? (Elç. 20:31).

İkinci olarak, Pavlus burada, 1. Timoteos 1:3 ve 6:3'te yanlış öğretiler için kullandığı kelimeyi (*heterodidaskaleo*) kullanmamaktadır. “Öğretme” (*didaskain*) kelimesini kullanmaktadır. Titus 1:11 haricinde –ki burada bağlamdan ötürü söz konusu kesinlikle yanlış öğretilerdir– *didaskain* kelimesi Pas-

8 ** *Çevirmen Notu:* Pastörel Mektuplar, Yeni Antlaşma'daki 1. Timoteos, 2. Timoteos ve Titus mektuplarının üçüne verilen isimdir. Üç mektup da Pavlus tarafından yazılmıştır ve genç pastörlere yönelik olarak yazılmalarından dolayı bu ismi almışlardır.

törel Mektuplar'da her zaman olumlu anlamda, Müjde'nin gerçeğini veya elçisel bildiriye öğretmek anlamında kullanılmaktadır (bkz. 1.Ti. 4:11; 6:2; 2.Ti. 2:2).

Üçüncü olarak, Pastörel Mektuplar'da yanlış öğretiyi yaymalarıyla bahsi geçenlerin hepsi erkekken (Figelos, Hermogenis, Himeneos, Filitos, Dimas ve Bakırcı İskender), neden Pavlus yanlış öğretmeyi erkeklere değil de kadınlara yasaklasın?

"erkeğe egemen olmasına [erkek üzerinde yetki sergilemesine]..."^{9*}**

Buradaki "yetki" (yani *authentein* – *authenteo* fiilinin mastar hâlidir) kelimesinin anlamı üzerinde çokça tartışma mevcuttur. Bazı bilginler *authentein* kelimesinin "despotluk yapmak" şeklinde çevrilmesi gerektiğini öne sürmektedirler. Nitekim King James Çevirisi'nin "yetki gaspında bulunmak" olarak sunduğu çeviriden bu anlam çıkmaktadır. Eğer *authentein* "despotluk yapmak" veya "yetki üstlenmek" (NIV çevirisi) anlamına geliyorsa, o hâlde Pavlus kadınlara yetki sahibi olmayı yasaklıyor olamaz, yalnızca o yetkiyi uygunsuz şekilde elde etmeyi yasaklıyor olabilir. Bu da metnin anlamını önemli ölçüde değiştirir.

Oysa daha muhtemel bir çeviri yalnızca "yetki" demektir (nitekim NIV (1984), NASB, NLT, ESV, RSV ve NRSV çevirile-

9 *** *Çevirmen Notu:* Türkçe Yeni Çeviri'de "egemen olmak" olarak çevrilen kelime (αὐθεντεῖν), yazarın kullandığı İngilizce çeviride "üzerinde yetki sergilemek" anlamına gelmektedir. Yazar bu çevirinin neden daha uygun olduğunu devam eden paragraflarda tartışmaktadır.

ri böyle yapmaktadır). Şu gerekçelere dayanarak en iyi çeviri budur:

İlk olarak, Pavlus'un despotluk yapmak hakkında uyardığı kişilerin erkekler değil de kadınlar olması garip olurdu çünkü Pavlus burada bir erkeğe yazmaktadır ve bildiğimiz yanlış öğretmenler de erkektirler (listeyi yukarıda görebilirsiniz).

İkinci olarak, bu ayette öğretmek ve yetki öyle yakından bağlantılıdır ki, her ikisinin de ya olumlu ya da olumsuz olması gerekir. "Kadının öğretmesine, erkeğe egemen olmasına izin vermiyorum" ifadesini Grekçe sözdizimine göre sunacak olursak şöyledir: (1) olumsuz çekimli bir eylem + (2) *mastar* + (3) *oude* (ne... ne de) + *mastar* + (4) *alla* (ama) + *mastar*. Son dönemdeki çalışmalar göstermiştir ki, bu kalıp Yeni Antlaşma'da ne zaman kullanılırsa (Elç. 16:21) veya Yeni Antlaşma'nın geri kalanında benzer bir kalıp, *mastarlar* olmadan ne zaman kullanılırsa (böyle kırk iki farklı ayet vardır), her iki etkinlik veya kavram da ya olumlu ya da olumsuz olmaktadır.² Dolayısıyla Pavlus ya kadınlara yanlış öğretmeyi ve despotluk yapmayı yasaklıyordur, ya da tümüyle erkeklere öğretmeyi ve erkekler üzerinde yetki sahibi olmayı yasaklıyordur. Burada gördüğümüz durum ikincisidir çünkü (1) *didaskein* Pastörel Mektuplar'da neredeyse her zaman olumlu anlamda kullanılır; (2) *didaskein* kelimesinden sonra herhangi bir nesne yoktur (örneğin, "hata" veya "yanlış" gibi); ve (3) eğer Pavlus yalnızca yanlış öğretmeyi ve despotluk yapmayı yasaklıyorsa, 1. Timoteos 2:13-14 ayetleri –ki Pavlus bunları buyruğunun nedenleri olarak sunar (özellikle 13. ayet)– gereksiz olur.

Üçüncü olarak, *authenteo* kelimesi Yeni Antlaşma dışında kullanıldığında (Yeni Antlaşma’da yalnızca bu ayette geçer), “despotluk yapmak” veya “yetki gaspında bulunmak” anlamında kullanılmamaktadır. Hükmetmek, kontrol etmek, bağımsızca hareket etmek, sorumlu olmak anlamlarına gelebilir ancak “gasp etmek” veya “despotluk yapmak” gibi olumsuz anlamlar taşımamaktadır. Bu kelime farklı şekillerde kullanılmaktadır ancak buradaki birleştirici kavram, nötr veya olumlu şekilde anlaşılan yetki kavramıdır.³

Nihayetinde, en iyi seçenek, kadının sükûnet (öğretmeden) ve tam bir uysallık (erkekler üzerinde yetki sergilemeden) öğrenmesinin ne anlama geldiğinin açıklamasını “öğretmek yok” ve “erkek üzerinde yetki sergilemek yok” olarak görmektir. Dolayısıyla, 12. ayet şu şekilde özetlenebilir: “Tanrı kadınların kilisede sessiz ve uysal olmalarını arzu etmektedir ki bu da, kadınların topluluk içinde erkekler üzerinde öğretmenler olmamaları ve erkekler üzerinde yetki sergilememeleri gerektiği anlamına gelir.” İki buyruk söz konusudur, bir tane değil. Bir başka şekilde söylemek gerekirse, Pavlus yalnızca otoriter öğretmeye karşıyken, otoriter olmayan öğretmeye izin veriyor değildir. Kadınlara kilisede iki farklı ancak bağlantılı şeyi yasaklar: erkekler üzerinde öğretmen olmak ve erkekler üzerinde yetki sergilemek.

İlkeyi (“Kadın sükûnet ve tam bir uysallık içinde öğrensin”) belirttikten ve onu daha da açıkladıktan sonra (“Kadının öğretmesine, erkek üzerinde yetki sergilemesine izin vermiyorum”), Pavlus argümanını iki nedenle temellendirir:

Çünkü önce Adem, sonra Havva yaratıldı; aldatılan da Adem değildi, kadın aldatılıp suç işledi. (1.Ti. 2:13-14)

“Çünkü” (*gar*) kelimesi, bize Pavlus’un burada 11. ve 12. ayetler için taşıdığı nedenleri sunduğunu göstermektedir. Yeni Antlaşma’da *gar* çoğu zaman sebep veya neden belirtmektedir. Bu bağlaç Pastörel Mektuplar’da otuz üç kez kullanılmaktadır ve bunların otuzunda sebep belirtmektedir. Bu gerçeğe rağmen, bazı bilginler 13. ayetteki “çünkü” bağlacını nedensel olarak görmek yerine açıklayıcı (tasvir edici) olarak görmeyi tercih etmektedir. Açık konuşmak gerekirse, Pavlus’un 13. ayetteki “çünkü” kullanımının yalnızca açıklayıcı olması dil bilgisel olarak mümkündür ancak Pavlus’un bir buyruk aktarıyor olması gerçeği (olumsuz çekimle, “izin vermiyorum”), böyle bir kullanımı büyük oranda ihtimal dışı kılmaktadır. Pavlus kendi mektuplarında *gar* bağlacını kullanarak dokuz kez emir kipiyle buyruk verir ve hepsinde, *gar* bağlacı nedensel bir anlamla kullanılmaktadır. Pastörel Mektuplar’da, Pavlus yirmi bir kez *gar* bağlacıyla takip edilen bir buyruk veya buyruk fikri (“izin vermiyorum” gibi) verir ve hepsi nedensel anlamı gerekli kılmaktadır. Dolayısıyla, *gar* bağlacının normal anlamını korumak ve 13. ayetteki “çünkü” ifadesini, Pavlus’un 11. ve 12. ayetlere yönelik sunduğu sebepler olarak görmek en iyisi olur.

Sebepler 1: Yaratılış Sırası

Çünkü önce Adem, sonra Havva yaratıldı. (1.Ti. 2:13)

Kadınların öğretmemeleri veya yetki sahibi olmamaları gerekmesinin ilk sebebi, yaratılış sırasına dayalıdır. Önce Adem, sonra Havva yaratıldı. Bazıları, “O zaman hayvanlara ne demeli? Adem’den önce yaratıldılar, dolayısıyla niye onların önceliği yok?” diye itiraz etmektedir. Ancak bu, Pavlus’un vurgulamak istediği noktayı gözden kaçırmaktır. Pavlus burada yaratılış sırasının her bir parçası için geçerli olacak belirleyici bir yargıda bulunmuyor. Pavlus’un düşüncesi Eski Antlaşma’daki ilk doğan fikriyle tümüyle tutarlıdır. Evde öncesinde hayvanlar doğum yapmış olsun veya olmasın, ailede ilk doğan oğlun özel hakları olurdu. Yaratılıştaki sıra özellikle anlamlıdır çünkü bu sıra, Adem’in isim veren, evcilleştiren ve koruyan kişi olarak sahip olduğu konuma ve Havva’nın da besleyen, yardım eden ve destek olan kişi olarak sahip olduğu konuma işaret etmektedir.

Sebepten 2: Havva Aldatıldı

Aldatılan da Adem değildi, kadın aldatılıp suç işledi.
(1.Ti. 2:14)

1. Timoteos 2:14 iki şekilde yorumlanabilir. Pavlus kadınların doğasıyla ilgili bir yargıda bulunuyor olabilir; yani, erkeklerden daha kolay biçimde aldandıklarını söylüyor olabilir. Bu anlayış kadınların erkeklerden daha aşağı oldukları veya kutsallık konusunda erkeklerden daha aciz oldukları anlamına gelmez. Bundan ziyade, bu yoruma göre, erkeklerin

ve kadınların farklı eğilimleri vardır ve bunlar da onları farklı ayartılara karşı daha savunmasız bırakmaktadır. Genellikle daha agresif ve atılgan olan erkekler bütüne bakıldığında daha çok özellikle sertliğe ve bölünmeye ayartılabilirler. Genellikle daha bağlamsal ve başkalarının duygularına daha hassas olan kadınlarsa bütüne bakıldığında daha çok özellikle doktrinsel aldanmaya ayartılabilirler. Eğer Havva'nın aldanması kadınların doğasıyla ilgiliyse, o zaman Pavlus'un kadınlara öğretiyi ve yetkiyi yasaklama sebebi, onların –başka alanlarda erkeklerden daha parlak olsalar da– bütüne bakıldığında doktrinsel sapmaya yenik düşmelerinin daha muhtemel olmasıdır.

Ancak 14. ayeti anlamamanın başka bir yolu daha vardır. Pavlus burada erkeklerin ve kadınların rolleri tersine döndüğü zaman yaşanan şey hakkında bir yargıda bulunuyor olabilir. Adem'in baş olması, sevgi dolu önderlik ve yönlendirişten sorumlu olması gerekiyordu. Ama sahip olduğu rolden elini çekti ve Havva'nın önderliği onu kötülüğe yöneltti. Bu rol değiş tokuşunun bir sonucu olarak da günah dünyaya girdi. Bu anlayışa göre, Pavlus burada iki suçlu kişi arasındaki farka atıfta bulunmaktadır: Adem açıkça günah işledi ama Havva aldatıldı. Pavlus bu farka ışık tutarak, argümanını Tanrı'nın erkekler ve kadınlar için olan tasarısıyla temellendiriyor olabilir ki bu tasarı, düşüşte trajik biçimde alt edilmişti.

14. ayeti nasıl anlarsak anlayalım, Pavlus'un kadınların sükûnet ve uysallıklarını birinci yüzyıl kültürüne bağlamadığı bariz olmalıdır. Hatta, tam tersini yapmaktadır. Pavlus'un kilisedeki rol ayrımlarıyla ilgili öne sürdüğü gerekçe geçmi-

şe, Yaratılış'a bağlanmaktadır. Pavlus kadının öğretmesine veya erkek üzerinde yetki sergilemesine izin vermemektedir çünkü böyle yapmak Tanrı'nın, yaratılış düzeninde cinsiyetler için olan esas tasarısını ihlal etmek olacaktır. Bu tasarıda önderlik erkeğe verilmiştir ve kadın da onun yardımcı yoldaşı olmak üzere verilmiştir.

Tanrı'nın Tasarısını Benimsemek

Ama doğum yapıp ([çocuğu] doğurmakla)
kurtulacaktır; yeter ki, sağduyuyla iman, sevgi ve
kutsallıkta yaşasın. (1.Ti. 2:15)

Bu zorlu ayet genellikle iki şekilde anlaşılmaktadır. Bazıları 15. ayeti Meryem'e bir gönderme olarak görmektedir. Bakire doğum aracılığıyla, Mesih dünyaya girmiş ve akabinde kadınlar (ve erkekler) kurtarılmaktadır. Bu yorum makuldür. Yaratılış'ın açılış bölümlerine halihazırda değinmiş olan Pavlus, Yaratılış 3:15'i düşünüyor olabilir. Nitekim orada kadının soyunun, Şeytan'ı ezeceği yönünde bir peygamberlik verilmektedir. Eğer böyleyse, Grekçede doğurmak ifadesinden önce gelen belirli tanımlık (İngilizcede "the" olan bu tanımlık çoğu İngilizce çeviride yoktur) vurgulanmış olur. Kadınlar doğum yapmakla değil, o doğumla, yani İsa'nın doğumuyla kurtulurlar.

Yaygın olan ikinci bir yorum daha vardır ve bana göre, daha uygun bir yorumdur. Eğer Yeni Antlaşma'da "kurtuluş" kelimesiyle her zaman aklanmanın kastedilmediğini anlarsak, o

zaman bu ayetten daha fazla anlam çıkarabiliriz. Çoğumuz “kurtuluş”u okuruz ve yaşamlarımızı Mesih’e verip *kurtulmak* aklımıza gelir. Ancak kurtuluşun Yeni Antlaşma’da daha geniş bir kapsamı vardır; yalnızca tek bir belirleyici iman ve tövbe anını değil, tüm Hristiyan yaşamını kapsayabilir. Başka bir yerde, kurtuluşumuzu saygı ve korkuyla etkin kılmamız buyrulmaktadır (Flp. 2:12); burada amellerimizle Tanrı’nın beğenisini kazanmak değil, Hristiyan itaatkârlığı için bir gayret gösterme kastedilir. Pavlus’un kadınların doğurmakla kurtulacaklarını söylerken aklında olan anlam budur.

Doğum yapmak, bir kadının kendisine Tanrı tarafından verilen kimliği sergilediği bir yoldur. Tüm düzeni ve ahlakı bir köşeye atmak yerine, kutsal bir kadın sade giyimiyle, sessizce öğrenişle, çocuk doğurmasıyla ve iman, sevgi ve kutsallıkta ilerlemesiyle gerçek feminenliğini benimser. Anlaşılabacağı üzere, bazı kadınlar tıbbi sebeplerden veya bekârlıktan ötürü çocuk sahibi olamayabilirler ama mümkün olduğu ölçüde, çocuk doğurmak bir kadının kendisinin Tanrı vergisi tasarımını itaatle benimseyebileceği eşsiz yollardan biridir.

Bir sonraki bölümde bazı uygulama noktalarına geleceğiz. Şimdilik altta yatan ilkeleri fark edelim. Bu sekiz tartışmalı ayette (1.Ti. 2:8-15) erkekliğin ve kadınlığın kilisede nasıl etkin olduğunu görmekteyiz. Tıpkı evde olduğu gibi, kocalarının nasıl karılarını sevmeleri ve onlara sert davranmamaları gerekiyorsa (Kol. 3:19), aynı şekilde kilisede de, adamların öfkelenip çekişmeden, duayla pak eller yükseltmeleri gerekmektedir (1.Ti. 2:8). Ve kadınların evde kocalarına karşı nasıl

uysal olmaları gerekiyorsa (Kol. 3:18), aynı şekilde Tanrı'nın evinde de kadınların sükûnet ve tam bir uysallık içinde öğrenmeleri, erkekler üzerinde öğretmekten ve yetki sergilemekten kaçınmaları gerekmektedir (1.Ti. 2:11-12). Bunun yerine, kadınlar sade giyim ve ölçülülükle hareket ederek Tanrı'nın tasarısını benimsedikçe, "kendisini hoşnut edeni hem isteme[leri] hem de yapma[ları] için" Tanrı onlarda etkin olurken (Flp. 2:13), onlar da kendi kurtuluşlarını etkin kılmış olurlar.

7

ÖNDERLER, HİZMETKÂRLAR VE BİRLİKTE YAŞAM

1. TİMOTEOS 3:1-13

BURASI MUHTEMELEN bir adım geri gitmemiz ve erken dönem kilisesindeki yönetim (idare) hakkında birkaç kelime etmemiz için iyi bir yerdir. Yeni Antlaşma iki ayrı kilise görevi tanımaktadır; bunlar 1 Timoteos'ta gözetmenler (3:1) ve diyakonlar (3:8) olarak verilir. Bu iki göreve daha öncesinde Pavlus'un Filipililere yazdığı mektupta değinilir: "Mesih İsa'nın kulları ben Pavlus ve Timoteos'tan Filippi'deki gözetmenler ve görevlilerle (diyakonlarla) birlikte Mesih İsa'ya ait bütün kutsallara selam!" (Flp. 1:1). İ.S. 50'lerin sonundan veya 60'ların başından itibaren, kilise ihtiyar ve diyakon görevi olmak üzere iki görevle yeterli biçimde yapılandırılmıştır.

Dikkat ederseniz, 1. Timoteos 3'teki "ihtiyar" konumuyla Filipililer 1'deki "gözetmen" konumunu eşit tutuyorum. Bu iki tabiri Elçilerin İşleri 20'den dolayı birbirlerinin yerine geçebilecek şekilde kullanıyorum. Yeni Antlaşma boyunca ki-

kilisedeki ruhsal önderleri tarif etmek için kullanılan üç Grekçe kelime vardır ve tümü Elçilerin İşleri 20’de görülmektedir. İlk kelime *episkopostur* ve bazen “piskopos” olarak ve genellikle de “gözetmen” olarak çevrilir. İkinci kelime *presbyterostur* ve “ihtiyar” veya “presbiter” olarak çevrilir. Üçüncü kelime de *poimendir* ve “çoban” veya “pastör” olarak çevrilir. Bu üç kelime de –gözetmen, ihtiyar, pastör– aynı göreve karşılık gelir. Elçilerin İşleri 20:17’de, Pavlus Efes’ten ayrılmadan önce kilisenin ihtiyarlarını yanına çağırır. 17. ayette ihtiyar için kullanılan kelime *presbyterostur*. Sonra Elçilerin İşleri 20:28’de, Pavlus ihtiyarlara (*presbyteros* grubuna) seslenirken, onlara gözetmenler olarak (*episkopos*) sürüye göz kulak olmalarını (*poimainein*), Tanrı’nın kilisesiyle ilgilenmelerini ve ona çobanlık etmelerini (fiil hâliyle *poimen*) buyurur.

Bu ruhsal önderlerin farklı ancak birbirinin yerine geçecek şekillerde nasıl adlandırıldığına dikkat edin: ihtiyarlar, gözetmenler ve pastörler. Bu üç kelime aynı şeyi ifade ediyor. Yeni Antlaşma’da pastörler ve üzerinde piskoposlar olduğunu veya ihtiyarlar ve üzerinde pastörler olduğunu görmüyoruz. Kilisede iki görev görüyoruz: gözetmen-pastör-ihtiyar ve diyakon (görevli/hizmetkâr/yardımcı).

Bu iki görev, Elçilerin İşleri 6:1-7’de öngörüldüğü üzere, iki farklı işleve hizmet etmektedir. Metin ihtiyarları veya diyakonları adlarıyla belirtmez ancak unutmayalım ki, yalnızca Elçilerin İşleri 6. bölümdeyiz. Kilise bu noktada henüz görev ve yapı açısından düzenlenmiş değildir. Ancak burada kilisedeki iki görevin başlangıcını ve bunların ana işlevlerini

görüyoruz. İhtiyarlar Söz hizmetini yürütüyorlar; diyakonlarsa merhamet hizmetlerini yürütüyorlar.

İhtiyarların Kutsal Kitap öğrencileri olmaları ve örnek karakterdeki adamlar olmaları gerekmektedir. Onlar ruhsal önderler olacaktırlar. Bir ihtiyar öğretebilmek zorundadır (1.Ti. 3:2) ki bu, diyakonlar için zorunlu tutulan bir şey değildir. Öğretmek bir sınıfta ders vermek veya bir vaaz vermek anlamına gelmek zorunda değildir ancak şu anlama gelmektedir: İhtiyarlar Kutsal Kitap'ı bilmek, teolojiyi bilmek, gerçeği yanlıştan ayırt edebilmek ve bunun başkalarına nasıl aktarılacağını bilmek zorundadırlar. Titus 1:9 bir ihtiyarla ilgili şunu söyler: “Hem başkalarını sağlam öğretiyle yüreklendirmek, hem de karşı çıkanları ikna edebilmek için imanlılara öğretilen güvenilir söze sınımsız sarılmalı.” İhtiyarlar, Söz hizmetini yürütürler. Onların bir numaralı öncelikleri budur.

Öte yandan, diyakonların en başta hizmetkârlar olmaları gerekir. Grekçede *diakonos* kelimesi hizmetkâr anlamına gelir. Dolayısıyla, diyakonlar yiyecek ve su hizmetinde bulunurlar. Kilise bedenine fiziki şekillerde hizmet ederler. İhtiyarlar ruhsal ekmeği sağlarlar; diyakonlarsa fiziki ekmeği sağlarlar. İhtiyarlar hizmet gözetimi sağlarlar; diyakonlarsa gündelik hizmet sağlarlar. Tüm kilisenin hizmeti ve Tanrı tarafından verilen yeteneği, söz ve eylem olarak özetlenebilir (Rom. 15:18; Kol. 3:17; 1.Pe. 4:10-11), dolayısıyla, kilisedeki görevlilerin bu temel ayrımı yansıtmaları da şaşırtıcı değildir: İhtiyarlar söz hizmetinde bulunurlar; diyakonlarsa eylem hizmetinde.

(Yalnızca) Erkek İhtiyarlar

Kutsal Kitap'ta istikrarla sürdürülen erkek önderliği örüntüsünün yanında, bizzat 1. Timoteos 3'te, önderlerin kadın değil, erkek olduklarına işaret eden iki sebep vardır.

İlk olarak, bir gözetmenin, “tek karılı” olduğunu duymaktayız (3:2). Kelimenin tam anlamıyla, gözetmenin “bir kadınlı bir adam” olması gerekmektedir. Pavlus burada ihtiyarlığın bir önkoşulu olarak evliliği gerekli tutmamakta (kendisi evli değildi ve İsa da evli değildi) ancak sadakati gerekli tutmaktadır. Pavlus bir ihtiyarın sadık bir adam olacağını varsaymaktadır.

İkinci olarak, gözetmen niteliklerinin Pavlus'un kilisede kadınlara ilişkin emirlerinden hemen sonra sıralanıyor olması, bize Pavlus'un kadınlara öğretmeyi ve erkekler üzerinde yetki sergilemelerini yasaklarken, o sırada aslında aklında ihtiyarlığın olabileceğine işaret etmektedir. 1. Timoteos'ta ihtiyarlığa daha yakından baktığımızda, ihtiyarlara verilen iki eşsiz işlevin öğretme (3:2) ve yönetme (5:17) olduğunu görürüz ve bunlar, kilisede kadınların spesifik biçimde mahrum bırakıldığını etkinliklerdir. Pavlus'un 2:11-12'deki buyruğu esas ve işlevsel olarak kadınlara ihtiyarlar olarak hizmet etmelerini yasaklamaktadır.

Kadın Hizmetkârlar

1. Timoteos 3:11 azımsanmayacak miktardaki tartışmaların merkezidir. Grekçedeki *gynaikas* kelimesi bağlamına göre “kadınlar” veya “karılar” anlamına gelebilir. Eğer bu kelime

“onların karıları” anlamına geliyorsa, o hâlde Pavlus diyakonların karılarının asıl kadınlar olmalarını buyuruyordur. Ancak eğer bu kelime “kadınlar” olarak düşünülecekse, o hâlde Pavlus sanki kadın diyakonlar için gerekli olan niteliklere ya da en azından kadınların doldurabildiği belirli bir diyakonluk alt kümesine değiniyor gibidir. Her iki yorum da dil bilgisinin kendisine bakıldığında mükemmel şekilde geçerli olsa da, ben burada “onların karıları” ifadesinin daha doğru bir çeviri olduğuna ve Pavlus’un herhangi bir kadın diyakonluk görevi tahayyül etmediğine inanmış durumdayım. Ancak elbette, kilisenizin yönetim şekline göre, bu terimi (kadın diyakon) kullanmak her zaman uygunsuz olacak diye bir şey yoktur.

“Onların karıları” çevirisine ve akabindeki yoruma destek olarak, şunlar öne sürülebilir: (1) Pavlus’un erkek diyakonlara yönelik verdiği talimatların ortasında birden bir başka görev pozisyonu tanıtmaya başlaması garip olurdu. Eğer 11. ayet “onları karıları” hakkında değilse, Pavlus kafa karıştırıcı bir şekilde iki ayette iki kere konuyu değiştirmektedir. 12. ayet açıkça erkek diyakonlar hakkındadır, dolayısıyla da 11. ayetin de erkek diyakonlara yönelik bir başka şart olması daha mantıklı görünmektedir. (2) 12. ayetteki “tek karılı” olma şartı 11. ayette kadınlara yönelik niteliklerin hemen ardından daha mantıklı görünmektedir. (3) Eğer Pavlus kadın diyakonlara yönelik şartlar sunuyorsa, Pavlus’un listeye onların aileleri hakkında, tek kocalı olmak hakkında bir şey dahil etmesini beklerdiniz. (4) Erkek diyakonların öncelikle denenmeleri gerekmektedir (3:10) ancak 11. ayette kadınlardan böyle bir

şey beklenmemektedir. (5) İhtiyarların karılarının karakteri- ne değinilmemesinin sebebi, her ne kadar kocalarıyla önemli şekillerde iş birliği yapabilseler bile, ihtiyarların karılarının, ihtiyarların öğretme-yönetme hizmetine katılım şekliyle, diyakonların karılarının, diyakonların hizmet işine katılım şekillerinin aynı olmamasıdır. Bu, Pavlus'un diyakonların karılarına talimatlarda bulunurken, ihtiyarların karılarına neden talimatta bulunmadığını açıklamaktadır.¹

Reformasyon döneminden bu yana, çoğu Protestan 11. ayeti erkek diyakonların karılarına yöneltilen bir ayet olarak anlamıştır ancak “kadınlar” daha resmi bir rolde hizmet ediyor olsalardı bile, bunun pratikteki uygulaması benzer olurdu. Ayet ister diyakon kocalarına diyakonluk hizmetinde yardımcı olan kadınlar hakkında, ister kadın diyakonlar olarak diyakonluk işi yapan kadınlar hakkında olsun, sonucunda kadınlar aynı tür işi yapmaktadırlar. Diyakonluk hizmetinin doğasında, bir kadının bir diyakon olarak hizmet etmesini zorunlu olarak olanaksız kılan bir şey yoktur. Nitekim Fibi bir *diakonostu* (Rom. 16:1). Günümüzde birçok kilise diyakonlara yönetme yetkisi de aktarmakta olduğundan, kadınların hizmet armağanlarından faydalanmanın en iyi yolu ve bu role verilecek unvan (eğer verilecekse), kilisenin daha geniş düzeydeki kilise yönetimi teolojisine bağlı olacaktır. Benim atanmaya ve kilise görevinin içerisindeki yetkiye ilişkin anlayışım Presbiteryen bir anlayış olduğundan, ben kendi mezhebimde kadınların diyakon olarak görev yapmalarından yana değilim. Ancak kilisede diyakonluk yalnızca hizmet

(yani yardım) odaklı olduğu sürece, diyakonluk işi kadınlara da tümüyle açıktır.

Kilisede Birlikte Yaşam

Kitabın bir sonraki kısmının adı “Sorular ve Uygulamalar” olsa da, bu ayet anlamlandırma bölümlerinin sonunda özetleme yapıp kilisede birlikte yaşam için bazı pratik noktalara değinmek iyi olacaktır.

Genel olarak, tamamlayıcı görüşü uygulamaya dökme noktasında iki kötü yaklaşım görmekteyim. İlk yaklaşım oldukça yıkıcı olan ve Kutsal Yazılar’a dayalı olabilecek veya olmayabilecek “geleneksel” kadın rollerine tutunan yaklaşımdır. İkinci yaklaşımsa oldukça gevşek olan ve bir kadının atanmamış bir erkeğin yapabileceği her şeyi yapabileceğini iddia eden bir yaklaşımdır. Her iki yaklaşım da bizim görmüş olduğumuz tüm gerçeklikleri –Yaratılış’taki tasarımı, İsa’nın kadınları dahil etmesini, Pavlus’un hem kadınların erkeklere öğretmelerini hem de onların üzerinde yetki sergilemelerini yasaklamasını– uygulama noktasında gerekli olan nüansları kaçırmaktadır.

Erkeklere özgü olan bazı etkinliklere değinmeden önce, kadınların yapabileceği birçok şeyi vurgulayayım.² Kadınlar hastalara, ölüm döşğinde olanlara, zihinsel engellilere ve bedensel engellilere yardım hizmetinde bulunabilirler. İmanlarını paylaşabilirler, kaynaklarını paylaşabilirler ve evlerini yabancılara açabilirler. Yazabilirler, danışmak yapabilirler, akıl hocalığı yapabilirler, organizasyon yapabilirler, idarecilik

yapabilirler, tasarlayabilirler, planlayabilirler ve başkalarına destek çıkabilirler.

Dua edebilirler.

Kilisenin komitelerinde hizmet edebilirler. Kadınları içeren veya bir kadının bakış açısının gerektiği zorlu durumlarda ihtiyarlara veya diyakonlara destek çıkabilirler. Bekâr annelere, yeni annelere, meme kanserini atlatanlara ve istismar kurbanlarına yardım hizmetinde bulunabilirler. Yemekler hazırlayıp götürebilir, perdeler dikebilirler, yardım paketleri gönderebilirler ve doğum öncesi partileri düzenleyebilirler. Spor hizmetleri yapabilirler, kadınların Kutsal Kitap çalışmalarını yönetebilirler, diğer kadınlara sistematik teoloji öğretebilirler ve Müjde hizmeti gezileri planlayabilirler. Çocuklara öğretebilirler. Çocuklarını Tanrı'nın yüceliği için yetiştirebilirler ve bekârlığı Tanrı'dan gelen bir armağan olarak benimseyebilirler.

Yemek yapmayı, yorgan dikmeyi ve bakım yuvalarında çalışmayı seven kadınlar olsun diye dua ediyorum. Boşanmanın eşliğinde olan kadınlara danışmanlık yapacak, genç bayanlara akıl hocalığı yapacak ve diğer kadınlara Kutsal Kitap'ı ve iyi öğretiyi öğretecek kadınlar olsun diye (ah, Kutsal Kitap'ı ve iyi öğretiyi seven kadınlara ne kadar da ihtiyacımız var!) dua ediyorum.

Kadınlar dullara yardımcı olabilirler; kürtağın pişmanlığıyla mücadele edenlerle ilgilenebilirler; ve ırksal ve etnik barış yapıcılığıyla Müjde'nin yüceliğini gösterebilirler. Ve bu bahsedilenlerin tamamını kültürler arası olarak dünyanın

ulaşılamayan yerlerinde, dünyanın istenmeyen insanlarıyla yapabilirler. Bir başka deyişle, kadınların kilisenin hizmetinde yapabilecekleri binlerce şey vardır. Pastörlerin özellikle bu noktayı tekrar tekrar son derece açık biçimde ifade etmeleri gerekir.

Okuyucunun bu noktada benim kadınların kilisede yapamayacakları şeylerle ilgili *asıl* meseleye gelmeden önce bir cila yapmadığımı göreceklerine inanıyorum (nitekim dünyaya yeni bir can getirmekten diğer kadınlarla ilgilenmeye kadar, erkeklerin yapamadıkları ancak kadınların yapabildikleri birçok şey vardır). Baş pastör olarak hizmet etme ayrıcalığına sahip olduğum iki toplulukta da kutsal, becerikli, güçlü, alçakgönüllü, akıllı, sevecen, armağan sahibi, tamamlayıcı görüşte olan kadınların yanında hizmet ettim. Onlardan öğrendim ve onların kilise çalışanları olarak sundukları hizmetlerden çok fayda gördüm. Duada, komitelerde ve gayri resmi –ancak son derece önemli– onlarca şekilde fayda sağladılar.

Peki ya sınırlar ne olacak?

Öncelikle, kilisenin resmi görevleri yeterli kabiliyete ve niteliğe sahip olan erkeklere mahsustur. İhtiyar/pastör/gözetmenlik görevi, doğası gereği bir öğretme ve yetki görevidir ki bu da, kadınları bu görevin dışında bırakmaktadır. Benim kilise yönetimi anlayışıma göre, diyakonluk görevi de erkeklerle mahsustur ancak bazı kiliselerin diyakonlara hiçbir yetki aktarmadıklarını veya görev konusunda Presbiteryenler gibi hassas olmadıklarını da anlıyorum.

Kadınların bizim haftalık ibadetlerimizde vaaz vermeme-

leri ve erkeklere öğretmemeleri gerekir. 1. Timoteos 2:12'deki ilke yeterince açıktır ama bu ilkeyi uygulamak bolca bilgelik ve mücadele gerektirir ve tamamlayıcı görüşte olanlar bile bunu kendi aralarında farklı şekillerde uygulayabilirler. Kutsal Kitap itaatinde gri alanların olmaması güzel olurdu ama vardır. Tamamlayıcı ilkelerimizi uygulama şeklimizi münakaşaya girmeden savunmanın yollarını bulmamız gerekir.

Kadınlar Pazar Okulu derslerinde çocuklara öğretebilirler. Bu bana son derece açık görünüyor; sonuçta kendi çocuklarına öğretiyorlar. Kadınların genç çocuklarla ve daha ileri yaştakilerle ne yapacağıysa biraz daha muğlaktır. Soru şudur: Bir erkek çocuğu ne zaman bir adam olur veya ne zaman kendi ebeveynlerinin yetkisi altında değil de kendi başınadır? Bizim kültürümüzde bu geçiş zamanı lise sonrası, özellikle üniversite dönemi gibi görünüyor. Yine söyleyecek olursak, burada bir muğlaklık olduğunun farkındayım ve bazılarınız bunun yalnızca kılı kırk yarmak olduğunu düşünebilir ama ancak Kutsal Kitap ilkelerini gerçek yaşama uygularken bu şekilde düşünmemiz gerekir. Bana öyle geliyor ki, bir erkek çocuğu ne kadar büyürse, adamlardan öğrenmesi onun için o kadar önemli hâle gelmektedir. Bu şekilde nasihatlere daha açık olacak ve olgun adamlığa doğru ilerleyip büyümesi daha muhtemel olacaktır. Kadınların lise çağındaki gençlere öğretmeleriyle bir sorunum olmaz ama o zaman bile, bir kadının her hafta baş öğretmen olmasının bilgece olduğunu düşünmem. Söz konusu üniversitedeki gençler olduğunda aynı düşüncem daha da güçlüdür.

Pazar Okulu ve küçük gruplar, tamamlayıcı görüştekilerin ilkelerini yaşama uygulama konusunda farklı fikirlerde olduğu iki alandır. Benim bağlı kaldığım basit kural, Pavlus'un 1. Timoteos 2:12'de sunduğu iki kategoriye göre düşündürmektir: erkeklere öğretmek ve erkekler üzerinde yetki sergilemek. Bu kategoriler ihtiyarlığa kolaylıkla uysa da, Pavlus'un ileri sürdüğü şeyin ilk olarak işlev ve etkinlikle alakalı olması, görev ve atanmayla alakalı olmaması çarpıcıdır. Pavlus'un yasaklamaları beni, iki cinsiyetin bir arada bulunduğu Pazar Okulu derslerini ve küçük grupları da düzenli olarak erkeklerin yapması gerektiğini düşünmeye itiyor. Elbette, burada konu, içeriğin aktarılma şekli, başka kimin yönetebileceği veya öğretebileceği gibi muhtemel birçok farklı değişken vardır ama genel bir kural olarak, biz kilisemizde iki cinsiyetin bir arada bulunduğu yetişkin sınıflarında erkeklerin öğretmesine ve iki cinsiyetin bir arada bulunduğu yetişkin küçük gruplarında da erkeklerin (veya çiftlerin) öğretmesine izin veriyoruz.

Bir kilise ibadetinde, o bağlamda pastörlük vazifeleriyle bağdaştırılan sorumlulukları üstlenmiyor oldukları sürece, Tanrı'ya yaraşır kadınların da dua edebileceklerini veya bir şeyler paylaşabileceklerine inanıyorum.

Kilisede, geniş çevrede veya mezhepte fiilen yetki sergilemiyor oldukları sürece, Tanrı'ya yaraşır kadınların çalışma kollarında ve komitelerde hizmet edebileceklerine inanıyorum.

Son olarak da, tüm bunlarda en önemli mesajın, kadınların ne yapamayacakları değil, erkeklerin ne yapmak *zorunda*

oldukları olduğuna inanıyorum. Neredeyse her pastör size kilisesindeki kadınların erkeklere kıyasla daha göksel zihniyette, Kutsal Kitap'ı okuma konusunda daha ilgili, imanda büyümeye daha hevesli ve kilisede hizmet etmeye daha açık olduklarını söyleyecektir. Şüphesiz, kadınların erkeklere mahsus olan öğretim ve yetki alanlarına daldıkları çoğu zamanda, kadınlar bunu isyankâr bir yürekle değil, erkeklerin onlara Tanrı tarafından verilen ruhsal önderlik, koruma ve gereksinimleri sağlama direktifinden el çekmelerinden ötürü yapmışlardır. Evet, işlerin bu şekilde tersine dönmelerinden kadınlar da sorumludur ama Adem'de gördüğümüz üzere, Tanrı nihayetinde erkekleri sorumlu tutmaktadır.

Şuna ikna olmuş durumdayım: Çoğu durumda, eğer adamlar Kutsal Kitap uyarınca Tanrı'ya yaraşır, alçakgönüllü, fedakâr *adamlar* olarak hareket edip önderlik ederlerse, kadınlar da Tanrı'nın onlar için tasarladığı sorumluluklar dahilinde mutlulukla yaşayıp geliştirecekler. Bu bölümün, bu ilk kısmın ve gerçekten tüm bu kitabın Kutsal Kitap'tan gelen yükü, ilk başta erkeklerin omuzlarındadır. Tamamlayıcı görüş çoğu zaman sözlerden önce eylemlere bakarak benimsenir ve tamamlayıcı görüşü rezil veya vezir edecek olan bizzat adamlardır. Dolayısıyla, beyler, verdiğimiz mesajın kalbinde, "Kadınlar, oturun" mesajı olmasın. Mesaj aslında, "Adamlar, kalkın" olmalıdır.

II. KISIM

SORULAR VE UYGULAMALAR

YAYGIN İTİRAZLAR

ŞAŞIRTICI OLMAYAN biçimde, dünyamızda cinsiyet ve cinselliğin tartışmalı doğasından ötürü, kitabın ilk yarısında savunulan çıkarımlardan her birine dünyanın bir yerinde birleri itiraz etmektedir. Bir yandan, Rab'bin ve birbirimizin önünde alçakgönüllü olmak ve yorumlama hataları yapabileceğimizin farkında olmak isteriz. Öte yandansa, yaptığımız her şeyin “yorumdan ibaret” olduğunu söyleyerek Kutsal Kitap'ın uygulamadaki yetkisini de küçümsemek istemeyiz. Rakip yorumların var olması, içlerinden birinin haklı veya diğerine göre daha doğru olması ihtimalini ortadan kaldırmaz. “Gelin, şimdi davamızı görelim”^{10*} öğüdü, Tanrı halkı için bugün hiç olmadığı kadar gerekli bir öğüttür (Yşa. 1:18).

Bunu akılda bulundurarak, şimdi bu noktaya kadar savunduğum ve benimsemeye çağırdığım erkeklik ve kadınlık

10 * *Çevirmen Notu:* Bu ayetin çevirisi şu şekilde de olabilir: “Şimdi gelin ve birbirimizle tartışıp konuşalım.” Yazarın kullandığı çevirideki anlam, bu cümleye daha yakındır.

anlayışına yönelik bir dizi yaygın itiraza değineceğim.

İtiraz 1: Galatyalılar 3:28

Artık ne Yahudi ne Grek, ne köle ne özgür, ne erkek ne dişi ayrımı var. Hepiniz Mesih İsa'da birsiniz. (Gal. 3:28)

Bazı Hristiyanlar için, bu metin kilisedeki cinsiyet rolleri meselesini tümüyle çözmektedir. Onlara göre, Pavlus'un 1. Korintliler ve 1. Timoteos'taki öğretileri daha çok o zamanki duruma özgü öğretilerken, bu ayet açık biçimde kültürler ötesidir. Galatyalılar 3:28 *esas* ayettir. Erkekler ve kadınlarla ilgili hiçbir şey bu ayetten bağımsız olarak anlaşılamaz ve her ayetin, geçerlilik kazanabilmesi için bu ayetten geçmesi gerekmektedir.

Ancak bu ayeti konuya son noktayı koyacak şekilde görmeye yönelik şüpheli yaklaşımın yanında, bu ayet Hristiyanların gerçekte iddia edebileceği bir şeyi öğretmekte midir? Galatyalılar 3:28 kilisedeki cinsiyete özgü rolleri ortadan kaldırmakta mıdır?

Galatyalılar'ın daha geniş bağlamını düşünün. Pavlus burada kiliseyi kasıp kavurmakta olan Yahudi-Grek tartışmasını ele alarak, teolojik bir yol çizmeye çalışmaktadır. Buradaki esas mesele, diğer uluslardan olanların kurtulmak için Yahudi kökenli olanlar gibi yaşamaları gerekip gerekmediğidir. Bu da Pavlus'u gerçek bir "Yahudi" olmanın en başta ne demek olduğu sorusuna götürür. Ruh'u Yasa'yla mı yoksa iman ederek mi

alırız (3:2)? Yasa'yla mı aklanırız, yoksa iman aracılığıyla mı (2:16)? Pavlus'un net cevabı, Tanrı'nın önünde Mesih'e iman aracılığıyla doğru sayıldığımızdır.

Ancak bazı Yahudi kökenli imanlılar esas noktayı kaçır-maktadırlar. Örneğin Petrus'un diğer uluslardan olanlarla aynı sofrada paydaşlık etmeyi reddetmesinden ötürü azar-lanması gerekmişti (Gal. 2:11-14). Açıkça görülüyor ki, benzer biçimde Galatya'daki bazı kişiler, Yahudilerin ve Grek-lerin farklı bir ruhsal düzlemde olduğunu düşünme hatasına düşüyorlardı. Bu hataya karşı, Pavlus hepimizin Mesih'te bir olduğunu gayretle savunmaktadır.

Peki hepimizin bir olması ne anlama geliyor? Ne anlam-da artık erkek ya da kadın yok? Mesih'te olanlar için cinsel farklılık artık önem arz etmiyor mu? Kesinlikle böyle bir şey yoktur çünkü aksi takdirde, Pavlus'un eşcinsel ilişkisini suç-lamasının ardındaki mantık bir şey ifade etmeyecektir (Rom. 1:18-32). Pavlus'un mektuplarının hiçbir yerinde, artık ya-şamda ve hizmette erkek ve kadın kategorilerinin önemsiz kategoriler olduğuna dair bir izlenime sahip olmamaktayız. Pavlus cinsel farklılığı tümünden ortadan kaldırmıyor. Bundan ziyade, Galatyalılara şunu hatırlatıyor: Söz konusu Tanrı'nın önünde doğru sayılmak ve Mesih'te beraberlik olduğunda, cinsiyet, etnik köken ve toplumsal konumun hiçbir işareti avantaj teşkil etmez.

Her ne kadar modern algılarımızı Kutsal Kitap'a taşıma riskine giriyor olsak da, dikkatlice tanımlanmış bir şekilde söyleyebiliriz ki, Pavlus cinsiyetler arasında bir eşitlik oldu-

ğunu öğretmektedir. Hem erkekler hem de kadınlar Yasa'nın altında mahkûmdurlar (3:23), ikisi de imanla aklanır (3:24), ikisi de Yasa'dan özgürdür (3:25), ikisi de Mesih'te Tanrı'nın oğullarıdır (3:26), ikisi de Mesih'i giyinmiştir (3:27) ve ikisi de vaade göre mirasçılar olarak Mesih'e aittir (3:29). Pavlus'un burada anlatmak istediği şey cinsel olarak erkekliğin ve kadınlığın Mesih'te ortadan kalktığı değil, cinsel farklılığın hiç kimseyi Tanrı'ya yaklaştırmadığı veya O'ndan uzaklaştırmadığıdır.

İtiraz 2: Efesliler 5:21

Mesih'e duyduğunuz saygıdan ötürü
birbirinize tabi olun. (Ef. 5:21)

Umarım, hiç kimse birbirimizi sevmemiz, başkalarını kendimizden üstün saymamız, birbirimize şefkatle yaklaşmamız, birbirimize sevecen biçimde karşılık vermemiz ve birbirimize saygı ve alçakgönüllülükle davranmamız gerektiğini inkâr etmeyecektir. Bu bir tür “karşılıklı tabi olma durumu”dur. Sanırım. Ama metin bunu mu söylüyor? Bazı Hristiyanlar karşılıklı tabi olma durumunun, evlilik içerisinde yer alan sorumluluklardaki ve yetki yapılarındaki farklılıkları ortadan kaldırdığını düşünmektedir. Kadınlara kocalarına tabi olmaları söylense bile (Grekçede bu kelime 22. ayette doğrudan belirtilmese bile ima edilir), bu yalnızca birbirimize halihazırda tabi olmak bağlamındadır. Savunulan şey budur ancak bu, doğru mudur?

21. ayeti anlamamanın kilit noktası, sonrasında gelen şeye bakmaktır. Birbirimize tabi olma buyruğunun akabinde, Pavlus taraflar arasındaki uygun ilişkiyi açıklar. Kadınların kocalarına, çocukların ebeveynlerine ve kölelerin de efendilerine tabi olmaları gerekmektedir. Pavlus karşılıklı tabi olmadan bahsederken, aklında belirli ilişkiler vardır. Pavlus'un gayesi burada herkesin birbirine lütuf ve saygıyla yaklaşması değil (ki bu da iyi bir fikirdir), Hristiyanların kendileri üzerinde yetkili olanlara tabi olmalarıdır: kadınların kocalarına, çocukların ebeveynlerine ve kölelerin de efendilerine. Mesih'e duyduğumuz saygıdan ötürü birbirimize tabi olmak, konumu itibarıyla bizim üzerimizde yetkili olanlara tabi olmamız anlamına gelir.¹

Efesliler 5:21'i bundan farklı bir şekilde anlamak, metnin Grekçesine ters düşecektir. Tabi olma kelimesi (*hypotasso*), Yeni Antlaşma'da asla başkalarına yönelik genel bir sevgi ve saygı olarak kullanılmaz. *Hypotasso* kelimesi Yeni Antlaşma'da Efesliler 5:21 dışında otuz yedi kez geçer ve bu kullanımların her birinde, bir tarafın diğer taraf üzerinde yetki sahibi olduğu bir ilişkiye göndermede bulunur. Bu suretle, İsa kendi ebeveynlerine (Lu. 2:51), cinler İsa'nın öğrencilerine (Lu. 10:17, 20), benlik Yasa'ya (Rom. 8:7), yaratılış amaçsızlığa (Rom. 8:20), Yahudiler Tanrı'nın doğruluğuna (Rom. 10:3), vatandaşlar yönetimlere ve yöneticilere (Rom. 13:1, 5; Tit. 3:1; 1.Pe. 2:13), peygamberlerin ruhları peygamberlere (1.Ko. 14:32), kilisedeki kadınlar (1.Ko. 14:34), Hristiyanlar Tanrı'ya (İbr. 12:9; Yak. 4:7), her şey Mesih'e veya Tanrı'ya (1.Ko. 15:27, 28;

Ef. 1:22; Flp. 3:21; İbr. 2:5, 8; 1.Pe. 3:22), Tanrı Oğlu Tanrı'ya (1.Ko. 15:28), karılar kocalarına (Ef. 5:24; Kol. 3:18; 1.Pe. 3:1, 5), köleler efendilerine (Tit. 2:9; 1.Pe. 2:18), gençler ihtiyarlarına (1.Pe. 5:5) ve Hristiyanlar da Müjde hizmetkârlarına (1.Ko. 16:16) tabi (*hypotasso*) olur. Yeni Antlaşma'nın hiçbir yerinde *hypotasso* karşılıklı sabır, iyilik ve alçakgönüllülük erdemlerine karşılık gelmez. Her zaman bir başkasının yetkisi altında bulunan bir taraf veya kişi için kullanılır.

İtiraz 3: Kölelik

Hristiyanlar çoğu zaman Kutsal Kitap'ın kölelik konusunda görünüşteki kayıtsızlığından veya hatta desteğinden ötürü utanırlar. Yeni Antlaşma'nın ev hanesi kurallarınca kadının tabi olması ve kölenin itaat etmesi gerektiğinden, bazı Hristiyanlar her iki buyruğun da kültürel olması gerektiği sonucunu çıkarmaktadır. Tanrı'nın köleliği veya erkek önderliğini yaratmadığını, bunları yalnızca düzenleme altına aldığını savunmaktadırlar. Ve her ne kadar Yeni Antlaşma bu örüntüleri yıkmasa da, tüm insanlar arasında eşitliği ve saygıyı teşvik etmekte, kadınların ve kölelerin gelecekteki tam bağımsızlığının tohumlarını atmaktadır.

Bu argümanı nasıl ele almamız gerekir? Bu itiraza yaklaşmanın en iyi yolu, Kutsal Kitap'ın köleliğe ilişkin yaklaşımının dürüst bir değerlendirmesiyle başlamaktır. Kutsal Kitap'ın köleliği tümenden mahkûm etmediği doğrudur. Ancak unutmamamız gerekir ki, antik dünyada kölelik ırkla ilgili bir şey değildi. Amerika'da kölelik hakkında, siyahlardan ve beyaz-

lardan bahsetmeden konuşamazsınız. Ama antik dünyadaki bağlam böyle değildi. Kölelik birçok şeydi ama bir ırk meselesi değildi.

Ama yine de, neden Pavlus veya hatta İsa kölelik kurumunu feshetmedi? İlk olarak, onların amacı siyasi ve sosyal devrim değildi. Muhakkak, onları takiben siyasi ve sosyal değişimler oldu ama asıl amaçları ruhsaldı. Bir iman, tövbe ve Tanrı'yla barışma bildirisinde bulundular. Dönemlerinin her siyasi ve sosyal meselesi üzerine yorum yapmadılar. Hatta Pavlus'un Elçilerin İşleri kitabında hevesle gösterdiği üzere, bir Hristiyan olmak kişiyi bir galeyancıya veya asiye çevirmemektedir.

Dahası, Yeni Antlaşma köleliği tümünden mahkûm etmemektedir çünkü antik dünyada kölelik her zaman arzu edilmez bir şey değildi (diğer alternatiflere göre). Bazı kişiler ezici sefaletten kaçabilmek için kendilerini köle olarak satarlardı. Bazıları da borçlarını ödeyebilme veya nihayetinde Roma vatandaşı olabilme umuduyla kendilerini köle olarak satarlardı. Kölelik kalıcı bir durum olmak zorunda değildi. Yaşamda daha iyi bir noktaya varma yolunda geçici bir süreç olabilirdi.

Elbette, antik dünyadaki köleliği güllerle bezemek de istemeyiz. İnsanların insan gibi görülmediği ve katlanılmaz bir şeydi. Efendiler kölelerine gaddarca davranabilir ve onları –erkek veya kadın, genç veya yaşlı– cinsel zulümlere zorlayabilirlerdi. Ancak yine de, kölelik şiddetli sefaletten kaçmanın idare edilebilir bir yolu olabiliyordu. Örneğin Eski Antlaşma'da, kölelerin özgürlüklerini kazanabilmelerinin farklı yolları vardı. Bazı durumlarda, altı yılın sonunda özgür

bırakılırdınız. Bazı durumlarda, bir akraba sizin özgürlüğünüzü satın alabilirdi veya siz kendi özgürlüğünüzü satın alabilirdiniz. Ve Özgürlük Yılı geldiğinde, İbrani köleler özgür kılınır ve mülklerini geri alırlardı. Eski Antlaşma köleliği açıkça mahkûm etmeden, onu farklı şekillerde düzenleme altına almıştır.

Ama yine de, Kutsal Kitap köleliği tümünden mahkûm etmiyor olsa bile, onu asla tasvip etmez ve kesinlikle asla methetmez. Kölelik, çocuklar gibi Tanrı vergisi bir armağan olarak kutlanan bir şey değildir. Kölelik Aden'deki düşüşten önce çalışma gibi iyi sayılmış olan bir şey değildi. Dördüncü yüzyılda vaaz eden Hrisostomos, Efesliler 5'teki evlilik metniyle Efesliler 6'daki kölelik metnini farklı şekillerde açıklamıştır. Kadınların neden kocalarına tabi olmaları gerektiği konusunda, Hrisostomos şöyle yazar:

Çünkü kadın ve adam uyum içerisinde oldukları zaman, çocuklar iyi biçimde yetiştirilirler ve ev yaşantıları iyi düzene sahiptir; ve komşuları, arkadaşları ve akrabaları da bu güzel ve hoş kokunun keyfini yaşarlar... Ve nasıl bir ordunun komutanları birbiriyle esenlik içerisinde olduğu zaman her şey uygun komuta içerisinde oluyorsa...aynı şekilde, burada da durum böyledir derim. Bu nedenle, diyor Pavlus, “Ey kadınlar, Rab’be tabi olduğunuz gibi, kocalarınıza tabi olun.”²

Hrisostomos evlilikteki tabi olma durumunun bir mutlak

iyilik^{11**} olduğunu varsaymaktadır. Ama Efesliler 6'daki köleliğe gelince, şöyle yazar:

Ama biri köleliğin nereden geldiğini ve niçin insan yaşamına giriş yapmış olduğunu soracak olursa... söyleyeyim. Kölelik açgözlülüğün, itibarsızlaştırmanın, vahşiliğin ürünüdür; nitekim biliyoruz ki, Nuh'un kölesi yoktu. Habil'in veya Şit'in kölesi yoktu. Hayır, onlardan sonra gelenlerin de köleleri yoktu. Bu şey günahın, atalara baş kaldırmanın ürünüydü.³

Açıkça görülüyor ki, Hrisostomos'un köleliğe olan yaklaşımını onun tabi olmaya olan yaklaşımından oldukça farklıydı. Kölelik kurumunu aklamak onun için aşikâr olmasa bile, evlilikte baş olma ve tabi olma durumu onun için aşikârdı.

Kölelik asla Tanrı'nın yaratılış için olan iyi amaçlarıyla temellendirilmez. Hatta, Yeni Dünya'da geliştiği hâliyle kölelik, Eski Antlaşma'da yasa dışı sayılırdı. "Kim adam kaçırırsa, onu ister satmış olsun ister elinde tutsun, kesinlikle öldürülecektir" (Çık. 21:16). Tek başına bu buyruk Afrikalı köle ticareti gibi bir şeye izin vermezdi. Benzer şekilde 1. Timoteos 1:8-10 şöyle der:

Yasa'yı özüne uygun biçimde kullanan için Yasa'nın iyi olduğunu biliyoruz. Çünkü biliyoruz ki, Yasa doğrular

11 ** *Çevirmen Notu:* Yazar burada mutlak (veya koşulsuz) iyilik ifadesiyle, bu durumun düşüşten önce de iyi bir şey olduğunu kastetmektedir. Hrisostomos evlilik içerisindeki tabi olma durumunu iyi tasarımın bir parçası olarak görürken, sonraki paragrafta görüleceği gibi, kölelik için aynısını düşünmemektedir.

için değil, yasa tanımayanlarla asiler, tanrısızlarla günahkârlar, kutsallıktan yoksunlarla kutsala karşı saygısız olanlar, anne ya da babasını öldürenler, katiller, fuhuş yapanlar, oğlancılar, *köle tüccarları*, yalancılar, yalan yere ant içenler ve sağlam öğretiyeye karşıt olan başka ne varsa onlar için konmuştur.

Kutsal Kitap açıkça birisini esir alıp onu köle olarak satmayı mahkûm etmektedir.

Pavlus geniş ölçekli bir siyasi devrime teşvikte bulunmamış ve kölelik kurumunu sonlandırmamış olsa da, köleleri mümkünse özgürlüklerini kazanmaya teşvik etmiştir. “Herkes ne durumda çağrıldıysa, o durumda kalsın. Köleyken mi çağrıldın, üzülme. Ama özgür olabilirsen, fırsatı kaçıрма! (1.Ko. 7:20-21). Pavlus Hristiyan olup firar eden köle Onisimos’u, Hristiyan efendisi Filimon’a geri gönderdiğinde, Pavlus Filimon’a şu tavsiyeyi vermiştir:

Onisimos’un bir süre senden ayrılması belki de onu temelli geri alman içindi. Onu artık köle değil, köleden üstün, sevgili bir kardeş olarak geri alacaksın. O, özellikle benim için çok değerlidir. Ama hem bir insan, hem de Rab’be ait biri olarak senin için daha da çok seviyecek bir kardeşdir. (Flm. 1:15-16)

Köleliği kendi başına iyi bir şey olarak methetmenin çok ötesinde, Pavlus köleleri mümkünse özgürlüklerini kazanma-

ya teşvik etmiştir. İlaveten, Filimon gibi efendilere kölelerini artık köleler olarak değil, kardeşler olarak buyur etmelerini tembih etmiştir.

Sonuç şudur ki, Kutsal Kitap bize köleliği methetmeden, mevcut olduğu yerde kölelik kurumunu düzenleme altına almıştır. Eğer Pavlus bugün üvey çocukların ve üvey anne babaların olduğu ailelere yazıyor olsaydı, şunun gibi bir şey söyleyebilirdi diye düşünüyorum: “Ey çocuklar, Rab yolunda üvey anne babanızın sözünü dinleyin. Çünkü doğrusu budur. Ey üvey babalar, çocuklarınızı kendi öz çocuklarınızmış gibi sevin. Çünkü siz daha Rab’be ait değilken, O sizi sevdi.” Eğer Pavlus bize böyle yazmış olsaydı, çocuklarla üvey anne babaların nasıl ilişki kurmaları gerektiğini bilirdik ancak Pavlus’un boşanmayı veya yeniden evliliği desteklediğini düşünme iznimiz olmazdı. Pavlus’un durumun kendisi hakkında herhangi bir yönde yorumda bulunmadığını fark ederdik. Pavlus yalnızca halihazırda var olan ve yok oluyor gibi görünmeyen bir kuruma düzenleme getirmektedir, her ne kadar kurumun varlığı Tanrı’nın en baştaki iyi tasarısının bir parçası olmasa da.

İtiraz 4: Kutsal Kitap’ta Hizmet Eden Kadınlar

“Peki ya Kutsal Kitap’ta hizmet eden tüm o kadınlara ne demeli?” diye soranlar olabilir. Kadınların kilisede hizmet etmeleri sorun değildir (hatta buna teşvik edilmelidir!). Sorun, kadınların hizmetin *uygun olmayan* pozisyonlarında yer almalarıdır. Bazı Hristiyanlar, elbette, kadınlar için uygun olmayan herhangi bir rolün bulunmadığını savunmaktadır.

İddialarını güçlendirmek adına, Kutsal Kitap boyunca sayısız önderlik pozisyonunda yer alıyor olarak gördükleri kadınlara işaret ederler. Örneğin, birisi 1. Timoteos 2'nin, Efes'teki duruma özel olması gerektiğini çünkü Kutsal Kitap boyunca öğreten ve erkekler üzerinde yetki sergileyen farklı kadınlar olduğunu savunabilir.

En yaygın örneklerden bazılarına kısaca bakalım ve bu kadınların giriştikleri yetki ve öğretiş türünün Yaratılış'taki örüntüyle veya Pavlus'un yasakladığı etkinliklerle uyuşup uyuşmadığını görelim.

Debora

Debora, 1. Timoteos 2'de ifade edilen kuralın parlak bir istisnası olarak görünmektedir. Kendisi bir kadın peygamberdi, bir hâkimdi ve İsrail'de bir zafer ve esenlik dönemine nezaret etti (Hâk. 4-5). Debora bu önemli rolleri gerçekleştirmiş olsa da, bunları özel biçimde bir kadın olarak ve bu pozisyonlarda hizmet etmiş olan erkeklerden farklı şekillerde gerçekleştirmiştir. İlk olarak, askeri işlevi olmayan tek hâkim gibi görünmektedir. Bunun yerine, Debora'ya askeri hareketleri yürütmesi için Barak'ı (bir adam) yollaması söylenir (4:5-7). Debora savaşa Barak'la birlikte giderken dahi, hücum eden on bin adama önderlik eden kişi Barak'tır (4:10, 14-16). İkinci olarak, en baştan Debora'yla birlikte gitmekte ısrarcı olduğu için Barak azarlanır. Debora kendi rızasıyla önderliği Barak'a teslim eder ve sonrasında çekincesinden dolayı onu utandırır (4:9). Bunun sonucu olarak, görkem Barak'ın değil,

Kenlilerden Hever'in karısı Yael'in olur (4:9, 22). Üçüncü olarak, Debora Barak'la ne tür bir yetki paylaşmış olursa olsun, bu kâhinlikle veya öğretmekle alakalı bir yetki değildir.

Kadın peygamberler

Debora'nın yanı sıra, Eski ve Yeni Antlaşma'da kadın peygamberler olarak adlandırılan başka peygamberler de vardır: Miryam (Çık. 15:20), Hulda (2.Kr. 22:14), Noadya (Neh. 6:14), Anna (Lu. 2:36) ve Filipus'un kızları (Elç. 21:8-9). Kadın peygamberlerin hizmetini uygun bağlamına yerleştirmek adına iki yorum faydalı olabilir. İlk olarak, Yeni Antlaşma peygamberliğinin diğer Söz hizmetleriyle bire bir aynı olmadığını hatırlayın. Yeni Antlaşma'da kilise topluluğundaki peygamberlerin ağızlarına ara sıra Ruh kaynaklı sözler veriliyor ve bunların kabul edilen öğretiyle karşılaştırılıp tartılması gerekiyordu. Filipus'un kızları ve Korint'teki peygamberler, vaizler veya yetkili öğretmenlerle aynı değildirler.

İkinci olarak, peygamberliğin mutlak yetki taşıdığı Eski Antlaşma'da, kadın peygamberlerin kendi hizmetlerini erkek peygamberlerden daha farklı şekilde icra ettiklerini görmekteyiz. Miryam kadınlara hizmet etti (Çık. 15:20) ve Debora ve Hulda topluluğa peygamberlik etmekten daha çok özelde peygamberlik ettiler. Herkese duymaları için Rab'bin Sözü'nü bildiren Yeşaya veya Yeremya'ya kıyasla, Debora kendisine özel olarak gelen kişiler arasında hüküm verdi (Hâk. 4:5) ve Barak'a bireysel olarak talimatlarda bulundu; Hulda'ysa kendisine Yoşiya'nın yolladığı ulaklara özel olarak peygam-

berlikte bulundu (2.Kr. 22:14-20). Kutsal Kitap'ta kadın peygamber olarak bahsi geçen diğer tek kişi olan Noadya, kötü peygamber Şemaya'yla birlikte, Nehemya'ya karşı çıktı. İtaatsizlik eden biri olarak Noadya örneği bize Tanrı'nın hizmet içerisinde kadınlara yönelik tasarısı hakkında hiçbir şey söylememektedir.

Priskilla

Elçilerin İşleri'nde üç kez ve Mektuplar'da da üç kez adı geçen Priskilla, bariz biçimde erken dönem kilisesinde iyi tanınan biriydi (Elç. 18:2, 18, 26; Rom. 16:3; 1.Ko. 16:19; 2.Ti. 4:19). Çoğu zaman kocası Akvila'dan önce bahsi geçiyor ki bu önemli olabilir veya olmayabilir. Belki de Priskilla ikisi arasında daha öne çıkan kişiydi, belki kocasından önce iman etti veya belki de elçiler ilk önce onunla tanıştılar (mesela uzun süredir Sally'le arkadaşsınızdır ve sonrasında Joe'yla evlenir; siz de onlara "Sally ve Joe" olarak hitap edersiniz). Durum ne olursa olsun, birlikte etkileyici biçimde konuşan öğretmen Apollos'a öğrettiler. Ama yine, bu öğretiş özelde yapıldı, topluluk içinde değil (Elç. 18:26). Priskilla belki eğitim sahibi, bilgi ve etkileyiciydi ancak erkekler üzerinde öğretme yetkisi sergilediğine ilişkin hiçbir işaret yoktur.

Fibi

Pavlus Kenhere'deki kilisenin *diakonosu* olan Fibi'yi Romalılara salık verir (Rom. 16:1). Bu, Fibi'nin bir kadın diyakon olduğu veya daha genel anlamda bir hizmetkâr olduğu anla-

mına gelebilir. Kelimenin kendisi muğlaktır. Her iki durumda da, Fibi'nin erkekler üzerinde bir öğretmen veya önder olduğuna ilişkin hiçbir işaret yoktur.

Yunya

Pavlus, Andronikus'la Yunya'ya selam eder, onları “elçiler arasında tanınmış” olan kişiler olarak tanıtır (Rom. 16:7). Bazı Hristiyanlar bu ayeti kullanarak, bir kadının erkekler üzerinde yetki sergileyebileceğini çünkü Yunya'nın (bir kadın) elçi olduğunu savunurlar. Bu birkaç sebeple zayıf bir argümandır. İlk olarak, muhtemelen Yunya (Grekçede *iounian*) bir kadın değil, bir erkekti.⁴ İkinci olarak, “elçiler arasında tanınmış” ifadesi Yunya'nın onun bizzat bir elçi olduğunu değil, elçiler tarafından saygı duyulan biri olarak görüldüğünü öne sürmektedir. Üçüncü olarak, Yunya bir kadın ve elçi olsaydı bile, Onikiler gibi bir elçi olduğu açık değildir. *Elçi* daha teknik olmayan bir anlamda haberci veya temsilci anlamına da gelebilir (2.Ko. 8:23; Flp. 2:25).

Evodiya ve Sintih

Evodiya ve Sintih (ikisi de kadın) Pavlus'un emektaşlarıydılar; Müjde yolunda onunla birlikte mücadele ettiler (Flp. 4:3). Burada erkekler üzerinde öğretme veya yetki sergilemeye dair hiçbir ima yoktur. 1. Timoteos'ta tesis edilen normları ve Kutsal Yazılar'ın geri kalanında bulunan örüntüleri ihlal etmeden Müjde yolunda çalışmanın yüzlerce şekli vardır. Mazeret göstermeksizin, Evodiya ve Sintih'in icra etti-

ği önemli işi tümüyle onaylamamız gerekir. Onların Müjde hizmetindeki varlığının bir şekilde Kutsal Kitap'ın kilisedeki erkekler ve kadınlar konusunda öğrettiği şeyleri alaşağı ettiğini düşünmemeliyiz.

Tanrı'nın Seçtiği Kadın

Bazıları 2. Yuhanna'daki "Tanrı'nın seçtiği kadın"ın kilisenin pastörü/ihtiyarı olduğunu savunmaktadır. Ancak bu seçilmiş kadın kilisenin pastörü değildir; kilisenin kendisidir. Mektup belirli bir kişiye hitap edemeyecek kadar geneldir (krş. 3.Yu.) ve dişi tasvirin sıklıkla kilise için kullanılmasının yanı sıra (krş. Ef. 5; Vah. 12), daha da kati surette, Yuhanna ikinci mektubu boyunca ikinci çoğul şahsı kullanmaktadır ve bu da, aklında bir kişinin değil, bir imanlılar bedeninin olduğuna işaret etmektedir (6, 8, 10, 12. ayetler).

İtiraz 5: Armağanlar ve Çağrı

Kadınların hayati ruhsal armağanları vardır. Bunu inkâr edemeyiz. Kadınların hatta öğretme ve önderlik armağanları bile olabilir. Hepimiz harika organizatör, idareci, iletişimci ve önder olan kadınlar tanıyoruzdur. Hiç kimse bu armağanların boşa gitmesini istemez. Ancak Kutsal Kitap bu armağanların kullanım şekilleriyle ilgili belirli koşullar koymaktadır. Erkekler üzerinde uygulanmadığı sürece, kadınlar güçlü öğretiş armağanlarını uygulayabilirler, ve uygulamalıdır. Muhakkak çocuklara ve diğer kadınlara öğretmek bir kadının armağanlarının boşa gitmesi değildir, öyle değil mi?

Dahası, insanların bazı kadınların yanlış kullanılan (erkekler üzerinde öğretme yetkisi sergileyen) armağanlarından fayda görmüş olmaları gerçeği, itaatten ziyade sonucu temel alan bir argümandır. Biz bir kilise olarak Tanrı'nın Sözü'nden sık sık sapıyorken O'nun bizi her şekilde kullanması, Tanrı'nın lütfuna tanıklık eden bir şeydir, bir hizmet şablonu değildir. Tanrı nasıl beni bana rağmen başkalarına bereket olmak için kullanıyorsa, kadınların topluluk içerisinde erkekler üzerinde sergiledikleri öğretişi de onlara rağmen bereketlemiştir. Her iki durumda da, umarız ki, amacımız gerçeği daha açık biçimde bilmek ve ona daha fazla yaklaşmaktır. "Ama işliyor" demek, Tanrı'ya ve Kutsal Kitap'a olan sadakatimizin yanlış ölçülmesidir.

Benzer şekilde, kilise önderliğiyle ilgili kararları, genel anlamda tüm imanlıların kâhinliğine vurgu yaparak da alamayız. Şöyle dendiğini duydum: "Evet, evet, Eski Antlaşma'daki tüm kâhinler erkekti ama bunun Yeni Antlaşma'daki önderlik modelleriyle bir ilgisi yok çünkü artık hepimiz 'Kral'ın kâhinler' ve 'kutsal ulus' sayılıyor" (bkz. 1.Pe. 2:9). Hem kadınlar hem de erkekler olarak Kral'ın kâhinleri olduğumuz doğrudur. Ancak Petrus'un Yeni Antlaşma'daki kilise tasviri yalnızca Tanrı'nın kendi halkına Sina'da bildirdiği şu beyanın tekrarlanmasından ibaretti: "Siz benim için kâhinler krallığı, kutsal ulus olacaksınız" (Çık. 19:6). Tüm imanlıların kâhinliği, Eski Antlaşma'daki bir fikirdi (ve zaten bizim toplu kutsallığımızla ilgiliydi, toplu armağanlarımızla ilgili değildi). Eğer Eski Antlaşma'da yalnızca erkeklerin kâhin olduğu bir

düzenle herkesten oluşan bir kâhinler krallığı tutarlı olduysa, Yeni Antlaşma'da da yalnızca erkeklerin önder olduğu bir sistemle tüm imanlıların kâhinliğinin tutarsız olduğunu düşünmemize gerek yoktur.

Benzer şekilde, çağrıyla atıfta bulunmak pek ikna edici değildir. Yıllar önce, *First Things* adlı Roma Katolik dergisi, kadınların kiliseye atanmalarını destekleyen ve desteklemeyen iki yazı yayınladı. Kadınların atanmalarını destekleyen kadın yazar, yazısını bir çağrılma duygusuna atıfta bulunarak sonlandırdı:

Burada neden kadınların *atanmamaları* için bir sebep olmadığı üzerine pek çok şey söylendi. Ancak bunun neden *yapılmalı* olduğu konusunda bir iki kelime edilmesi gerekiyor. ...Kız Kardeş Thekla'nın bir keresinde söylediği gibi, "Manastır hayatının tek meşru açıklaması, Tanrı'nın bazı insanları buna çağırıyor olduğu gerçeğidir." Aynı şekilde, kadınların atanmalarının tek meşru açıklaması da, Tanrı'nın bazı kadınları buna çağırıyor olduğu gerçeğidir.⁵

Dürüst biçimde bir çağrı hissedilmesi mümkün olsa da, belirleyici etken olarak bunu göstermek tehlikeli biçimde öznelidir. İster pastörlük olsun ister başka bir şey olsun, eğer insanlar kendi işlerinde ruhsal bir amaç gördüklerini kastediyorlarsa, kendi mesleklerine bir "çağrı" olarak atıfta bulunmalarıyla hiçbir sorunum yok. Ancak bir karar verme

mekanizması olarak, kişinin kendi “çağrı”sını içsel hislerine ve sahip olduğu izlenimlere göre ayırt etmeye çalışması güvenilir bir rehberdir. Tanrı’nın Kutsal Yazılar’daki nesnel vahyi, bizim Tanrı’nın yaşamlarımıza yönelik isteği konusundaki öznel anlayışımızdan önce gelmek zorundadır.

OĞLANLAR VE KIZLAR OLARAK BÜYÜMEK

BU KİTABI yazarken, çocuklarımı yetiştirme sürecinin ortasındaayım. Azize karımla benim dokuz çocuğumuz var. Yaşları çok farklı; üniversiteye yaklaşan da var, dünyaya henüz adımını atmış olan da var. Bizim temel ebeveynlik felsefemiz şöyle: Çocukları besle, giydir, sev, onlarla gül, onları düzelt, kiliseye götür ve hayatta kalmaya çalış. Beş oğlan ve iki kızımızla, erkeklerin ve kadınların birbirlerinden nasıl farklı olduklarını düşünmek bizim için yalnızca entelektüel bir merak meselesi değil. Bu, gündelik yaşamımızla yakından bağlantılı olan bir konu.¹

Erkekler ve kadınlar konusunda kendi düşünme ve yazma sürecimde, John Piper'ın şu sorusunu son derece faydalı buldum: *Eğer oğlunuz size bir adam (erkek) olmanın ne demek olduğunu ya da kızınız size bir kadın olmanın ne demek olduğunu sorsaydı, ne derdiniz?* Bu sorunun gerçek dünyaya hitap eden pratikliğini seviyorum. Oğullarım ve kızlarım var ve onların

bir erkek ya da bir kadın olmanın ne demek olduğunu bilmeleri gerekiyor (ve yaşları ilerledikçe bilmek istiyorlar).

Tanrı'nın benzeyişinde olmak ve Mesih'in benzerliğine dönüşmek hakkında konuşabilirim. Hatta, bu konular hakkında sık sık konuşmam gerekir. Ama büyüyüp bir adam (erkek) ya da bir kadına dönüşmekle ilgili soru, teolojik mızrağımızın ucunu daha da keskinleştiriyor: "Baba, Tanrı'ya yaraşır olmak benim için *bir oğlan olarak* ne anlama geliyor? "Tanrı'ya yaraşır olmak benim için *bir kız olarak* ne anlama geliyor?" Tanrı'ya yaraşır olmak oğullarım ve kızlarım için temel şekillerde tümüyle aynı olacaktır ama aynı zamanda başka bir sürü şeklinde farklı olacaktır.

Tamamlayıcı görüşte olmak yalnızca genel bir gerçek olarak "başka bir sürü şeklin" var olduğunu onaylamak anlamına gelmez, aynı zamanda uygulamada erkeklerin ve kadınların bu farklılıkların neleri gerektirdiğini bilmelerine yardımcı olmak anlamına gelir. Eğer tamamlayıcılığın bir anlamı varsa, bu muhakkak, en azından kısmen, cinsiyetler arasındaki *farklılığın* kendi içindeki iyiliğidir. Eğer bu farklılık –ve bunun nasıl doğru ve güzel olduğu ve erkeklerin, kadınların, çocukların, ailelerin, kiliselerin ve toplumun gelişimini desteklediği– hakkında hiçbir şey söylemezsek, o zaman tamamlayıcılık dediğimiz bu şeyin eşsiz müjdesini de ihmal etmiş oluruz.

Peki çocuklarıma bir erkek veya bir kadın olmakla ilgili neler söyleyebilirim? Bunu onlara şu şekilde basitçe (ABC şeklinde) ifade etmeye çalışırım:

Görünüş (**A**pppearance)

Beden (**B**ody)

Karakter (**C**harachter)

Tutum (**D**emeanor)

İstekli duruş (**E**ager Posture)

Kafa karıştırma riskine girerek, yukarıdaki sıraya göre gitmeden, her birini Kutsal Kitap'ta açıklandıkları şekliyle ele alalım. Kitabın ayet anlamlandırmalarıyla ilgili olan önceki bölümleriyle kesişen bazı kısımları fark edebilirsiniz ancak umuyorum ki, bu bölümde birkaç temayı bir araya getirerek, cinsel farklılığın ve tamamlayıcılığın esasen, canlı renkleriyle nasıl görüldüğüne ilişkin daha iyi bir fikir sahibi olacağız.

İstekli Duruş

Sonra [RAB Tanrı], “Adem’in yalnız kalması iyi değil” dedi, “Ona uygun bir yardımcı yaratacağım.” (Yar. 2:18)

Yaratılış'ın ilk bölümlerinde, Adem önderlik etmek üzere yaratılır. Önce o yaratılır, hayvanlara isim verme görevi ona verilir (2:19-20), yasak buyruğu ona verilir (2:16-17) ve hatta yasak meyveyi ilk yiyen Havva olsa da, Tanrı Adem'i sorumlu tutar (Rom. 5:12-21; krş. Yar. 3:9). Havva, Adem'in yardımcısı olmak üzere yaratılmıştır (krş. 1.Ko. 11:3). Kutsal Yazılar'da, bir yardımcı olmak alçaltıcı bir rol değildir ve aşağılık ima etmez. Hatta, Eski Antlaşma'da Yahve sıklıkla

halkının bir “yardımcısı” olarak adlandırılır. Aynı zamanda, Yaratılış 2. bölüm Tanrı’nın tasarısıyla, yaratılış düzeni uyarınca, kadının kocasına yardımcı olması gerektiğini onaylar. Kadının istekli duruşu budur.

Burada *duruş* kelimesini özellikle kullanıyorum. Duruş esnek bir şeydir. Kambur durabilir, dik durabilir, üstünkörü veya resmi durabilir, öne doğru eğilebilir veya arkaya doğru gidebilirsiniz. *Duruş* kelimesini kullanıyorum çünkü burada esnetilemez bir konumdan değil, bir eğilimden bahsediyoruz. Evlilikte kadının önderlik edilmeye istekli ve adamın da önderlik etme yolunda inisiyatifi fedakârlıkla alması gerekir. Bir adamın, karısına “Yardımcı sensin; ben sana yardım etmem” demesi yanlıştır, hatta günahlıdır. Erkeklerin önderlik etmek üzere yaratılmış olmaları gerçeği, erkeklerin yardım etmeye asla yer olmadan önderlik edecekleri anlamına gelmez veya kadınların da yardımcı olacakları ve asla önderlik göstermeyecekleri anlamına gelmez.

Bundan ziyade, ifade etmek istediğim şey yalnızca şudur: Erkek önderliği ve kadın yardımcılığı, erkeklerin ve kadınların sergilemeye niyet ettikleri ve kabul etmeye istekli oldukları şey olmalıdır. İş yerinde bile, bir şirketin pozisyon yapılan-dırmasında erkeklerin ve kadınların her seviyede bulunduğu durumlarda dahi, Hristiyanların maskülenliği ve feminenliği uygun şekillerde benimsemelerinin bir yolu olduğuna inanıyorum. Bu eğilim –Kutsal Kitap’ta ve uygulamada– en net biçimde evlilik içerisinde görülmektedir ancak Yaratılış’taki örüntünün evlilik ilişkisinin ötesine uzanan gerçeklikler

yansıttığını düşünmemiz için sebepler vardır. Pavlus için Yaratılış'taki örüntünün kiliseye yansıdığını ve kadınların nasıl öğrenmeleri ve erkeklerin de nasıl öğretilmelerini şekillendirdiğini görmekteyiz (1.Ti. 2:11-14). Ya da tekrardan Debora örneğini düşünün. Şüphesiz etkisi önemli olan güçlü bir kadındı ama Barak'ı (dolaylı olarak) savaşta orduya önderlik etmemesinden dolayı azarladı (Hâk. 4:6-9). İsrail'de önderliği üstlenmesi gereken Barak ve adamlarıydı (Hâk. 5:2, 9).

Duruşla ilgili bu nokta, kadınların ne yapmamaları gerektiğinden ziyade erkeklerin ne yapıyor olmaları gerektiğiyle ilgilidir. Buradaki nasihat edilen şey kadınların oturmaları değil, erkeklerin kalkmalarıdır. Sevgiyle önderlik eden bir adam, bir kadının alçakgönüllülükle yardımcı olmasını çok daha kolaylaştırır.

Beden

Kadınla yatar gibi bir erkekle yatma. Bu iğrençtir.
(Lev. 18:22)

Dünya kişinin cinsel yöneliminin, biyolojik cinsiyetinden daha esas olduğunu iddia etmektedir. Daha da fazlasını iddia ederek, cinsiyetin inşa edilen bir yapı olduğunu söyler. Dolayısıyla eylemlerimiz de bizim biyolojik gerçekliklerimizden ziyade, bizim kendi inşa ettiğimiz gerçek benliğimizin arzularıyla uyumlu olmalıdır.

Ancak Kutsal Kitap başka bir hikâye anlatmaktadır. Biyolojik cinsiyet, kazara veya şekillendirilebilir olmanın çok

ötesinde, beraberinde bir ahlaki yükümlülük getirir. Dolayısıyla eylemlerimiz de bizim Tanrı tarafından tasarlanan cinsel kimliğimizle uyumlu olmalıdır. Örneğin erkek bedeni, bir başka erkekle tek beden olmaya uygun bir şekilde tasarlanmamıştır. Bu yüzdendir ki Pavlus, Romalılar 1:26-27’de “doğal ilişki” tabirini kullanmaktadır:

İşte böylece Tanrı onları utanç verici tutkulara teslim etti. Kadınları bile doğal ilişki yerine doğal olmayanı yeğlediler. Aynı şekilde erkekler de kadınlara doğal ilişkilerini bırakıp birbirleri için şehvetle yanıp tutuştular. Erkekler erkeklerle utanç verici ilişkilere girdiler ve kendi bedenlerinde sapıklıklarına yaraşan karşılığı aldılar.

Romalılar 1. bölüm boyunca Pavlus, insanın putperestliğini ve isyanını tarif etmek için Yaratılış 1. bölümün dilini kullanır. Pavlus yukarıdaki metinde, Tanrı’nın Yaratılış 1’de nasıl erkeği ve kadını tamamlayıcı bir çift olarak yarattığını hatırlatır ki bu, iki kadının veya iki erkeğin yeniden yaratamayacağı bir doğal, işlevsel ve biyolojik birliktir.

Doğal vahiy bizim fizyolojimizin ilahi ve ahlaki bir buyrukla örtüştüğünü göstermektedir. İki adam cinsel olarak birlikte olduklarında, yaşam vermesi gereken uzuv, bedende ölümün ve çürümenin atıldığı kısma yerleştirilir. Olayları iyice görselleştirmek istemiyorum ancak erkeğin ve kadının cinsel organlarının özel uyumluluğu, göz ardı edilemeyecek

kadar önemlidir. Doğaüstü vahiyden bağımsız olarak bile, bedenlerimizin yaratılış buyruğunu yerine getirmek üzere tasarlandığını görebilmekteyiz. Cinsel organlarımızı herhangi bir farklı amaçla kullanmak doğaya aykırıdır ve Yaratıcımız tarafından tesis edilen düzene karşı bir isyandır.

Neden cinsel eylem bu denli güçlüdür? Neden Tanrı cinsel ilişkiyi tek beden olunan birlik anı olarak belirledi? Neden ele tutuşmak ya da sarılmak değil? Çünkü Tanrı eşsiz erkek/kadın cinsel birliğini üretme yetisiyle, yani Yaratılış 1'deki yaratılış buyruğunu yerine getirebilme yetisiyle donattı. Bu buyruk verimli olup çoğalma, yeryüzünü doldurma ve onu denetime alma buyruğuydu.

Kutsal Yazılar'da kültüre en ters olan ayetlerden biri 1. Korintliler 6:19-20 ayetidir: “Bedeninizin, Tanrı’dan aldığınız ve içindeki Kutsal Ruh’un tapınağı olduğunu bilmiyor musunuz? Kendinize ait değilsiniz. Bir bedel karşılığı satın alındınız; onun için Tanrı’yı bedeninizde yüceltin.” Çocuklarımıza evde ve kilisede öğretirken, vardığımız sonuçlara götüren tüm argümanları açıkça ortaya koymadan, doğrudan sonuçlara atlamamalıyız. Yalnızca, “Cinsel ilişki evlilik antlaşması içerisinde bir erkek ve bir kadın arasındadır” diye öğretmeyin. Neden böyle olduğunu açıklayın.

Beden bizim insanlar olarak taşıdığımız amacın tesadüfi bir unsuru değildir. Tanrı bedenlerimizi yarattı ve onların iyi olduğunu söyledi. Bu aynı Tanrı, insan bedeni alıp aramızda yaşadı. Tanrı bizim bedenlerimizi diriltecektir. Bedenlerimiz bu nedenle tesadüfi değildir ve bedenlerimizi nasıl kullan-

dığımız, bizim kim olduğumuzdan ve Tanrı'nın bizi nasıl ve niçin yarattığından bağımsız bir mesele değildir. Tanrı erkek bedenlerini ve kadın bedenlerini, O'nun iyi tasarısı uyarınca ahlaki "yükümlülükler" taşıyan farklı bedenleri yarattı.

Görünüş

Kadın başını açarsa, saçını kestirsin. Ama kadının saçını kestirmesi ya da tıraş etmesi ayıpsa, başını örtsün. (1.Ko. 11:6)

Siz kendiniz karar verin: Kadının açık başla Tanrı'ya dua etmesi uygun mu? Doğanın kendisi bile size erkeğin uzun saçlı olmasının kendisini küçük düşürdüğünü, kadının uzun saçlı olmasının ise kendisini yücelttiğini öğretmiyor mu? Çünkü saç kadına örtü olarak verilmiştir. (1.Ko. 11:13-15)

Pavlus'un 1. Korintliler 11'deki argümanı karışıktır ama özünde, Pavlus cinsiyetlerimizin görünüşünü birbirine karıştırmanın doğaya aykırı olduğunu ileri sürmektedir. Pavlus, doğanın kendisinin erkeğin uzun saçlı olmasının kendisini küçük düşürdüğünü söylerken, saç uzunluğuyla ilgili evrensel bir yargıda bulunmamaktadır. Cinsiyetlerin karıştırılmasının doğaya aykırı olduğu konusunda evrensel bir yargı ileri sürmektedir. Daha öncesinde değindiğimiz gibi, erkekler, kadınlar gibi görünmemeli veya kendilerini feminen bir biçimde ifade etmemeli ve kadınlar da kendilerini maskülen bir biçim-

de ifade etmemeli veya erkekler gibi görünmemelidirler.

Bu ilkenin biraz çeldirici olduğunu itiraf etmeliyim. Kutsal Kitap’a dayalı erkekliği ve kadınlığı, tek boyutlu kültürel kalıplaşmış yargılarla denk tutmamamız gerekir. Gerçek adamlar kamyonet kullanır, avcılık yapar, balık tutar ve futbol izlerler; gerçek kadınlarsa kurabiye pişirir, dikiş diker, duygularını paylaşır ve romantik filmler izlerler gibi ifadeler, kültürel kalıplaşmış yargılardır. Kalıplaşmış yargılar düşüncesizce ve kısıtlayıcı peşin yargılar olarak işlev gördüklerinde zarar verici olabilir.

Aynı zamanda, kalıplaşmış yargıların genellikle bir kaynağı vardır. *Kalıplaşmış yargı* (veya basmakalıp) kelimesi, basım dünyasından doğan bir kelime olarak, bir tür izlenime karşılık gelir. Kalıplaşmış yargı, zihinsel bir kestirmedir. Bu bakımdan bir kalıplaşmış yargı, insanları bir yere sıkıştırabilir ama bizi aynı zamanda hızlıca temel şekillere ve örüntülere de yönlendirebilir. Süregelen kalıcı kalıplaşmış yargıların çoğu muhtemelen kültürün ve doğanın bir karışımını yansıtmaktadır. Her kız, bebeklerle oynamayı sever mi? Hayır ama çoğu, oldukça küçük bir yaştan itibaren, yoğun sosyalleşmenin öncesinde dahi seviyor. Her oğlan sopalardan kılıç ve silah yapar mı? Hayır ama çoğu yapıyor ve kızlardan daha fazla yapıyorlar. Annelerin oğullarına şöyle dediklerini duymamanızın bir nedeni vardır: “O kızlarla oynarken dikkat et; çok sertler.”²

Pastörlerin, ebeveynlerin ve kilise önderlerinin bu noktada çok ama çok düşünceli olmaları gerekir. “Gerçek adamlar” müzikalden, baleden veya alışverişten zevk alabilirler mi?

Elbette alabilirler. Öte yandan, eğer imanda yetiştirdiğiniz bir genç adam size pembe pijamalar giydiğini, her hafta tırnaklarını yaptırmaktan hoşlandığını ve evlerine zorla biri girse, karısını yollayacağını söylüyorsa, maskülenliğini uygun biçimde ifade edip etmediği konusunda onunla bir konuşma yapmanız gerekebilir.

Evet, biliyorum, bu örneklerden bazıları kültürel olarak yerleşmiş şeylerdir. Kutsal Kitap elbette erkeklerin tepeden tırnağa pembeye bürünemeyecekleri konusunda açıkça bir yasaklama yapmıyor. Ancak yine de, eğer maskülenlik ve feminenlik bir kavramsal içeriğe sahip olacaksa, belirli kültürel işaretleri atlayamayız. Bu, pastörlüğü ve ebeveynliği –ve maskülenlik ve feminenlik konusunda aşırı katı olmadan nasıl uygulamaya yönelik bir şeyler söylenebileceği sorusunu– zorlaştırmaktadır. Ama bu, geniş ilkeleri spesifik alanlara uygulamak için bilgiğe ihtiyaç duyduğumuz ilk alan da değildir.

Filmlerdeki erkek korsanların, erkek artistik patinajcılarının ve erkek komedyenlerin göz kalemi kullandıkları bu zamanda, bu soruyu göz ardı edemeyiz. Kutsal Kitap bize bu konuda istediğimiz her detayı vermiyor olabilir ama Kutsal Kitap en azından, günümüzde artık bariz olmayan esas bir gerçeği onaylamaktadır: Bir erkeğin bir kadın gibi ve bir kadının da bir erkek gibi görünmesi utanç vericidir. 1. Korintliler 11'in altında yatan teolojik temel budur.

Tekrar söyleyeyim: Bu gerçekleri kendi öğrenci yetiştirme bağlamlarımızda uygularken uygun lütfu sergilemek zorun-

dayız. Eğer kilisenizde bazı kişiler cinsel kimlik sorunlarıyla veya cinsiyet hoşnutsuzluğuyla mücadele ediyorlarsa, onlara sabırla yaklaşın ve yaşamakta oldukları mücadeleleri anlayın. Onları 1. Korintliler 11'e yönlendirin ama bunu onları utandırmak için değil, onlara öğretmek için yapın. Tanrı'nın erkekleri ve kadınları farklı olmak üzere yarattığını ve bizim bu farklılıkları birbirine karıştırdığımız zaman aslında Tanrı'nın kendi yüceliği için gerçekleştirdiği tasarımı karıştırdığımızı onlara öğretin.

Tutum

Ama çocuklarını bağrına basan bir anne gibi size şefkatle davrandık. Sizlere öylesine gönülden bağlanmıştık ki, sizinle yalnız Tanrı'nın Müjdesi'ni değil, kendi canlarımızı da paylaşmaya razıydık. Çünkü sizi o denli çok sevdik! (1.Se. 2:7-8)

Bildiğiniz gibi, bir baba çocuklarına nasıl davranırsa, her birinize öyle davrandık. Sizi egemenliğine ve yüceliğine çağıran Tanrı'ya yaraşır biçimde yaşama konusunda size nasihat ettik, sizi yüreklendirdik ve sizi bu sorumluluğa çağırdık.^{12*} (1.Se. 2:11-12)

Pavlus bu iki metinde ne yaptığına dikkat edin. İlk olarak,

12 * *Çevirmen Notu:* Bu ayet, yazarın kullandığı İngilizce çeviriye ve orijinal Grekçe metne bağlı kalınarak çevrilmiştir. Türkçedeki hiçbir Yeni Antlaşma çevirisi bu anlamı tam olarak vermediğinden, yazarın argümanlarının daha iyi anlaşılması için böyle yapmak uygun görülmüştür.

Pavlus Selanikliler arasındaki kendi hizmetini çocuğunu bağrına basan bir annenin yaklaşımıyla tarif ediyor: yumuşak, şefkatli, fedakâr. İkinci olarak, hizmetini babacan bir hizmet olarak tarif ediyor: nasihat, yüreklendirme ve önderlik dolu. Pavlus’a göre bu tutumlar bir cinsiyete diğerinden daha çok uymaktadır.

Pavlus bir grup erdemin tümüyle feminen veya tümüyle maskülen olduğunu ileri sürmemektedir. Sonuçta bizzat kendisinin “çocuklarını bağrına basan bir anne” gibi hizmet ettiğini söylüyor. Ancak aynı zamanda, Pavlus kesinlikle belirli tutumların doğal olarak cinsiyet rolleri altında toplandığını ileri sürmektedir. Pavlus besleme, şefkat ve yumuşaklık hakkında düşünürken, bir anneyi düşünüyor. Nasihat, terbiye ve sorumluga çağırma hakkında düşünürken, bir babayı düşünüyor.

Evet, her adam ve her kadın farklıdır. Ama kişilik tiplerimiz ne olursa olsun, babalığın ayırt edici yönü genellikle nasihat edici bir tutumken, anneliğin ayırt edici yönü yumuşaklıktır (ki annelerin gün içinde nelerle uğraştıklarını düşününce, bu anlamlı bir noktadır!).

Nihayetinde, Pavlus’un aklında annenin belirli bir tutumu vardır ve babanın da farklı tür bir tutumu vardır. Ve bu tutumlar onların cinsiyetlerinin doğal eğilimleriyle uyumludurlar.

Karakter

Bunun gibi, ey kadınlar, siz de kocalarınıza bağımlı olun. Öyle ki, kimileri Tanrı sözüne inanmasa

bile, Tanrı korkusuna dayanan temiz yaşayışınızı görerek söze gerek kalmadan karılarının yaşayışıyla kazanılsınlar. Süsünüz örgülü saçlar, altın takılar, güzel giysiler gibi dışla ilgili olmasın. Gizli olan iç varlığınız, sakın ve yumuşak bir ruhun solmayan güzelliğiyle süsünüz olsun. Bu, Tanrı'nın gözünde çok değerlidir. Çünkü geçmişte umudunu Tanrı'ya bağlamış olan kutsal kadınlar da kocalarına bağımlı olarak böyle süslenirlerdi. Örneğin Sara İbrahim'i "Efendim" diye çağırır, sözünü dinlerdi. İyilik eder, hiçbir tehditten yılmazsanız, siz de Sara'nın çocukları olursunuz. Bunun gibi, ey kocalar, siz de daha zayıf varlıklar olan karılarınızla anlayış içinde yaşayın. Tanrı'nın lütfettiği yaşamın ortak mirasçıları oldukları için onlara saygı gösterin. Öyle ki, dualarınıza bir engel çıkmasın. (1.Pe. 3:1-7)

Petrus kadınlara saygılı, pak ve yumuşak olmalarını tembih eder. Erkeklere de saygı göstermelerini, anlayışlı olmalarını ve ilgili önderlik sergilemelerini nasihat eder. Bu metinden ben şu sonucu çıkarıyorum: Bir kadının tacı olan özelliği gerçek güzelliiktir ve adamın tacı olan özelliği ise gerçek güçtür. Buradaki *taç* kelimesi önemlidir. Bir taç nasıl bir hükümdarın kıyafetinin tek parçası değilse, gerçek gücün ve gerçek güzelliğin de erkekler ve kadınlar hakkında söylenecek tek şeyler olduğunu söylemiyorum. Ama bir hükümdar için ayırt edici olan genellikle taçtır. Bir taca bakıp şöyle düşün-

biliriz: “Bu bir krala layık” veya “Bu bir kraliçe için yapılmış.” Bir taç, krallığın veya kraliçeliğin ihtişamının nihai bir işareti olarak başın üstünde durur.

Bu iki kategori –feminen güzellik ve erkeksi güç– Kutsal Yazılar boyunca yinelenir. 1. Petrus 3. bölüm, kadınlara doğru süslenmenin ardınca gitmelerini öğretmeye odaklanır. Pavlus, 1. Timoteos 2:9-10’da kadınlara benzer talimatlarda bulunur:

Kadınların da saç örgüleriyle, altınlarla, incilerle ya da pahalı giysilerle değil, sade giyimle, edepli ve ölçülü tutumla, Tanrı yolunda yürüdüklerini ileri süren kadınlara yaraşır biçimde, iyi işlerle süslenmelerini isterim.

Her iki metindeki mesaj da aynıdır: Dışsal güzellikten ziyade içsel güzelliği arayın.

Erkeklerle gelince, 1. Petrus 3. bölüm, onlara karılarına karşı doğru türde güç göstermelerini söyler. Bu güç korkutucu ve despotça olmamalı, onurlandıran ve anlayan türde olmalıdır. Erkekler güçlü olmak üzere yaratılmışlardır; genellikle kadınlara kıyasla daha büyük kaslara ve daha uzun boya sahiptirler. Kutsal Kitap’ın gücü erkeklikle bağdaştırması bu yüzdendir. “Uyanık olun; imanda sabit durun, erkekçe davranın, kuvvetli olun. Her şeyiniz sevgiyle yapılsın.” (1.Ko. 16:13-14 – Bünyamin Candemir Çevirisi). Muhakkak, bu tüm kiliseye yönelik bir buyruktur ve dolayısıyla da erkekler ve ka-

dınlar erkekçe olmaya çağrılmaktadırlar. Ama kesin biçimde burada Pavlus'un gücü ve sebatı erkeklikle bağdaştırdığını görüyoruz. *Andrizomai* ("erkekçe davranmak") kelimesi, antik dünyada tehlike karşısında cesaretli olma çağrısı olarak kullanılıyordu.³ Ölmekte olan Davut'un Süleyman'a söylediği şeyde de aynı bakış açısına sahip olduğunu görüyoruz: "Kuvvetli ol, ve erkek ol" (1.Kr. 2:2 – Kitab-ı Mukaddes Çevirisi).

Kutsal Yazılar'ın kadın güzelliğine ve erkek gücüne yaptığı vurgulardan ne öğrenebiliriz?

Evrensel olarak doğru olmasa da, genel anlamda doğrudur ki, makyajla ve saç yapımıyla geçen zamandan giyim tarzlarına kadar, kadınlar dışsal güzellik oluşturmaya en azından bir miktar dikkat etmektedirler. Güzelliğe gösterilen bu dikkat, yaratılış düzeniyle ilgili bir şeye işaret etmektedir. Güzelliğe yakınlık kadınların doğasında vardır. Kutsal Kitap kadındaki bu doğal dürtüye atıfta bulunur ve kadınların dışsal güzelliği, Mesih benzerliğinin içsel güzelliğinden daha fazla aramamalarını söyler. Kadınlar bu tür güzellik için yaratılmışlardır; onların tacı olan özellikleri budur.

Benzer şekilde, erkekler genellikle fiziksel olarak daha güçlüdürler, sporla daha ilgilidirler, savaş filmlerini izlemeye daha isteklidirler ve rekabet ve risk içeren etkinliklere daha meyillidirler. Televizyonun önünde birinci sınıf sporcuların koşmalarını, zıplamalarını, sallanmalarını, atış yapmalarını, itilmelerini ve kakılmalarını izleyerek geçirilen saatler bize bir şey söylüyor olabilir. Risk karşısında güç, güvenç arayışı bizim tabiatımızda vardır.⁴ Merhametli, kendini feda eden,

risk alan güç, erkeğin tacı olan özelliğidir.

“Babacığım, Anneciğim, bir erkek veya bir kadın olmak ne demektir?” diye soran oğullarımıza ve kızlarımıza ne deriz o hâlde? Onlara Tanrı’nın benzeyişinde ve Mesih’le bir olmak için yaratıldıklarını söyleyin. Ve kızlarınıza, Tanrı’nın onlar için istediği şekilde güzel olmaya gayret etmeleri gerektiğini söyleyin. Ve oğullarınıza, Tanrı’nın onlar için istediği tüm şekillerde güçlü olmaya gayret etmelerini söyleyin.

Evet, kültürel rüzgârlar bu konuda kiliseye sert ve güçlü biçimde çarpıyor. Ama iyi haber şu ki, arkamızdan Tanrı’nın her insan bireyi için olan tasarısının muazzam nehri aktmaktadır. Nihayetinde, Tanrı’nın yaratılış düzeni insanın günahlı hüneriyle yeniden yapılandırılmaz. Erkeklik ve kadınlık, kendisini tekrar tekrar teyit edecektir. Asıl soru bunun sağlıklı mı, yoksa sağlıksız mı olacağıdır. Tanrı bizi erkekler ve kadınlar olarak hareket etmemiz için erkekler ve kadınlar olarak yarattı. Erkek ve kadın olmanın ne demek olduğunu doğada (kısmen) ve Tanrı’nın Sözü’nde (esasen) daha çok gördükçe, evliliklerimiz, çocuklarımız, kiliselerimiz ve toplumumuz daha iyi olacaktır.

10

ERKEKLER VE KADINLAR OLARAK MESİH'İ İZLEMEK

EĞER BU kitaptaki cinsiyet tamamlayıcılığı görüşü ileri-ki yıllarda ikna edici bir güç gösterecekse, bu görüşün birkaç özellik sergilemesi şarttır. Yumuşak, alımlı ve sıcak olması gerekiyor. Kutsal Yazılar'la temellenmesi ve insanlara karşı hassas olması gerekiyor. Çetin olması ancak ezici olmaması gerekiyor. İnandırıcı olması, yalnızca geleneksel olmaması gerekiyor. Kültürün durumuna uyum sağlaması ve aynı zamanda da kararlılıkla, kültürün taleplerine teslim olmaya isteksiz olması gerekiyor.

Yıllar önce bir pastörün kendisinin eşcinsellikle ilgili duruşunu teolojik olarak muhafazakâr ve sosyal olarak da ilerlemeci şeklinde tarif edişini hatırlıyorum. Konuşma şekline bakarak, adamın tümüyle kültürel rüzgârın esintisinde olduğunu fark edebiliyordum. Ortodoksluğa^{13*} çok ince bir

13 * *Çevirmen Notu:* Yazar burada bugün bildiğimiz Ortodoks mezhebinin değil, doğru inançları benimseyip sapkın inançları benimsemeyen Hristiyanları kastetmektedir. İngilizcede *orthodox* kelimesi günümüzde hâlâ bu anlamda kullanılabilmektedir. Nitekim Grekçeden geçen bu sözcük, etimolojik olarak *orthos* (doğru) ve *doxa* (fikir)

iple tutunuyordu. Dolayısıyla birkaç yıl sonra bu adamın artık eşcinsellikle ilgili görüşünü değiştirdiğini ve hemcinsler arası cinsel ilişkide herhangi bir sorun görmediğini açıklaması beni şaşırtmadı. Aynı şekilde, erkekler ve kadınlarla ilgili inançlarımızın derin, düşünceli, köklü, Kutsal Kitap'a dayalı ve bizim yanlış anlaşılabileceğimiz ve hatta kötü görülebileceğimiz gerçeğine boyun eğen inançlar olmasına dikkat etmek zorundayız. Bağlılık, belirli bir kültürel zamanla ilişkilendirilen bir sözde altın döneme geri dönmek ya da mevcut kültürel zamanda kendimize olabildiğince düşmanlar biriktirmek anlamına gelmez; ancak iyinin, doğrunun ve güzelin uğrunda, kaçınılması mümkün olmayan yerde muhalefetle karşılaşmaktan kaçınmamak anlamına gelir.

Cinsiyet konusunda büyük bir karmaşanın mevcut olduğu, biyolojik cinsiyetle toplumsal cinsiyet arasındaki bağlantının sürekli olarak reddedildiği bir çağda, Hristiyanlar olarak, müşterek doğamızın erkeklikte ve kadınlıkta farklı dışavurumlar bulduğunu tekrar tekrar onaylamaya çağrılmaktayız. Herman Bavinck'in ifade ettiği gibi, "Erkeğe ve kadına verilen insan doğası aynıdır ama her ikisinde de bu doğa eşsiz bir biçimde vardır. Ve bu ayrım, yaşamın tümünde ve her türlü etkinlikte işlevini sürdürmektedir."¹

Bizler evrensel gerçeklikleri reddeden ve yalnızca zama-
na ve mekâna özgü hususları tanıyan felsefi nominalistler
değiliz. Elimizdeki tek şey erkekler ve kadınlar değildir; aynı
zamanda erkeklik ve kadınlık da vardır. Tanrı çift cinsiyetli

insanlar yaratmadı ve bizi çift cinsiyetli Hristiyanlar olalım diye kurtarmadı. Tanrı bizi erkek ve kadın olarak yarattı ve bizi, Mesih'i erkekler *olarak* ve kadınlar *olarak* izleyebilelim diye Ruhu aracılığıyla kutsal kılmaktadır.

Reform geleneği her zaman kararlı biçimde lütfun ne doğayı yok ettiğini ne de doğayı yücelttiğini savunmuştur. Lütuf doğayı yeniler. Tanrı bizi bir zamanlar “çok iyi” olarak addettiği noktaya geri döndürmekle meşguldür. Bu da şu anlama gelir: Mesih'te aklanma söz konusu olduğunda erkek veya kadın olmak hiçbir şey ifade etmese de, bizim belirli bir cinsiyetle yaratılmış olmamız gerçeği, aklanmış Hristiyanlar olarak yaşamımızı sürdürme konusunda çok şey ifade etmektedir. Tanrı, Bavinck'in söylediği üzere, “cinsiyetin egemen Tasarımcısı'dır; erkek ve kadının Tanrı'ya yalnızca insan doğaları için değil, aynı zamanda farklı cinsiyetleri ve doğaları için de şükretmeleri gerekir.”² Bir başka deyişle, burada yalnızca *Kutsal Kitap'a dayalı* olmakla kalmayıp, aynı zamanda derin manada *doğal* olan bir erkeklik ve kadınlık görüşünden bahsetmekteyiz ve bu kitabın zorlu gayelerinden biri de bu görüşü kutlayan, neşeli ve soğukkanlı bir yeni Hristiyan kuşağı yetiştirmektir.

Yaratılış İçerisindeki Şeylerin Doğası

Bu konunun çok fazla üzerinde duruyorum çünkü korkum o ki, tamamlayıcı görüşün “kuralları” –yani evde erkeğin baş olması ve kilisede erkeğin ihtiyar olması– bazen doğa teolojisi ve cinsel farklılıklarla hiçbir şekilde alakalı olmayan eleştiriler

olarak düşünülüyor. Basit bir misal vermeme müsaade edin. Diyelim ki birbiriyle aynı iki basketbol topunuz var. Birini dışarıda kullanım için, diğerini içeride kullanım için saklıyorsunuz. İkisi de aynı şekilde işlev görüyor ve esasında aynı şeyi yapabiliyorlar ama bir şekilde Tanrı bu iki basketbol topunun farklı işlevler için ayrı tutulmalarını hükmetmiş. Bu, Kutsal Kitap’a takdire şayan bir boyun eğişle ayakta duran mantıksız bir tamamlayıcılık görüşüdür ancak zaman içerisinde, neden farklı “kurallar”ın var olduğu konusunda herhangi bir anlaşılır veya inandırıcı neden gösteremeyecektir.

Ancak diyelim ki bir basketbol topunuz ve bir de Amerikan futbolu topunuz var. Benzer şeyler ve benzer amaçlarla kullanılıyorlar. Hatta iki topu birbiri yerine kullanmaya dahi teşebbüs edebilirsiniz. Ancak bu teşebbüs garip sonuçlanacaktır ve uzun vadede, Amerikan futbolu topuyla üçlük atmaya veya basketbol topunu koltuk altına sıkıştırıp kasklarınızla rakibe hücum etmeye çalışmaya devam ederseniz, oynanan oyun değişecektir. Topların her birine yönelik kurallar keyfi değildir. Kurallar her bir topun farklı yapısına, şekline ve amacına dayanmaktadır. Amerikan futbolunda kullanılmak, bir basketbol topunun doğasında yoktur. Bir başka deyişle, kuralların kökeni doğadadır.

Kutsal Kitap’a dayalı erkekliği ve kadınlığı geri kazandırmak veya kazandırılmış şeyi düzeltmek için gösterilecek her türlü çaba, şu farkındalıkla başlamalıdır: Cinsel farklılık, yalnızca kimin ihtiyarlık görevine geçebileceğiyle ilgili bir gösterge değildir; Tanrı’nın bizim yaşamın tümünde hangi

tür suret taşıyıcıları olmamızı istediğinin bir göstergesidir. Elbette, bu mutlak katı sınırlarla çizilmiş maskülenlik ve feminenlik tanımlarına mahkûm olduğumuz anlamına gelmez. Bavinck'in saptadığı gibi, "Her adamda bazı feminen özellikler ve her kadında da bazı maskülen özellikler vardır."³ Ancak bizim bazı özelliklerin feminen ve bazılarının maskülen olduğundan söz edebiliyor olmamızın temelinde, cinsel farklılığın gerçek ve tespit edilebilir olduğunu varsaymaktadır.

Doğanın kendisi bu ayrımı öğretmektedir. Erkek ve kadın, diye belirtir Bavinck, fiziki yapı ve fiziki güç, hak ve görevler, evlilik öncesi ve evlilik içerisindeki işler ve eve ve dünyaya karşı taşıdıkları sorumluluklar açısından farklılaşmaktadır.⁴ Sonrasında, Bavinck erkek ve kadın arasındaki ayrımları "açık ve net" biçimde tarif etmenin zor olduğunu kabul eder. Yine de, ayrımlar vardır ve ana özellikler açısından saptanabilirler. Boyda ve şekilde, güçte ve ses tonunda dışsal farklılıklar vardır. Farklı ihtiyaçlar, farklı hareketler ve farklı acı çekme kapasiteleri vardır. Düşünme, hissetme, değerlendirme ve hayal etme açısından ruhun yaşamında farklılıklar vardır. Dini ve ahlaki algılama şekillerinde farklılıklar vardır.⁵ Kilisede ve evde erkeklerin ve kadınların doldurduğu yerler açısından farklılıklar vardır. Erkek, ailenin başı (reisi) olmaya çağrılıyorsa, o hâlde kadın, ailenin kalbi olmaya çağrılıyordur.⁶

Bu tasarım yalnızca Aden'in "çok iyiliği"nde değil, aynı zamanda çok kötülüğünde de görülmektedir. Bahçedeki günah, aile düzeninin tersine çevrilmesini de içeriyordu. Havva yönetimi üstlendi ve Adem onu takip etti. Havva yalnızca bir

birey olarak günah işlemedi, aynı zamanda bir kadın ve bir karı olarak günah işledi; Adem bir erkek ve bir koca olarak günah işledi. Şaşırtıcı değildir ki, sonrasında, Havva kadın olarak rahmi işleme çağrısında cezalandırılırken, Adem erkek olarak toprağı işleme çağrısında cezalandırdı. Tanrı'nın çağrı-ları ve cezaları cinsel farklılığa kayıtsız değildir.⁷

Erkekler ve kadınlar farklı günahlara ve kusurlara meyillidirler. Evlilik de bu nedenle yalnızca tamamlayıcı bir düzenleme değil, aynı zamanda düzeltici bir düzenlemedir. Erkek ve kadın birbirine bağımlıdır ama birbiri yerine geçemez. Evlilik Tanrı'nın iyi armağanıdır çünkü "bu şekilde iki tarafın da doğasına dayandırılmıştır."⁸ Erkek evde yetki sergilerken, yalnızca bir rolü doldurmakla kalmaz; bir erkek olmanın ne demek olduğunu yaşama döker. Ve kadın kocasına destek olduğunda ve çocuklarıyla ilgilendiğinde, aynı şeyi bir kadına göre yapar.

Dahası, evlilikte erkeğe ve kadına yönelik Kutsal Kitap örüntüleri ve buyrukları, bizim genel olarak erkeklere ve kadınlara olan bakışımız açısından etkisiz değildir. Evliliği, Yaratılış tasarısının yaşama döküldüğü tek yer olarak görmemeli, Tanrı'nın tasarısının en açık biçimde yaşama döküldüğü yer olarak görmeliyiz. Harvey Mansfield'in erkeklikle ilgili son derece seküler olan kitabında şu çıkarımda bulunur: "Toplumumuzdaki bireyler bir dereceye kadar sanki evlilermiş gibi yaşamalıdır; erkekler sanki kocalarmış gibi koruyucu ve yetkili, kadınlar da karılarınmış gibi besleyici ve hassas (dikkatli) olmalıdırlar."⁹ Yazara göre, evliliğin biçimi tüm yaşamı

biçimlendirir çünkü evlilik iki cinsiyeti birbirine bağlayan ve doğal eğilimlerini açığa çıkaran kurumdur.¹⁰ Ya da eğer daha teolojik bir yetki mercii arıyorsak, Calvin'e başvurabiliriz. Kendisi 1. Korintliler 11:4-10 ayetleri üzerine yaptığı yorumda, Pavlus'un buyruklarının yalnızca evlilik için olmadığını, "Tanrı'nın dünyada tesis ettiği düzeni" yansıttığını söyler.¹¹ Muhakkak, erkeklerin ve kadınların gördükleri her erkeğe ve kadına kocası veya karısı olarak yaklaşmaması gerekir. Ancak yine de evlilik ilişkisinde, herkese erkeklerin ve kadınların ne tür insanlar olmak üzere yaratıldıklarını gösteren bir şey vardır.

Bilgeliğin ve Lütfun Yolu

Kutsal Kitap'a dayalı erkekliği ve kadınlığı yaşamak söz konusu olduğunda, farklı çıkarımlara yer vardır. Kilisemizi, bağlamımızı, ailemizi tanımamız ve Kutsal Kitap'ta gördüğümüz şeyi elimizden gelen en iyi şekilde uygulamamız gerekir. Ancak farklı uygulamalara vardığımız zamanki varyasyonla, farklı yerden yola çıktığımız zamanki varyasyon aynı şey değildir. Ve bu da Tanrı'nın bizi erkek ve kadın olarak yarattığı yönündeki merkezi gerçeği yuvarlamak yerine izah eden bir teoloji anlamına gelir. Şüphesiz, cinsel farklılığı ve tamamlayıcılığı benimsediğimizde bunun -bireysel, mesleki, kültürel- bir bedeli vardır ama Rab'bin yasasının yetkin olduğunu, Rab'bin buyruklarının güvenilir olduğunu, Rab'bin kurallarının doğru olduğunu ve Rab'bin emirlerinin pak olduğunu asla unutmamalıyız (Mez. 19:7-8).

Erkeklik ve kadınlık yetkiye ve tabi olmaya veya önderliğe ve beslemeye indirgenemez. Ancak bu şeyler bir erkek ve bir kadın olmanın anlamlı ifadeleridir ve yalnızca bizim insanlara verdiğimiz isimlere değil, doğanın kendisine dayanmaktadır. Doğanın ifade edilişi kilisede ve kilise dışında, evliyken ve bekâren, gençken ve yaşlıyken aynı olmaz ama önemli olarak, bir ifade ediliş olmalıdır ve görünür olmalıdırlar.

Cinsel farklılık Tanrı'nın bilgeliliğinin ve lütfunun yoludur. Aden Bahçesi'nde vardı, antik dönemdeki İsrail'in yaşamında vardı, Müjde kitaplarında vardı, erken dönemdeki kilisede vardı, Kuzu'nun düğün şöleninde olacaktır ve bunların hiçbirisi yokken, Tanrı'nın aklında vardı. Muhakkak, erkeklik ve kadınlık Müjde'nin mesajı değildir. Ancak asla kurtuluş tarihinin olay örgüsünden bağımsız da değildir. Erkek olmanın ve kadın olmanın verilişi de aynı zamanda bir armağandır; benimsenmesi gereken bir armağandır. Uyumluluğun ve işlevin doğal bir düzenidir ve dünyanın işlemesi gereken şekli ve bizim dünyada Mesih'i nasıl izlememiz gerektiğini somutlaştırmaktadır. Dolayısıyla, erkek ve kadın suret taşıyıcıları olarak, bu tasarıdan zevk alalım ve –yaşamlarımızla ve dudaklarımızla– Tanrı'nın bizi erkekler ve kadınlar olarak yaratmasındaki tüm iyiliği, doğruluğu ve güzelliği desteklemeye çalışalım.

EK

TAMAMLAYICI GÖRÜŞTEKİ
KİLİSELER BİR KADININ

PAZAR VAAZINI VERMESİNE
İZİN VERMELİ MİDİR?

Diyelim ki bu kitapta öne sürülen Kutsal Kitap ve teoloji argümanlarına katılıyorsunuz. Yaratılış'ta ve İsa'da aynı örüntüleri görüyorsunuz. Pavlus'un buyruklarını aynı şekilde okuyorsunuz. Evde ve kilisede erkek önderliğiyle ilgili aynı sonuca varmış durumdasınız. Kadınların kilisede atanmalarını desteklemiyorsunuz. Kilisenizdeki ihtiyarların ve pastörlerin erkek olmaları gerektiğini düşünüyorsunuz. Ama yine de bir kadının ara sıra pazar sabahları bir vaaz verip veremeyeceğini merak ediyorsunuz. Bu söylediklerimi tümüyle onaylayan ancak bir kadının –ihtiyarların yetkisi altında– vaaz vermesinin, tamamlayıcı görüşün temel kanaatlerine karşı olmadığına inanan arkadaşlarım var. Birisinin nasıl bu sonuca varabildiği

ve bu sonucun neden temelden hatalı olduğu, bu ek bölümün konusu olacaktır.

Kadınların vaaz vermesi konusunda gördüğüm en iyi argüman Avustralyalı din adamı ve inanç savunmacısı olan John Dickson tarafından, *Hearing Her Voice: A Biblical Invitation for Women to Preach*¹ (*Kadının Sesini Duymak: Vaaz Vermeleri İçin Kadınlara Yönelik Kutsal Kitap’a Dayalı Bir Çağrı*) adlı kitabında sunulmaktadır. J. I. Packer, Craig Blomberg, Graham Cole ve Chris Wright tarafından yazılan tanıtım yazılarıyla birlikte, bu kitabın neden etki bırakan bir kitap olduğunu görebiliriz. Dickson’ın kitabı bir açıklık ve erişilebilirlik örneğidir. Yüz sayfadan daha kısa bir yazıyla, Dickson –“genel anlamda tamamlayıcı görüşte” biri olduğunu kabul eden biri olarak (s. 88)– kadınların pazar ibadetlerinde vaaz vermelerinin meşruiyetini düşünceli, açık bir şekilde savunmaktadır.

Şaşırtıcı olmayan şekilde, Dickson 1. Timoteos 2:12 ayetine odaklanmaktadır. Buradan çıkan uygulama çoğumuz için bariz olsa da –kadınların öğretmeye ve yetki sergilemeye izinleri yoktur, dolayısıyla da vaaz vermemelidirler– Dickson bizim Pavlus’un öğretmeyle kastettiği şeyi yanlış anladığımızı ileri sürmektedir. Dickson şöyle yazar, “Basitçe söyleyecek olursak, Yeni Antlaşma’da topluluğa konuşmayı içeren birçok farklı hizmet vardır –örneğin, öğretme, nasihat etme, müjdeleme, peygamberlik etme, okuma vs.– ve Pavlus *bunlardan sadece bir tanesini* uygun erkeklerle mahsus kılar ve bu da “öğretme”dir (s. 11-12). Dickson’ın argümanının kalbinde, şu şekilde özetleyebileceğimiz basit bir mantıksal süreç

yatmaktadır: Kadınların ibadette yapamayacakları tek şey öğretmektir. Pavlus için öğretmek, bizim günümüzde vaaz olarak bildiğimiz şeyle aynı olmayan, teknik ve dar anlamda değerlendirilen bir girişimdi. Dolayısıyla, kadınlar bir kilise ibadetinde neredeyse her şekilde konuşabilirler ve buna vaaz vermek de dahildir.

Peki eğer vaaz vermek öğretmekle aynı şey değilse, Pavlus öğretmek derken neyi kastediyordu? Dickson şöyle açıklıyor:

1. Timoteos 2:12, Kutsal Yazılar'ı temel alacak biçimde genel bir konuşma türünden bahsetmez. Bundan ziyade, Yeni Antlaşma boyunca görülen spesifik bir etkinlikten bahsetmektedir ve bu da, *elçilere emanet edilen geleneği korumak ve aktarmaktır*. Bu etkinlik günümüzün tipik açıklayıcı vaazında gördüğümüz gibi Kutsal Kitap'ın bir metnini açıklamaktan ve yaşama uygulamaktan farklıdır (s. 12).

Dickson bu öncül çıkarımını dört parça hâlinde destekler.

- 1. Parça. Kutsal Kitap'ta bahsi geçen birkaç farklı konuşma türü vardır: peygamberlik etme, müjdeleme, okuma, nasihat etme, öğretme vs. 1. Korintliler 12:28, 1. Korintliler 14, Romalılar 12:4-8 ve 1. Timoteos 4:13 gibi metinlerden biliyoruz ki, Pavlus konuşma hizmetlerini birbiriyle denk biçimde değerlendirmiyordu. Bu konuşma türlerinden yalnızca biri –öğretme etkinliği– erkeklere mahsustur (s. 27).

- 2. *Parça*. Antik dünyada ve özellikle Pavlus için, öğretmek (*didasko*) sabit bir sözlü geleneği aktarmak için kullanılan teknik bir tabirdi (s. 34, 35). Öğretmek yorumlama veya açıklamaya değil, sözleri sabit biçimde aktarmaya karşılık gelmektedir (s. 33). Kutsal Kitap kanonunun tamamlanmasıyla, öğretmeye bu teknik anlamıyla aynı şekilde ihtiyaç duyulmamaktadır.
- 3. *Parça*. Yeni Antlaşma'da, öğretmek hiçbir zaman bir Kutsal Kitap metnini açıklamak veya yaşama uygulamak anlamına gelmez (s. 50, 54). Öğretmen, sabit gelenekleri veya elçisel sözler bütününe esas kaynağından alıp yeni bir iman topluluğuna dikkatle aktaran kişiydi (s. 57, 59, 61). Günümüzde bazı vaazların bu aktarımın unsurlarını içermesi *ihtimal* dahilindedir ancak haftalık metin açıklamalarının tipik işlevi bu değildir (s. 64). Bizim vaaz olarak düşündüğümüz şey, daha uygun biçimde nasihat olarak adlandırılır (s. 65).
- 4. *Parça*. Elçisel emanet, Yeni Antlaşma'nın sayfalarında bulunmaktadır. İsa'yla ilgili sabit sözlü gelenekleri koruma ve aktarma görevi, hiçbir bireye yüklenmiş değildir (s. 72, 74). Vaizlerimizle antik dönemdeki öğretmenler arasında benzeşim kurulabilir ama bizler elçisel emaneti aynı ölçüde, aynı şekilde veya aynı yetkiyle koruyup aktarmıyoruz (s. 73, 75). Bir vaizin elçilerin öğretisi üzerinde yorumlar yaptığı, bize bu öğretiyi izlemeyi nasihat ettiği ve sonrasında bu öğretiyi yaşama uyguladığı tipik vaaz kendi başına

öğreti değildir. Günümüz vaazı, sizin tanımınıza bağlı olarak, daha çok peygamberlik etmek veya nasihat etmek gibidir ve bunların ikisi de kadınlara açıktır (s. 75).

Fazla Dar, Fazla Zayıf

Dickson kendi savunmasını yaparken akademik dipnotlara ve aynı zamanda da ikazlara ve nitelendirmelere başvurur. Ama argümanının özü dikkat çekici biçimde basittir: Öğretmek bizim vaaz verirken yaptığımız şey değildir. Kadınlara yasak olan şey yalnızca öğretmektir. Dolayısıyla kadınlar kilselerimizde vaaz verebilirler.

Dickson'ın tezini iki temel nedenle ikna edicilikten uzak buluyorum. *Antik dönemdeki öğretişe olan bakışının fazla dar olduğuna ve günümüz vaazına olan bakışının fazla zayıf olduğuna inanıyorum.*² Öğretişe farklı açılardan bakarak bu çıkarımı açayım.

Erken Dönemdeki Kilisede Öğretim

Dickson'un yaklaşımının güçlü noktası, kendisinin haklı olarak Yeni Antlaşma'daki farklı konuşmalara parmak basmasıdır. Doğru; öğretmek, nasihat etmek, peygamberlik etmek ve okumak birbirine denk şeyler değildir. Ancak yine de, kendisinin “öğretme” konusundaki fazla teknik tanımı eldeki verilere uymamakta veya hatta bazı noktalarda temel sağduyuya ters düşmektedir. Eğer “Kadının öğretmesine izin vermiyorum” demek, “Kadının vaaz vermesine izin vermiyorum çünkü vaaz vermek öğretmeyi içermiyor” anlamına

geliyorsa, vaaz vermeyi ve öğretmeyi oldukça kısıtlayıcı şekillerde tanımlıyor olmamız gerekir.

Dahası, bu son derece detaylı okumanın neden iki bin yıldır neredeyse her yorumcunun gözünden kaçtığını da merak etmemiz gerekir. Kitabının son sayfasındaki manidar bir dipnotta Dickson şöyle yazıyor:

Erken dönemdeki kilisede “öğretme” kelimesinin zaman içerisinde Yeni Antlaşma’nın (ve tüm Kutsal Kitap’ın) yazılı sözlerini açıklamak ve yaşama uygulamak anlamında kullanılmaya başlandığına hiç şüphem yok. Bu ilginç bir araştırma konusu olurdu ama 1. Timoteos 2:12’de Pavlus’un bu önemli tabirle başka bir anlam kastettiği bulgusunu bozar mıydı emin değilim (s. 104).

Burada bir itirafta bulunulduğunu görüyoruz. Ama şu soruyu sormayı gerekli kılıyor: “Eğer antik dünyada ‘öğretme’ açıkça dar bir biçimde sözlü gelenekleri tekrar etmek anlamını taşındıysa, neden hiç kimse bu özel teknik tanıma değinmiyor gibi görünüyor?” Muhakkak, bizim nihai yetki kaynağımız Kutsal Kitap’tır ancak eğer bir argüman çok büyük ölçüde birinci yüzyıl bağlamına dayanıyorsa, kilisenin ilk yüzyıllarının argümanı yavaş yavaş yok etmesini değil, pekiştirmesini beklersiniz.

Örneğin, *Didake*’yi ele alalım.³ İlk yüzyılın sonlarıyla tarihlendirilen bu belge öğretmenlerle ilgili pek çok şey

söylemektedir. Öğretmenlerin [kitabın ilk on bölümünde] “bahsedilmiş olan tüm bu şeyleri öğretmeleri” gerekmektedir (11:1). *Didake*’de ortaya koyulan kilise düzenine uygun bir şekilde öğretmeleri gerekir (11:2). Önemli biçimde, *Didake* gezgin öğretmenlerin, elçilerin ve peygamberlerin varlığını varsaymaktadır ve hepsinin de öğretmeleri (*didaskon*) gerekmektedir (11:10-11). “Öğretme”nin; peygamberlerin ve diğer konuşmacıların yaptıklarını da kapsayacak kadar geniş bir tabir olduğunu söylemektedir ki hatta *Didake*’nin kendisi zaten öğretıştır.

“Öğretmek” İsa’yla ilgili sözlü gelenekleri aktarmayı kesinlikle içerebiliyor olsa da, yalnızca bununla sınırlandırılmaz. Hughes Oliphant Old’un açıkladığı üzere, “*Didake* tüm zamanlarını vaaz vermeye ve öğretmeye adanmış peygamberlerden, öğretmenlerden, piskoposlardan ve diyakonlardan oluşan büyük bir gruba varsaymaktadır.”⁴ Tam zamanlı öğretmenlerle ve “kutsalların, Söz’ün vaaz edildiği gündelik toplanmalarıyla” birlikte⁵, “öğretmek” ile meşgul olan bu çeşitli görevlilerin, tüm Kutsal Yazı metinlerinin açıklanmasından istikrarlı biçimde kaçınmasını hayal etmek zordur.

Elbette, gerçek öğretmenler elçisel emaneti *aktarıyorlardı* ancak bu, yalnızca İsa’nın sözlerini tekrar ettikleri anlamına gelmez. *Didake*’de ebeveynlere, çocuklarına Rab korkusunu öğretmeleri (*didaxeis*) söylenir (4:9). Bariz biçimde, yazar(lar) öğretmenin teknik bir tanımla sınırlı olduğunu düşünmemektedir. Yazar(lar) vaazın yorumda bulunmak ve uygulamaya değinmekten çok az fazlası olduğunu da düşünmemektedir.

“Evladım, sana Tanrı’nın Sözü’nü vaaz edeni gece gündüz hatırla ve sanki Rab’bi onurlandırır mış gibi onu onurlandır. Çünkü Rab’bin doğası nerede vaaz ediliyorsa, Rab oradadır” (4:1). *Didake*’ye göre, öğretmek sözlü geleneği aktarmaktan çok daha fazlasıdır ve vaaz etmek birkaç nasihat sözünden daha fazlasını içermektedir.

Sinagogda Öğretmek

Dickson’ın argümanındaki kilit noktalardan biri de, Pavlus’un öğretme kavramının temelinde Ferisilerin uygulamasının yattığıdır. Ferisiler atalarının sözlü geleneklerini sonraki kuşaklara aktarıyorlardı (Mar. 7:7). Ferisiler nasıl Bilgin Hillel’in sözlerini tekrar edebiliyorlardıysa, Yeni Antlaşma öğretmeni de İsa’nın sözlerini tekrar edebiliyordu. Dickson’a göre, Yeni Antlaşma’daki “öğretme”ye en paralel olan şey, *Mişnah*’ta tekrar edildiğini ve biriktirildiğini gördüğümüz haham geleneklerinin aktarılmasıdır (s. 39).

Bu, Dickson’ın yürüttüğü mantığın önemli unsurlarından biridir ve kendisi bunu birden çok kez tekrar eder (s. 39, 73, 100-102). Bu argüman iki yönden sorunludur.

İlk olarak, *Mişnah* ilk ve ikinci yüzyıldaki hahamların sözlerini bir araya getiriyor olsa da, bu hahamlar kendilerini Tevrat’ı açıklıyor ve uyguluyor olarak görüyorlardı. Bir başka deyişle, “öğretme” konusundaki örneğimiz *Mişnah* olsa bile, “sözlü gelenek” ile “metinleri açıklamak”^{14*} arasında kesin bir

14 * *Çevirmen Notu*: Bu bölüm boyunca “açıklamak” fiiliyle kastedilen şey, “izah etmek” veya “tefsir etmek” olarak da düşünülebilir.

çizgi yoktur.

İkinci olarak, Yahudi sinagog ibadetiyle erken dönemdeki Hristiyan ibadeti arasında paralellik kurmak, sinagog ibadetiyle Mişnah arasında paralellik kurmaktan daha iyi olur. Nitekim Pavlus 1. Timoteos 2. bölümde toplu ibadetten bahsetmektedir. Hristiyanlık dönemine kadar geçen yüzyıllar içerisinde, Yahudiler vaaz sanatını geliştirdi ve ona sinagog ibadetine özel bir konum atfettiler. Old'a göre, "o dönemde kendilerini ve yaşamlarını Kutsal Yazılar'ı çalışmaya adanmış ve sinagogdaki önderlerin onları vaaz için davet etmeleri durumunda kendilerini vaaz vermeye hazırlamış olan büyük bir grup adam vardı."⁶ 1. Timoteos 2:12'de kadınlara öğretmelerini yasaklarken, Pavlus'un aklında yalnızca sözlü geleneklerin tekrarından ziyade Yahudi ibadetlerinde metin açıklamaları yapan adamların köklü geleneğinin olması akla daha çok yatmaktadır.

Eski Antlaşma'da Öğretim

Dahası, bu sinagog öğretişi hizmetinin kökleri Eski Antlaşma'ya uzanmaktadır. Musa, halka Tanrı'nın kurallarını ve ilkelerini öğretti. Evet, bunları tekrar etti ama aynı zamanda açıkladı ve yaşama uyguladı (Yas. 4:1-14). 5. ayette geçen "öğrettim"^{15**} kelimesi, İbranice Kutsal Yazılar'ın ilk yüzyıldaki Grekçe çevirisi olan Septuaginta'da (LXX) *didaskō* olarak

15 ** *Çevirmen Notu:* Yasa'nın Tekrarı 4:5 ayeti Türkçe Yeni Çeviri'de "RAB'bin buyruğu uyarınca size kurallar, ilkeler *verdim*" olarak geçerken, Kitab-ı Mukaddes Çevirisi'nde "RAB'bin bana emrettiği gibi size kanunlar ve hükümler *öğrettim*" olarak geçer.

geçer. Kâhinlerin, en azından bazılarının, öğreten kâhinler olmaları (2.Ta. 15:3) ve insanlara Yasa Kitabı'nı öğreterek (*edidaskon*, LXX) Yahuda kentlerini dolaşmaları gerekiyordu (2.Ta. 17:9). Ezra kendini Rab'bin Yasası'nı çalışmaya ve İsrail'de kuralları, ilkeleri öğretmeye (*didaskein*, LXX) adanmıştı (Ezr. 7:10). Benzer şekilde, Ezra ve Levililer Tanrı'nın Yasa Kitabı'nı okudular ve insanlara öğrettiler (*edidasken*, LXX); öyle ki, okunanı anlayabilsinler (Neh. 8:8).

Ezra ve Nehemya'da tarif edilen uygulamalar, kesinlikle hâlihazırda köklü biçimde yerleşmiş olan uygulamalara işaret ediyorlar. Metinler var, öğretmenler var, bir topluluk var. Yahudi sinagog ibadetlerinin ve sonrasında başlangıç noktaları olarak sinagog ibadetini kullanacak olan Hristiyan ibadetlerinin en önemli unsurlarını minyatür biçimde görmekteyiz. Pavlus'un "öğretme" hakkında konuşurken aklında hiçbir şekilde Eski Antlaşma veya Yahudi geleneğinin olmadığını ve yalnızca Ferisilerin sözlü gelenek aktarımının olduğunu ve üstüne üstlük hitap ettiği kitlenin bunu anlayacağını düşünmek zordur. Yukarıda bahsedilen her Eski Antlaşma olayında, öğretmen yazılı bir metni açıklamaktadır. Bu, *didaskōn*un metni açıklamayı içermek zorunda olduğu anlamına gelmez ancak burada ispat göstermeye mecbur olan kişiler, *didaskōn*un kesinlikle bu anlama gelmediğini iddia eden kişilerdir.

Yeni Antlaşma'da Öğretiş

Dickson'a, 1. Timoteos 2:12'deki kadınlara yapılan yasaklamanın mümkün olan en geniş anlamıyla alınmaması gerektiği

konusunda katılıyorum. Pavlus burada kadınların bir başka kişiye bilgi aktarmasını tümünden yasaklama niyetinde değildir. Pavlus ibadet içerisindeki uygunluktan bahsetmektedir, Titus 2’de kadınların kadınlara ve Elçilerin İşleri 18’deki Priskila ve Akvila’nın Apollos’a yaptığı öğretiş türünden değil. Ancak sırf öğretmeninin en geniş tanımını reddediyoruz diye, elimizde kalan diğer tek seçenek en dar tanım da olmaz. Dickson bize “öğretme”yi sözlü geleneği aktarmakla denk tutmaktadır. Bu, elçisel çağda öğretmeninin kesinlikle bir parçasıydı ancak Yeni Antlaşma’da elçisel gelenekten bahsedildiği birçok yerde asla *didaskō* geçmez (1.Ko. 2:2; 3:10; 11:2, 23-26; 15:1-11; Gal. 1:6-9; 1.Se. 4:1-2). Kullanılan dil daha çok almak, nakletmek ve sonraki kuşaklara aktarmak şeklindedir.

Önemli biçimde, Dağdaki Vaaz “öğretiş” olarak isimlendirilir (Mat. 7:28-29). Dickson’a göre, Dağdaki Vaaz “öğretiş”tir çünkü İsa din bilginlerinin geleneğini düzeltmekte ve kendisinin yetkili geleneklerini miras bırakmaktadır. İsa’nın yaptığı şey bir metin üzerinde açıklamalar yapmak değildir (s. 54). Elbette, Dickson İsa’nın ne *yapıyor* olduğu konusunda haklıdır. Ancak İsa’nın ne *yapmıyor* olduğuna ilişkin iddiasında hatalıdır. Dağdaki Vaaz, Eski Antlaşma üzerine göndermelerle, paralellerle ve açıklamalarla doludur. İsa’nın günümüzdeki gibi bir vaaz verdiğini iddia etmemize gerek yok. Mesele, Yeni Antlaşma’nın her yerinde “öğretiş”in “açıklama” anlamına geldiği değildir. Mesele, bu iki fikrin birbirinden temiz biçimde ayrı tutulamayacağıdır.

Öğretme konusundaki birinci yüzyıl Yahudi anlayışı, Tanrı

esini olan metinlerin düzgünce yorumlanmasından ayrı tutulamaz. İsa birçokları tarafından “rabbi” olarak tanınıyordu ve bu, “öğretmen” anlamına gelen gayri resmi bir unvandı. Bir öğretmen olarak, İsa sık sık Eski Antlaşma’dan alıntılar yaptı ve onları açıkladı. Hatta, Old’un savunduğu üzere, İsa’nın hizmetinin sonunda tapınaklarda öğretmesinin amacı, İsa’nın rabbilik görevinin tamamlanışı olduğunu göstermekti. Matta 21-23’te dönemin farklı okullarının –Hirodes yanlıları, Ferisiler, Sadukiler– Yasa hakkındaki sorularıyla İsa’ya geldiklerini ve İsa’nın bu soruların hepsini cevapladığını görüyoruz.⁷ Onların bilmecelerini çözerek ve kurdukları tuzaqlardan sıyrılarak, İsa kendisinin baş öğretmen, rabbilerin rabbisi olduğunu gösterdi. Ve bu gösteriminde, sürekli olarak Kutsal Yazılar’ı açıkladı ve yorumladı. Öğretme konusunda ki birinci yüzyıl Yahudi anlayışı, Tanrı esini olan metinlerin düzgünce yorumlanmasından ayrı tutulmamalıdır ve yalnızca “sözlü gelenekleri aktarmak”la da sınırlandırılmaz.

Pastörel Mektuplar’da Öğretiş

Peki –Eski Antlaşma arka planına, sinagog arka planına, Dağdaki Vaaz’da “öğretiş”in kullanılmasına ve erken dönemdeki kilisenin daha geniş anlamdaki öğretmen anlayışına rağmen– Pavlus Pastörel Mektuplar’da öğretmenin oldukça dar bir tanımını kullanmayı seçtiyse? Pastörel Mektuplar’daki tüm “öğretiş” (veya “öğretme”) kullanımlarını incelendikten sonra, Dickson şu sonuca varıyor: “Öğretiş”, bir fiil veya isim olarak, Kutsal Kitap’ı açıklamaya değil, kiliselere aktarılan

elçisel söze karşılık gelmektedir (s. 59). Basitçe ifade edecek olursak, “öğretmek” bir ayeti anlamlandırmak ve yaşama uygulamak anlamında değildir; tekrar etmek ve aktarmak anlamındadır (s. 64-65). Pavlus’un “öğretişi” *asla* (Dickson’un kelimesidir ancak vurgu bana ait) bizim günümüz anlamıyla bildiğimiz ayet açıklaması değildi (s. 74). Başka yerlerde öğretiş neyi kapsarsa kapsasın, Dickson’a göre, Pavlus için öğretiş yalnızca sözlü geleneği aktarmak anlamına gelmekteydi.

Dickson, Pastörel Mektuplar’da “öğretişi”in, İsa hakkındaki elçisel gerçeğin iyi emanetini aktarmakla ilgili olduğu konusunda kesinlikle haklıdır. Örneğin muhafazakâr akademisyen William Mounce, 1. Timoteos 2:12’nin “Mesih ve Kutsal Yazılar hakkındaki geleneğin yetkiyle topluluğa aktarılması”yla ilgili olduğunu veya “Hristiyan geleneğinin korunması ve aktarılması”nı içerdiğini onaylamakta hiçbir sakınca görmez.⁸ Ancak dikkat ederseniz, Mounce Hristiyan geleneğini yalnızca sözlü geleneğe indirgemez ve Kutsal Yazılar’ın açıklanıp yorumlanmasını hariç tutmaz. Benzer biçimde, *Theological Dictionary of the New Testament*’e göre (TDNT – Yeni Antlaşma Teolojik Sözlüğü) *didaskein* “Yeni Antlaşma’da bile Kutsal Yazılar’la yakından bağlantılıdır.”⁹ Daha sonrasında TDNT, Pastörel Mektuplar’da dahi “Kutsal Yazılar ve *didaskein* arasındaki yakınlığın korunmakta olduğu”nu onaylar.¹⁰

Bu kesinlikle doğrudur. Gerçekten Pavlus’un ihtiyarların öğretmeye yetenekli olmaları gerektiğini söylerken, burada Kutsal Yazılar’ı doğru biçimde ele almaya veya gerçeğin bildirisini doğru kullanmaya (2.Ti. 2:15) hiçbir şekilde gönderme

olmadığını mı düşüneceğiz? Öğretmek, sözlü gelenekleri aktarmaktan daha genel olmak zorundadır, yoksa Pavlus yaşça büyük kadınlara nasıl genç kadınlara “iyi olanı öğretmelerini” (*kalodidaskalos*) söyleyebilirdi ki (Tit. 2:3)? Ya da 1. Timoteos 4:13’ü düşünün. Pavlus burada Timoteos’a kendini topluluğa Kutsal Yazılar’ı okumaya, öğüt vermeye ve öğretmeye adanmasını söyler. Muhakkak, bunlar aynı görevler değildirler ama Dickson’un yorumuna göre, Timoteos’un Kutsal Yazılar’ı okuması, Kutsal Yazılar’dan nasihatler vermesi ve sonrasında elçisel emaneti miras bırakması ancak bunu yaparken, ayet açıklamalarının hiçbir şekilde görevinde belirleyici olmaması gerekiyordu.

Benzer biçimde, Dickson’ın iddia ettiğine göre, Pavlus tüm Kutsal Yazılar’ın öğretmek için yararlı olduğunu söylerken (2.Ti. 3:16), Timoteos’un iyi emaneti topluluğa aktarmak üzere daha iyi donatılmış olabilmesi için Kutsal Yazılar’ı bireysel olarak okuması gerektiğini ancak yine, bunu bir Kutsal Yazı metnini açıklamadan yapması gerektiğini kastetmektedir (s. 52-53). Eğer bu doğruysa, o hâlde Pavlus öğretmenlerin azarlarken, yola getirirken veya eğitirken, Kutsal Yazılar’ı açıklamakla pek bir işleri olduğunu düşünmüyordu. Kutsal Kitap bu görevlere etki yapabilir ama açıklama hiçbir şekilde yoktur (s. 57). Bu ince elenmiş öğretiş tanımı ikna edici değildir. Elçilerin İşleri’ndeki vaazlara bakın. İyi emanetin aktarıldığı ancak aynı zamanda Kutsal Yazılar’ın da açıklanmadığı bir an neredeyse hiç yoktur. Ve 1. Korintliler 15’te Pavlus kendisinin aldığı bildiriye *bariz biçimde* aktarırken,

mesaj sözel formüllerin tekrarlanmasından ibaret değildir. Mesaj, şu elçisel gelenektir: *Kutsal Yazılar uyarınca* Mesih günahlarımıza karşılık öldü, gömüldü ve *Kutsal Yazılar uyarınca* üçüncü gün ölümden dirildi. Elçisel emaneti Kutsal Kitap referansları ve açıklamaları olmadan aktarmamızın pek mümkün olmadığını görmek için, *didaskōyu* üç noktalı bir vazla denk tutmamıza gerek yoktur.

Bugünkü Vaazlarda Öğretim

Dickson'ın antik dönemdeki öğretim tanımı fazla darken, günümüz vaazına ilişkin anlayışı fazla zayıftır. Dickson'ın anlatımına göre vaaz, esasında yorumda bulunmak artı yaşama uygulamaktır. Açıkçası benim vaaz vermenin neyi kapsadığına ilişkin son derece farklı bir görüşüm var ve vaazın bundan daha azı olmasından dolayı değil, çok daha fazlası olmasından dolayı bunu söylüyorum. Vaiz bir *kērux*tur, yani bir habercidir (2.Ti. 1:11). Elbette, bizim bir elçinin yetkisiyle vaaz verdiğimizizi söylemiyorum ancak vaaz vermeye çağrılan nitelikli adamlar *gerçekten* elçisel emaneti aktarmaktadırlar ve yetkiyle vaaz etmeleri *gereklidir*. Yoksa Pavlus neden –o denli tesirli bir dille ve o denli büyük nasihatlerle– Timoteos'a Söz'ü vaaz etmesini; bütün tahammül ve öğretimle azarlamasını, paylaşmasını ve teşvik etmesini buyursun (2.Ti. 4:1-2 – Bünyamin Candemir Çevirisi)?

Günün sonunda, Dickson'ın yaklaşımının tarihsel açıdan ve ayet anlamlandırmaları açısından ikna edicilikten uzak olduğuna; en azından tamamlayıcı görüşte olanlar için uy-

gulamada çalışılmaz olduğuna inanıyorum. Başkaları türlü sebeplerle kadınların vaaz vermelerini uygun bulabilirler. Ancak kılı kırk yarmaya çalışıp, “Bu pazar sabahının mesajı bir vaaz değil, bir paylaşım” veya “Bu kadın ihtiyar heyetinin yetkisi altında vaaz veriyor” gibi argümanlar öne süren tamamlayıcı görüş sahiplerine, kadınların neden her zaman veya her şekilde vaaz vermelerine izin vermedikleri sorulduğunda, bu soruya yönelik argümanlarının fazlasıyla keyfi olduğunu görecektirler.

Habercilik olayı –pastör tarafından vaaza kondurulan isim veya ihtiyarlarca verilen örtü ne olursa olsun– yetki sergilemekten ve öğretmekten ayrı tutulamaz ve bunlar, kadınlara ibadette yapmaları yasak tutulan iki şeydir.

Farklı noktalarda, Dickson günümüzde vaazın bazen öğretiş içerebildiğini ve Yeni Antlaşma’daki farklı konuşma türlerinin muhtemelen örtüştüğünü kabul eder:

- Bu üç konuşma biçiminin (öğretme, peygamberlik etme ve nasihat etmenin) keskin biçimde ayrı olduklarını veya içerik ve işlev olarak hiçbir önemli örtüşme olmadığını iddia etmiyorum (s. 24).
- Günümüzde *bazı* vaazlar elçisel emaneti yetkiyle korumaya ve aktarmaya yakın bir şey içerebilirler ancak haftalık ayet açıklamalarının tipik işlevinin bu olduğuna inanmıyorum (s. 64).
- Timteos’un bu elçisel öğretilere kendi söylemlerini, açıklamalarını ve uygulamalarını eklediğine şüphem

yok ancak bunlar öğretişin belirleyici veya tanımlayıcı unsurları değildir. O noktada, Timoteos daha uygun ismiyle “nasihat etme” olarak bildiğimiz şeye yöneliyor olurdu (s. 65).

- Öğretme ve nasihat etme arasında katı bir ayrım oluşturmuyorum ama saptamam şu ki, öğretiş esasen sabit biçimdeki bir şeyi aktarmakla ilgiliyken, nasihat etme esasen insanları Tanrı’nın gerçeğine itaat etmeye ve bu gerçeği yaşamlarına uygulamaya çağırarakla ilgilidir (s. 65).
- Şüphesiz nasihat etme ve peygamberlik etme içerisinde bir derece mevcut olan bir öğretme durumu vardı, tıpkı öğretme içerisinde bir derece nasihat etmenin (ve belki peygamberlik etmenin) olması gibi (s. 66-67).
- Ayrıca her düzgün vaazda, diğer vaazlara kıyasla daha fazla olarak, hâlâ bir ölçüde elçisel emanetin aktarıldığını da düşünmekteyim (s. 79).

Vaaz etmenin karmakarışık olmuş tüm bu unsurlarıyla birlikte, Pavlus nasıl Timoteos’tan bu yumağı çözmesini ve kadınların neyi yapmalarına izin vermemesi gerektiğini bilmesini bekleyebilirdi? Aynı ölçüde önemli olarak, biz bir vaazın ne zaman yetki olmaksızın sadece nasihat etme olduğunu ve ne zaman elçisel emanetin yetkiyle aktarımına kaydığını nasıl ayırt edeceğiz? Belki de “öğretme”yi erken dönemdeki kilise, Yahudi sinagogu, İsa’nın örneği ve Pavlus’un talimatları karşısında mantığa oturmayan yüksek düzeyde

teknik bir tanımla görmek yerine, pazar günü az çok vaizin yaptığı şey olarak görmemiz daha iyi olacaktır.

Habercilik olayı –pastör tarafından vaaza kondurulan isim veya ihtiyarlarca verilen örtü ne olursa olsun– yetki sergilemekten ve öğretmekten ayrı tutulamaz ve bunlar, kadınlara ibadette yapmaları yasak tutulan iki şeydir.

NOTLAR

Giriş

1. David Clay Large, “Thanks. But No Cigar,” *What If? The World’s Foremost Military Historians Imagine What Might Have Been* içinde, ed. Robert Cowley (New York: Berkley, 2000), 290–91.
2. Bu paragraf, şu kitabımın bir özetidir ve oradaki farklı noktalardan cümleler içermektedir: *What Does the Bible Really Teach about Homosexuality?* (Wheaton, IL: Crossway, 2015), 32.
3. Bu kitap kısmen benim kendi yayınladığım şu kitabın bir revizyonu niteliğindedir: *Freedom and Boundaries: A Pastoral Primer on the Role of Women in the Church* (Enumclaw, WA: Pleasant Word, 2006). Kendi-basım şirketim iflas ettikten ve kitabın baskısı bittikten sonra (hâlâ Amazon’daki istifçilerden 99\$ karşılığında satın alabilirsiniz tabii!), Crossway adlı yayınevi bana kitabın yeni bir baskısını yapmaya istekli olup olmadığını sordu. Tahmin edebileceğiniz üzere, son on beş yıl içerisinde tartışmalı konuların birçoğu değişim gösterdi. Benim içinde bulunduğum bağlam da değişti. Kadınla-

rı pastör olarak atayan Amerikan Reform Kilisesi'nden (Reformed Church in America), bunu yapmayan Amerikan Presbiteryen Kilisesi'ne (Presbyterian Church in America) geçiş yaptım. Şükürler olsun ki, ayeti anlamlandırarak yapılan çıkarımların neredeyse tümüyle aynı. Sonuçta şu: Ayet anlamlandırmalarının çoğu eski kitaptan bu kitaba taşındı ama her şey yeniden işlendi ve neredeyse tüm kitabın yarısı yeni içerikten oluşuyor.

4. Andreas J. Köstenberger & Margaret E. Köstenberger, *God's Design for Man and Woman: A Biblical-Theological Survey* (Wheaton, IL: Crossway, 2014); Sharon James, *God's Design for Women in an Age of Gender Confusion*, rev. ed. (Durham, UK: Evangelical Press, 2019); Claire Smith, *God's Good Design: What the Bible Really Says about Men and Women*, 2. bs. (Kingsford, Australia: Matthias Media, 2019). Ayrıca bkz. *Recovering Biblical Manhood and Womanhood*, ed. John Piper & Wayne Grudem (Wheaton, IL: Crossway, 2006). Bu ufuk açıcı kaynak ilk olarak 1991 yılında basıldı ve bazı yerleri günün şartlarına uymuyor ama özellikle ilk iki kısım ("Vision and Overview" ve "Exegetical and Theological Studies" kısımları) hâlâ dikkatle okunmaya değer.

1. Bölüm: Bakılacak Çok İyi Bir Yer

1. Bu kelime kullanımları şu kaynaktan gelmektedir: Alis-tair Roberts, "Man and Woman in Creation (Genesis 1 and 2)," *Is Complementarianism in Trouble?: A Moment*

- of Reckoning*, 9Marks Journal içinde (Aralık, 2019): 35.
2. Roberts, "Man and Woman in Creation," 37.
 3. John Calvin, *Commentaries on the Book of Genesis*, vol. 1 (Grand Rapids, MI: Baker, 1979), 133.
 4. Gordon J. Wenham, *Genesis 1–15*, vol. 1, Word Biblical Commentary (Grand Rapids, MI: Zondervan, 1987), 81.
 5. Roberts, "Man and Woman in Creation," 38.

2. Bölüm: Vaaz Eden Örüntüler

1. Bu terimler arasındaki ayrımı incelemek için bkz. Andreas J. Köstenberger & Margaret E. Köstenberger, *God's Design for Man and Woman: A Biblical-Theological Survey* (Wheaton, IL: Crossway, 2014), 60.
2. Elbette, Yeni Antlaşma'da babaların da çocuk yetiştirmede ne kadar esas olduklarını (Ef. 6:4; Kol. 3:21) görüyoruz ancak burada bile, babanın rolü terbiye odaklıyken (İbr. 12:7), genel annelik rolü besleme ve şefkat odaklıdır (1.Se. 2:7-8).

4. Bölüm: Başlar ve Saçlar

1. Bu konular hakkında daha fazlası için bkz. Kevin DeYoung, *Tanrı'nın Sözü'ne İnanmak: Kutsal Kitap'ın Anlaşılabilirliği, Gerekliliği, Yeterliliği ve Bizler İçin İfade Ettikleri* (Via Christus Yayınları, 2019).
2. Roy E. Ciampa & Brian S. Rosner, *The First Letter to the Corinthians* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2010), 509.

- Kefale* hakkında daha fazlası için bkz. Wayne Grudem, *Evangelical Feminism and Biblical Truth: An Analysis of More than 100 Disputed Questions* (Wheaton, IL: Crossway, 2012), 201–11, 544–99.
3. John Calvin, *Men, Women, and Order in the Church: Three Sermons by John Calvin*, çev. Seth Skolnitsky (Dallas: Presbyterian Heritage, 1992), 16.
 4. Bkz. Kyle Harper, *From Shame to Sin: The Christian Transformation of Sexual Morality in Late Antiquity* (Cambridge, MA: Harvard University Press, 2013), 41–42.
 5. Bkz. Anthony C. Thiselton, *The First Epistle to the Corinthians, New International Greek Testament Commentary* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 2000), 802.
 6. Calvin, *Men, Women, and Order in the Church*, 55, 58.
 7. 34-35. ayetlerin metin içerisindeki yerleri hususunda erken dönem el yazmalarında bazı varyasyonlar olduğu için, bazı bilginler bu ayetlerin Pavlus'a ait olmayan bir ilave olduğunu iddia etmişlerdir. Ancak yine de, bu ayetlerin sahiciliğini destekleyen nedenler güçlüdür. Bu ayetler hiçbir metinsel tanıklıkta eksik değildir ve Grekçe Yeni Antlaşma'nın en güncel baskısı, metnin bilinen geleneksel hâlinin hemen hemen kesin olduğu görüşündedir. Bkz. Ciampa & Rosner, *First Epistle to the Corinthians*, 1148–1150.
 8. Krş. Thiselton, *First Epistle to the Corinthians*, 1156, 1158.

5. Bölüm: Cennet Menşeli Bir Evlilik

1. Bu paragraftaki tüm alıntılar şu kaynaktan alınmıştır: “Women Balk at Controversial Nominee,” Fox News web sitesi, 10 Temmuz, 2004, http://www.foxnews.com/prINTER_friendly_story/0,3566,124885,00.html. Bu kitap için son düzenlemeleri yaparken, aynı itirazların Amy Coney Barrett’in Yüce Divan adaylığına karşı da yapıldığını gördüm çünkü kendisi erkeğin evdeki reisiğiyle ilgili muhafazakâr Katolik görüşlerine bağlıydı.
2. John Witherspoon, “Lectures in Moral Philosophy,” *The Selected Writings of John Witherspoon* içinde, ed. Thomas Miller (Carbondale, IL: Southern Illinois University Press, 1990), 196.
3. John Witherspoon, “Letters on Marriage,” *The Works of the Rev. John Witherspoon* içinde, 4 vols., 2. bs. (Philadelphia: Woodward, 1802), 4:168.
4. John Chrysostom, *Chrysostom: Homilies on Galatians, Ephesians, Philippians, Colossians, Thessalonians, Timothy, Titus, and Philemon*, vol. 13, *Nicene and Post-Nicene Fathers* (Peabody, MA: Hendriksen, 2004), 144.
5. John Calvin, *Commentaries on the Epistle of Paul to the Ephesians*, vol. 21, *Calvin’s Commentaries*, çev. W. Pringle (Grand Rapids, MI: Baker, 1993), 322.
6. Edgar Rice Burroughs, *Tarzan of the Apes* (New York: Modern Library, 2003), 143.
7. Mary Eberstadt, *Primal Screams: How the Sexual Revolution Created Identity Politics* (West Conshohocken, PA:

Templeton Press, 2019), 75.

8. Wendy Shalit, *A Return to Modesty* (New York: Free Press, 1999), 144–45.
9. D. L. Moody, *The Overcoming Life and Other Sermons* (Chicago: Bible Institute Colportage Association, 1896), 13–14.

6. Bölüm: Meselenin Özü

1. Efesliler’e ilişkin bu kısa yeniden yapılandırmayı şu kaynağa borçluyum: S. M. Baugh’s “A Foreign World: Ephesus in the First Century,” *Women in the Church: An Analysis and Application of 1 Timothy 2:9–15* içinde (Üçüncü Baskı), ed. Andreas J. Köstenberger & Thomas R. Schreiner (Wheaton, IL: Crossway, 2016), 25–64.
2. Bkz. Andreas J. Köstenberger, “A Complex Sentence: The Syntax of 1 Timothy 2:12,” *Women in the Church* içinde, 117–61
3. Bu çıkarımın tam savunması için bkz. Al Wolters, “The Meaning of Αὑθεντέω,” *Women in the Church* içinde, 65–115.

7. Bölüm: Önderler, Hizmetkârlar ve Birlikte Yaşam

1. Kadınlar ve diyakonluk hakkındaki ayet anlamlandırmaları ve tarihsel gözlemlere ilişkin daha fazlası için bkz. Cornelis Van Dam, *The Deacon: Biblical Foundations for Today’s Ministry of Mercy* (Grand Rapids, MI: Reformation Heritage, 2016), 77–92, 113–30.

2. Krş. John Piper, “A Vision of Biblical Complementarity: Manhood and Womanhood Defined According to the Bible,” *Recovering Biblical Manhood and Womanhood* içinde, ed. John Piper & Wayne Grudem (Wheaton, IL: Crossway, 2006), 58.

8. Bölüm: Yaygın İtirazlar

1. “Birbirinize” tabirinin her zaman karşılıklılık ima etmediğini belirtmek de önemlidir. Örn. bkz. Mat. 24:10; Lu. 12:1; 1.Ko. 7:5; 11:33.
2. John Chrysostom, *Chrysostom: Homilies on Galatians, Ephesians, Philippians, Colossians, Thessalonians, Timothy, Titus, and Philemon*, vol. 13, *Nicene and Post-Nicene Fathers* (Peabody, MA: Hendriksen, 2004), 143.
3. Chrysostom, *Chrysostom: Homilies*, 159.
4. Bkz. Esther Yue L. Ng, “Was Junia(s) in Rom 16:7 a Female Apostle? And So What,” *Journal of the Evangelical Theological Society* 63.3 (2020): 517–33. Ng burada ikna edici bir şekilde Yunya’nın muhtemelen bir adam olduğunu, Pavlus’un elçileri adamlar olarak algıladığını ve Andronikus’la Yunya’nın da elçiler olarak değil, elçiler için tanınır olduklarını savunmaktadır.
5. Sarah Hinlicky Wilson, “Ordaining Women: Two Views,” *First Things* (Nisan, 2003): 42.

9. Bölüm: Oğlanlar ve Kızlar Olarak Büyümek

1. Bu bölümün bir versiyonu daha öncesinde şu şekilde ya-

- yınlandı: “How Are Men and Women Different?,” *9Marks Journal*, 11 Aralık, 2019, <https://www.9marks.org/article/how-are-men-and-women-different/?lang=de>.
2. Bu iki paragraf şu kitap bölümünden destek bulmaktadır: “Manliness as Stereotype,” Harvey C. Mansfield, *Manliness* içinde (New Haven, CT: Yale University Press, 2006), 22–49. Çok sert oldukları için kızlarla oynamama örneği, 28. sayfada yer verilen Eleanor Maccoby’dan gelmektedir.
 3. Gordon Fee, *The First Epistle to the Corinthians*, New International Commentary on the New Testament (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1987), 828.
 4. “Risk karşısında güvenç”, Manfield’in *Manliness* adlı kitabında (s. 23) değindiği erkeklik tanımıdır.

10. Bölüm: Erkekler ve Kadınlar Olarak Mesih’i İzlemek

1. Herman Bavinck, *The Christian Family*, çev. Nelson D. Kloosterman (Grand Rapids, MI: Christian’s Library Press, 2012), 68. Yirminci yüzyıl ilerledikçe ve özellikle de I. Dünya Savaşı’nın ışığında Bavinck, kadınların günümüz toplumuna katılımı konusundaki bazı görüşlerini değiştirdi. Bavinck’in kadınların üniversite eğitimi alabileceklerini ve profesyonel işgücüne dahil olabileceklerini desteklemeye başlamasıyla, Bavinck ve Abraham Kuyper birbirleriyle yoğun bir anlaşmazlık içerisine girdiler. Ancak Bavinck cinsiyet farklılıkları-

nın gerçekliklerini onaylamaya devam etmeye devam etti ve kadınların kiliselere atanmalarına karşı çıkmaktan asla geri durmadı. Bavinck'in *The Christian Family* adlı kitabında (orijinali Hollandaca olarak 1908'de basılmıştır) izah ettiği temel ilkeler, Bavinck toplumdaki kültürel değişimlere daha fazla uyum sağlarken bile kendisi için önemli kanaatler olarak kalmaya devam etti. Bkz. James Eglinton, *Bavinck: A Critical Biography* (Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2020), 236–38, 278–80, 284.

2. A.g.e., 5.
3. A.g.e., 8.
4. A.g.e., 25.
5. A.g.e., 67–69.
6. A.g.e., 95.
7. A.g.e., 10.
8. A.g.e., 70.
9. Harvey C. Mansfield, *Manliness* (New Haven, CT: Yale University Press, 2006), 242.
10. A.g.e., 243.
11. John Calvin, *Men, Women, and Order in the Church: Three Sermons by John Calvin*, çev. Seth Skolnitsky (Dallas: Presbyterian Heritage, 1992), 27.

Sonuç

1. John Dickson, *Hearing Her Voice: A Biblical Invitation for Women to Preach* (Grand Rapids, MI: Zondervan,

2014). Bu bölüm boyunca bu kitaba atıfta bulunduğum her seferde, bir sürü dipnota girmek yerine ilgili sayfa numaralarını parantez içerisinde vereceğim.

2. Bu bölümde belirtilen argümanlar ilk olarak Ağustos, 2019'daki bir blog gönderisinde sunuldu. Makalemi yayınladıktan kısa bir süre sonra, John Dickson uzun bir reddiyeyle yanıt verdi (<http://www.johndickson.org/blog/shouldwomenpreach>). Onun yanıtına madde madde değinmem bu kitabın kapsamı dışındadır (ve muhtemelen de okuyucunun arzusu dışındadır!). Şaşırtıcı değildir ki, yayınladığım gönderi onun fikrini değiştirmede ve onun yanıtı da benim fikrimi değiştirmede. Yanıtının temel vurgusu, benim kendisinin öğretişe olan bakışını yanlış temsil ettiğim ve kendisinin şu ısrarını göz ardı ettiğim oldu: Kutsal Yazılar, Pavlus'un öğretme fikrinde *gerçekten* kilit bir rol oynuyor olsa da, açıklama o öğretmen tanımıyla özelliği değildir. Bu bölümün sonunda –tıpkı esas blog gönderimin sonunda da yer verdiğim gibi– Dickson'ın kendi öğretiş görüşünü tıpkı yanıtında ifade ettiği biçimde detaylandırdığı bazı alıntılara yer verdim. Onun görüşünü yanlış temsil ettiğime inanmıyorum. Daha- sı, eleştirimin hâlâ geçerli olduğunu düşünüyorum. Eğer Yeni Antlaşma'da öğretme, açıklamadan “oluşmuyor” veya açıklamayla “tanımlanmıyor” ise –ancak Dickson'ın detaylı görüşüne göre Kutsal Kitap üzerinde bazı düşünmeler, açıklamalar ve uygulamalar

içerebilmesi mümkün olmuşsa– nasıl Pavlus kadınlara öğretilmelerini yasaklamışken ve vaazlar da bu unsurları içerebiliyorken kadınların vaaz verilmesine izin oluyor?

3. Michael W. Holmes, *The Apostolic Fathers: Greek Texts and English Translations*, 3. bs. (Grand Rapids, MI: Baker Academic, 2007).
4. Hughes Oliphant Old, *The Reading and Preaching of the Scriptures in the Worship of the Christian Church*, vol. 1, *The Biblical Period* (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1998), 256.
5. Old, *Reading and Preaching of the Scriptures*, 256.
6. Old, *Reading and Preaching of the Scriptures*, 102.
7. Old, *Reading and Preaching of the Scriptures*, 106.
8. William D. Mounce, *Pastoral Epistles*, Word Biblical Commentary (Nashville, TN: Thomas Nelson, 2000), 126.
9. *Theological Dictionary of the New Testament*, 10 vols., ed. Gerhard Kittel, çev. Gerhard Friedrich (Grand Rapids, MI: Eerdmans, 1976), 2:146.
10. *Theological Dictionary of the New Testament*, 147.

